

PERUSOPETUKSEN 6. VUOSILUOKAN LUKUVUOSIARVIOINNIN KRITERIT

Sisällys

PERUSOPETUKSEN 6. VUOSILUOKAN LUKUVUOSIARVIOINNIN KRITERIT	1
Äidinkieli ja kirjallisuus	1
Suomen kieli ja kirjallisuus.....	1
Svenska och litteratur.....	10
Saamen kieli ja kirjallisuus.....	20
Romanikieli ja kirjallisuus	28
Viittomakieli ja kirjallisuus.....	36
Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus.....	42
Svenska som andraspråk och litteratur	51
Toinen kotimainen kieli	1
Ruotsin kieli, A-oppimäärä	1
Finska, A-lärokurs	8
Ruotsin kieli, B1-oppimäärä	15
Finska, B1-lärokurs	22
Ruotsin kieli, äidinkielenomainen ruotsi, A-oppimäärä 6. vuosiluokan päätteeksi	28
Finska, modersmålsinriktad lärokurs.....	36
Vieras kieli.....	1

Opetushallitus

Englanti, A-oppimäärä.....	1
Muu vieras kieli, A-oppimäärä.....	8
Muu vieras kieli, B1-oppimäärä.....	16
Saamen kieli, A-oppimäärä.....	23
Matematiikka.....	1
Ympäristöoppi.....	7
Uskonto.....	1
Elämäkatsomustieto.....	7
Historia.....	13
Yhteiskuntaoppi.....	18
Musiikki.....	23
Kuvataide.....	28
Käsityö.....	34
Liikunta.....	39
Kotitalous.....	44
LIITTEET.....	50
Liite 1: Perusopetusta täydentävä saamen kieli.....	50
Liite 2: Perusopetusta täydentävä romanikieli.....	55
Liite 3: Perusopetusta täydentävä oppilaan oma äidinkieli.....	59

Äidinkieli ja kirjallisuus

Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempään arvosanan kuvauksiin.

Suomen kieli ja kirjallisuus

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	Oppilas vahvistaa taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja taitoa ilmaista mielipiteensä.	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa toimia itselleen tutuissa ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa ilmaista ajatuksiaan vastaamalla esitettyihin kysymyksiin.	Oppilas osaa toimia tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa ohjatusti ilmaista ajatuksiaan ja mielipiteitään.	Oppilas osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa ilmaista ajatuksiaan ja mielipiteitään sekä esittää mielipiteelleen joitakin perusteluja.	Oppilas osaa toimia rakentavasti monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa ilmaista mielipiteitään ja perustella niitä tilanteeseen sopivalla tavalla.
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja	S1	Oppilas oppii huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten	Ryhmäviestinnän taidot	Oppilas osaa kuunnella muita ja osallistuu	Oppilas osaa käyttää erilaisia kielellisiä keinoja osallistuessaan	Oppilas osaa hyödyntää kielellisten keinojen lisäksi	Oppilas osaa muokuttaa kielellisiä ja viestinnällisiä keinojaan

viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintä-tilanteissa		valintojen vaikutuksia ryhmäviestintätilanteissa ja ottamaan muut ryhmän jäsenet huomioon.		keskusteluun asiallisesti.	keskusteluun ryhmätilanteessa. Oppilas osaa muuttaa viestintäänsä jonkin verran tilanteeseen sopivaksi.	äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa ryhmätilanteissa. Oppilas osaa muuttaa viestintäänsä ryhmätilanteeseen sopivaksi ja ottaa muut osallistujat huomioon.	tilanteeseen sopivalla tavalla Oppilas osaa toimia rakentavasti ryhmässä ja ottaa muiden näkemykset huomioon keskustellessaan.
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	Oppilas oppii käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa	Esiintymisen taidot	Oppilas osaa pitää lyhyen ja yksinkertaisen puheesityksen konkreettisesta, itselleen tutusta aiheesta apukysymysten avulla. Oppilas osaa ilmaista itseään ymmärrettävästi.	Oppilas osaa pitää lyhyen valmistellun puheesityksen itselleen tutusta aiheesta. Oppilas osaa käyttää joitakin kokonaisilmaisun keinoja esiintyessään.	Oppilas osaa pitää lyhyen valmistellun puheesityksen. Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja esiintyessään.	Oppilas osaa pitää valmistellun puheesityksen. Oppilas osaa käyttää luovasti ja monipuolisesti kokonaisilmaisun keinoja esiintyessään.
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä	S1	Oppilas oppii havainnoimaan omaa	Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Oppilas osaa nimetä jonkin viestinnällisen	Oppilas osaa kuvata itseään viestijänä ja nimetä	Oppilas osaa kuvata	Oppilas osaa arvioida realistisesti

viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa		viestintäänsä ja tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan.		vahvuutensa tai kehittämiskohteensa.	muutaman vahvuutensa ja kehittämiskohteen.	vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan. Oppilas osaa ottaa vastaan palautetta ja antaa niukkaa palautetta muille.	omia viestintätaitojaan. Oppilas osaa ottaa vastaan ja hyödyntää palautetta omasta toiminnastaan sekä antaa monipuolista palautetta muille.
Tekstien tulkitseminen							
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	Oppilas sujuvoittaa lukemistaan ja oppii käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan.	Lukutaidon kehittäminen	Oppilas lukee hitaasti ja takellellen rakenteellisesti ja kielellisesti yksinkertaisia tekstejä. Oppilas osaa nimetä jonkin yksittäisen kehittämiskohteensa lukijana.	Oppilas lukee melko sujuvasti rakenteeltaan ja kieleltään yksinkertaisia tekstejä. Oppilas osaa käyttää jotakin yksinkertaista tekstinyymmärtämisen perusstrategiaa. Oppilas osaa tarkkailla omaa lukemistaan ja kuvata itseään lukijana.	Oppilas lukee sujuvasti ikätasolleen sopivia tekstejä. Oppilas osaa käyttää tavallisia tekstinyymmärtämisen perusstrategioita. Oppilas osaa tarkkailla ja arvioida itseään lukijana.	Oppilas lukee sujuvasti ja tarkasti monenlaisia ikätasolleen sopivia tekstejä. Oppilas osaa käyttää tekstinyymmärtämisen perusstrategioita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

<p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas kehittää monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentaa sana- ja käsitevarantoaan.</p>	<p>Tekstien erittely ja tulkinta</p>	<p>Oppilas osaa selostaa jotakin tekstin sisällöstä apukysymysten avulla. Oppilas osaa tunnistaa teksteistä itselleen uusia sanoja ja käsitteitä. Oppilas osaa tunnistaa ohjatusti joitakin yksinkertaisille tekstilajille tyypillisiä piirteitä.</p>	<p>Oppilas osaa erottaa tekstin pääasioita ja nimetä ohjatusti tekstin jonkin tavoitteen. Oppilas osaa ohjatusti päätellä itselleen uusien sanojen ja käsitteiden merkityksiä. Oppilas osaa tehdä ohjatusti havaintoja kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien joistakin kielellisistä ja tekstuaalisista piirteistä.</p>	<p>Oppilas osaa ohjatusti tehdä havaintoja tekstin rakentamista merkityksistä ja pohtia sen tavoitteita. Oppilas osaa päätellä itselleen uusien sanojen ja käsitteiden merkityksiä. Oppilas osaa kuvata ohjatusti tavallisimpien kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien keskeisiä kielellisiä, visuaalisia ja tekstuaalisia piirteitä.</p>	<p>Oppilas osaa tehdä havaintoja tekstien rakentamista merkityksistä ja pohtia sen tavoitteita.</p>
<p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas oppii hankkimaan tietoa, käyttämään monipuolisia tiedonlähteitä ja</p>	<p>Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys</p>	<p>Oppilas osaa etsiä ohjatusti yksittäisiä tietoja annetuista lähteistä.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää lähteenä eri tekstiympäristöjä sekä hakea ohjatusti tietoa niistä.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää erilaisia lähteitä sekä hakea tietoa niistä. Oppilas osaa nimetä joitakin</p>	<p>Oppilas osaa käyttää monipuolisesti erilaisia lähteitä.</p>

luotettavuuden arviointiin		arvioimaan tiedon luotettavuutta.			Oppilas osaa ohjatusti tehdä havaintoja käyttämiensä lähteiden luotettavuudesta.	lähteiden luotettavuuteen liittyviä piirteitä.	
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediasissa ympäristöissä	S2	Oppilas kehittää kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta sekä media- ja muita tekstejä kohtaan sekä oppilas oppii jakamaan lukukokemuksiaan myös monimediasissa ympäristöissä.	Lapsille ja nuorille tarkoitetun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas osaa ohjatusti selostaa yksinkertaisen fiktiivisen tekstin juonen. Oppilas osaa apukysymysten avulla kertoa luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksistaan.	Oppilas osaa kuvailla fiktiivisten tekstien piirteitä käyttämällä käsitteitä juoni ja henkilö. Oppilas osaa kuvata pintapuolisesti luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan.	Oppilas osaa eritellä fiktiivisiä tekstejä käyttämällä käsitteitä juoni, henkilö ja tapahtumapaikka ja -aika. Oppilas osaa kuvata luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan.	Oppilas osaa eritellä fiktiivisiä tekstejä käyttämällä tarkoituksenmukaisia käsitteitä. Oppilas osaa kuvata monipuolisesti ja pohtia luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan.

Tekstien tuottaminen							
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiinsa, ajatuksiinsa ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan kokemuksiinsa, ajatuksiinsa ja mielipiteitään ja vahvistaa myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana.	Kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden ilmaiseminen sekä tekstin tuottamisen taitojen kehittäminen	Oppilas osaa tuottaa mallien tai apukysymysten avulla tekstejä, joissa hän ilmaisee ajatuksiinsa, kokemuksiinsa tai mielipiteitään. Oppilas osaa ohjatusti nimetä jonkin yksittäisen kehittämiskohteen tekstin tuottajana.	Oppilas osaa ohjatusti tuottaa tekstejä, joissa hän ilmaisee kokemuksiinsa, ajatuksiinsa ja mielipiteitään ymmärrettävästi. Oppilas osaa kuvata itseään tekstin tuottajana ja nimetä jonkin vahvuuden ja kehittämiskohteen.	Oppilas osaa tuottaa ajatuksiinsa, kokemuksiinsa ja mielipiteitään ilmaisevia tekstejä. Oppilas osaa eritellä vahvuuksiinsa ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.	Oppilas osaa tuottaa monipuolisesti ja sujuvasti kokemuksiinsa, ajatuksiinsa ja mielipiteitään ilmaisevia tekstejä. Oppilas osaa arvioida realistisesti itseään tekstin tuottajana.
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiinsa ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös	S3	Oppilas oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstejä, myös monimedialaisissa ympäristöissä.	Tekstilajien hallinta	Oppilas osaa tuottaa mallien tai apukysymysten avulla yksinkertaisia kertovia tekstejä itselleen tutuista aiheista.	Oppilas osaa tuottaa ohjatusti kertovia, kuvaavia, ohjaavia tekstejä sekä käyttää joitakin niille tyypillisiä ilmaisutapoja.	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaaville ja yksinkertaiselle kantaa ottavalle tekstille tyypillisiä ilmaisutapoja.	Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja yksinkertaiselle kantaa ottavalle tekstille tyypillisiä ilmaisutapoja.

monimediaisissa ympäristöissä							
T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	Oppilas sujuvoittaa käsikirjoittamista ja näppäintaitoja sekä vahvistaa kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa.	Kirjoitustaidon kehittäminen ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas osaa kirjoittaa käsin sekä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen lyhyitä tekstejä, joista saa selvää. Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia virke- ja lauserakenteita sekä käyttää satunnaisesti virkkeen lopetusmerkkejä ja isoa alkukirjainta virkkeen alussa ja erisnimissä. Ilmaisussa on paljon puheenvaraisuutta.	Oppilas osaa kirjoittaa tekstejä melko sujuvasti sekä käsin kirjoittaen että tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Oppilas osaa ohjatusti otsikoida tekstinsä sekä muotoilla virkeitä ja käyttää muutamia erilaisia lauserakenteita sekä noudattaa joitakin kirjoitetun yleiskielen käytänteitä.	Oppilas kirjoittaa tekstejä sujuvasti sekä käsin että tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Oppilas osaa ohjatusti otsikoida ja jaksottaa tekstinsä sekä hallitsee keskeiset kirjoitetun yleiskielen käytänteet. Ilmaisussa on satunnaista puheenvaraisuutta.	Oppilas osaa kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin sekä tuottaa tekstiä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Oppilas osaa otsikoida ja jaksottaa tekstinsä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä hallitsee kirjoitetun yleiskielen käytänteitä.
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa	S3	Oppilas kehittää tekstin tuottamisen prosessejaan ja taitoaan tuottaa tekstiä	Tekstin tuottamisen prosessin hallinta ja eettinen viestintä	Oppilas osaa ideoida ja tuottaa tekstiä mallien tai apukysymysten avulla.	Oppilas osaa ohjatusti suunnitella ja tuottaa tekstiä sekä yksin että ryhmässä.	Oppilas osaa ohjatusti muokata tekstiään palautteen pohjalta.	Oppilas osaa muokata tekstinsä rakennetta ja kieltä.

<p>arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>		<p>yhdessä, arvioida omia ja muiden tekstejä ja ottaa vastaan palautetta omista teksteistä sekä oppilas oppii toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.</p>		<p>Oppilas osaa tehdä satunnaisia pintatason havaintoja omasta tekstistään.</p>	<p>Oppilas osaa tehdä ohjatusti havaintoja omasta tekstistään. Hän osaa antaa niukkaa ja ylimalkaista palautetta toisten teksteistä. Oppilas osaa käyttää mekaanisesti lähteitä. Oppilas noudattaa ohjatusti tekijänoikeuksia.</p>	<p>Oppilas osaa arvioida omia tekstejään sekä antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä. Oppilas osaa ohjatusti käyttää lähteitä. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia.</p>	<p>Oppilas osaa arvioida omia tekstejään ja vastaanottaa palautetta sekä antaa rakentavaa palautetta muiden teksteistä. Oppilas osaa käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla.</p>
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>							
<p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa</p>	<p>S4</p>	<p>Oppilas oppii vahvistamaan kielitietoisuuttaan, tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja sekä käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja</p>	<p>Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta</p>	<p>Oppilas osaa tehdä satunnaisia havaintoja joistakin kielenkäyttötilanteista. Oppilas osaa nimetä joitakin kielen ja tekstien piirteitä ja rakenteita.</p>	<p>Oppilas osaa tehdä havaintoja erilaisista kielenkäyttötilanteista. Oppilas osaa nimetä useita kielen ja tekstien piirteitä ja rakenteita.</p>	<p>Oppilas osaa tehdä havaintoja kielellisten valintojen vaikutuksista eri tilanteissa. Oppilas osaa kuvailla sopivien käsitteiden avulla erilaisissa</p>	<p>Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja kielellisten valintojen vaikutuksista suhteessa kielenkäyttötilanteen tavoitteeseen.</p>

<p>käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p>		<p>sen rakenteista puhutaan, sekä oppilas oppii ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia.</p>				<p>tilanteissa tuotettujen kielen ja tekstien piirteitä ja rakenteita.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla monipuolisesti sopivien käsitteiden avulla erilaisissa tilanteissa tuotettujen kielen ja tekstien piirteitä ja rakenteita.</p>
<p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukeemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukielämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p>	<p>S4</p>	<p>Oppilas laajentaa tekstivalikoimaansa ja lukee lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä oppii käyttämään kirjastoa.</p>	<p>Kirjallisuuden tuntemus ja tekstivalikoiman laajentaminen</p>	<p>Oppilas on lue- nut jonkin lyhyen kokonaisen kaunokirjallisen tekstin tai tietotekstin.</p>	<p>Oppilas on lue- nut osan sovi- tuista kaunokirjallisista ja tietoteoksista. Oppilas pitäytyy itselleen tutuissa tekstilajeissa. Oppilas osaa käyttää kirjastoa ohjatusti.</p>	<p>Oppilas on lue- nut sovitut kaunokirjalliset ja tietoteokset. Oppilas osaa valita luettavakseen erilaisia ikäkaudelleen sopivia tekstejä. Oppilas osaa käyttää kirjastoa itsenäisesti.</p>	<p>Oppilas osaa valita luettavakseen myös itselleen uudenlaisia tekstejä. Oppilas osaa käyttää kirjastoa monipuolisesti.</p>
<p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja</p>	<p>S4</p>	<p>Oppilas oppii kehittämään omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiään ja oppii</p>	<p>Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen</p>	<p>Oppilas osaa nimetä joitakin kielten ja kulttuuristen piirteiden</p>	<p>Oppilas osaa nimetä useita kielten ja kulttuuristen piirteiden</p>	<p>Oppilas osaa vertailla kielten ja kulttuuristen piirteiden yhtäläisyyksiä ja eroja.</p>	<p>Oppilas osaa pohtia eri kielten ja kulttuuristen piirteiden</p>

ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen		arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä oppii käyttämään mediaa ja kulttuuripalveluja.		yhtäläisyyksiä ja eroja. Oppilas osaa kuvata median ja kulttuurin käyttöä arjessaan.	yhtäläisyyksiä ja eroja. Oppilas osaa kuvata itseään kiinnostavaa mediaa ja kulttuuritarjontaa.	Oppilas osaa kuvata median ja kulttuurin roolia arjessaan.	yhtäläisyyksiä ja eroja. Oppilas osaa kuvata media- ja kulttuuritarjonnan merkitystä omassa lähiympäristössä.
--	--	---	--	---	--	--	--

Svenska och litteratur

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömning	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Att kommunicera							
M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika	I1	Eleven stärker sin förmåga att agera i olika kommunikationssituationer och stärker sin förmåga att uttrycka sin	Förmåga att agera i kommunikationssituationer	Eleven kan agera i bekanta och vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan uttrycka sina tankar	Eleven kan agera i vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan under handledning	Eleven kan agera i vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan uttrycka sina tankar och åsikter samt	Eleven kan agera konstruktivt i många olika kommunikationssituationer. Eleven kan uttrycka sina

kommunikations-situationer		åsiikt.		genom att svara på frågor.	uttrycka sina tankar och åsikter.	ge några motiveringar till dem.	åsikter och motivera dem på ett för situationen lämpligt sätt.
M2 handleda eleven att i sin kommunikation lägga märke till de egna språkvalens betydelse och ta hänsyn till mottagarens behov vid kommunikation i grupp	I1	Eleven lär sig iaktta hur egna språkliga och kommunikativa val inverkar i gruppkommunikationssituationer och ta hänsyn till andra gruppmedlemmar.	Förmåga till gruppkommunikation	Eleven kan lyssna på andra och delta i diskussioner på ett sakligt sätt.	Eleven kan använda olika språkliga uttryckssätt när hen deltar i gruppdiskussioner. Eleven kan i någon mån anpassa sin kommunikation på ett för situationen lämpligt sätt.	Eleven kan, förutom att dra nytta av sina språkliga uttryckssätt, även använda sin röst, rikta sitt budskap och använda sin förmåga att ta kontakt i olika kommunikationssituationer i grupp. Eleven kan anpassa sin kommunikation enligt situationen och ta hänsyn till de andra deltagarna.	Eleven kan anpassa sina språkliga och kommunikativa uttryckssätt på ett för situationen ändamålsenligt sätt. Eleven kan agera konstruktivt i grupp och ta hänsyn till andras åsikter i diskussioner.
M3 handleda eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig	I1	Eleven lär sig att uttrycka sig mångsidigt och kreativt i	Förmåga att framträda	Eleven kan hålla ett kort och enkelt anförande kring ett för hen	Eleven kan hålla ett kort förberett anförande kring	Eleven kan hålla ett kort förberett anförande.	Eleven kan hålla ett förberett anförande.

mångsidigt i olika kommunikations-situationer och framträdanden, även genom drama		kommunikations-situationer och framträdanden.		bekant och konkret ämne med hjälp av stödfrågor. Eleven kan uttrycka sig förståeligt.	ett för hen bekant ämne. Eleven uttrycker sig i någon mån både verbalt och icke-verbalt.	Eleven kan uttrycka sig verbalt och icke-verbalt.	Eleven kan på ett kreativt och mångsidigt sätt uttrycka sig verbalt och icke-verbalt.
M4 sporra eleven att på ett positivt sätt stärka de egna kommunikativa färdigheterna samt viljan och förmågan att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala	I1	Eleven lär sig iaktta sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och utvecklingsområden.	Förmåga att utveckla kommunikativa färdigheter	Eleven kan identifiera någon av sina kommunikativa styrkor eller utvecklingsområden,	Eleven kan beskriva sitt sätt att kommunicera och identifiera några styrkor eller utvecklingsområden.	Eleven kan beskriva sina styrkor och utvecklingsområden. Eleven kan ta emot respons och ge andra knapphändig respons.	Eleven kan realistiskt utvärdera egna kommunikationsfärdigheter. Eleven kan ta till sig och dra nytta av respons och samt ge mångsidig respons åt andra.
Att tolka texter							
M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla	I2	Eleven utvecklar sin läsförmåga och lär sig att använda läsförståelsestrategier samt att observera och	Förmåga att utveckla sin läsfärdighet	Eleven läser texter som är språkligt- och strukturmässigt enkla. Läsningen är långsam och knagglig.	Eleven läser rätt flytande texter som är språkligt- och strukturmässigt enkla. Eleven kan använda någon	Eleven läser flytande texter som är lämpliga för hans ålder. Eleven kan använda de vanligaste	Eleven läser flytande och uppmärksamt många olika slag av texter som är lämpliga för hans ålder.

strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande		utvärdera sin egen läsning.		Eleven kan nämna något område där hen kan utvecklas som läsare.	enkel grundläggande läsförståelsestrategi. Eleven kan iaktta sin egen läsning och beskriva sig själv som läsare.	grundläggande läsförståelsestrategierna. Eleven kan iaktta och utvärdera sig själv som läsare.	Eleven kan använda grundläggande läsförståelsestrategier mångsidigt och ändamålsenligt.
M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av många olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet	12	Eleven utvecklar sin färdighet att redogöra för, utvärdera och tolka texter av många olika slag och breddar sitt ord- och begreppsförråd.	Förmåga att redogöra för och tolka text	Eleven kan med hjälp av stödfrågor återge något av innehållet i en text. Eleven kan identifiera ord och begrepp som är nya för hen i texter. Eleven kan under handledning identifiera några typiska drag för enkla textgenrer.	Eleven kan urskilja textens huvuddrag och under handledning nämna något syfte med texten. Eleven kan under handledning härleda betydelsen av nya ord och begrepp. Eleven kan under handledning göra iakttagelser kring några språkliga och textuella särdrag för berättande, beskrivande, instruerande och enkla	Eleven kan under handledning göra iakttagelser kring texten och de betydelse som byggs upp i den och reflektera över textens syften. Eleven kan härleda betydelsen av nya ord och begrepp. Eleven kan under handledning beskriva de centrala språkliga, visuella och textuella dragen i vanliga typer av	Eleven kan göra iakttagelser kring texten och de betydelse som byggs upp i den och reflektera över textens syften.

					ställningstagande texter.	berättande, beskrivande, instruerande och ställningstagande texter.	
M7 handleda eleven i att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet	12	Eleven lär sig att söka information, använda mångsidiga informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet.	Färdigheter i informationssökning och källkritik	Eleven kan under handledning plocka ut enskild information ur givna källor.	Eleven kan använda olika textmiljöer som källa och söka information i dem under handledning. Eleven kan under handledning göra iakttagelser om källornas tillförlitlighet.	Eleven kan använda olika källor och söka information i dem. Eleven kan nämna några typiska drag för tillförlitliga källor.	Eleven kan mångsidigt använda olika källor.
M8 sporra eleven att utveckla sin litteraturkunskap och sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur, medie- och andra texter samt ge möjlighet till positiva läserfarenheter, släcka	12	Eleven utvecklar sin litteraturkunskap och sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur, medie- och andra texter samt lär sig att dela med sig av sina läsupplevelser även i multimediala miljöer.	Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	Eleven kan under handledning återge intrigen i en enkel fiktiv text. Eleven kan med hjälp av stödfrågor berätta om sina läs-, lyssnar- och tittarupplevelser.	Eleven kan beskriva dragen i fiktiva texter drag med hjälp av begreppen intrig och person. Eleven kan ytligt beskriva sina läs-, lyssnar- eller tittarupplevelser.	Eleven kan redogöra för fiktiva texter genom att använda begreppen intrig, person, plats och tid. Eleven kan beskriva sina läs-, lyssnar- eller tittarupplevelser.	Eleven kan redogöra för fiktiva texter med hjälp av ändamålsenliga begrepp. Eleven kan mångsidigt beskriva sina läs-, lyssnar- eller tittarupplevelser och reflektera över dem.

kunskapstörst samt möjliggöra läsoplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer							
Att producera texter							
M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent	I3	Eleven lär sig uttrycka sina upplevelser, tankar och åsikter och stärker en positiv bild av sig själv som textproducent.	Förmåga att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter samt utveckla färdigheter som textproducent	Eleven kan med hjälp av modeller eller stödfrågor producera texter där hen uttrycker sina tankar, upplevelser eller åsikter. Eleven kan under handledning nämna något enskilt utvecklingsområde som textproducent.	Eleven kan under handledning producera texter, där hen uttrycker sina upplevelser, tankar och åsikter på ett begripligt sätt. Eleven kan beskriva sig själv som textproducent och nämna någon styrka och något utvecklingsområde.	Eleven kan producera texter som förmedlar hens upplevelser, tankar och åsikter. Eleven kan redogöra för sina styrkor och utvecklingsområden som textproducent.	Eleven kan mångsidigt och smidigt producera texter där hen uttrycker sina upplevelser, tankar och åsikter. Eleven kan på ett realistiskt sätt utvärdera sig själv som textproducent.
M10 uppmuntra och handleda eleven att	I3	Eleven lär sig producera berättande,	Förmåga att behärska textgenrer	Eleven kan med hjälp av modeller eller stödfrågor	Eleven kan under handledning producera	Eleven kan under handledning använda	Eleven kan använda ändamålsenliga

<p>verbalisera sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla ställningstagande texter, även i multimediala miljöer</p>		<p>beskrivande, instruerande och enkla ställningstagande texter, även i multimediala miljöer.</p>		<p>producera enkla berättande texter om ett för hen bekant ämne.</p>	<p>berättande, beskrivande, instruerande texter samt använda några uttrycksätt som är typiska för dem.</p>	<p>uttrycksätt som är typiska för berättande, beskrivande, instruerande och enkla ställningstagande texter.</p>	<p>uttrycksätt som är typiska för berättande, beskrivande, instruerande och enkla ställningstagande texter.</p>
<p>M11 handleda eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket</p>	<p>13</p>	<p>Eleven utvecklar sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärker färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket.</p>	<p>Förmåga att utveckla skrivfärdigheten och behärska skriftspråket.</p>	<p>Eleven kan skriva korta begripliga texter för hand och med hjälp av digitala verktyg. Eleven kan använda enkel menings- och satsbyggnad samt slumpmässigt använda skilletecken vid meningsgränser och versal i början av mening och i egennamn. Uttrycksättet har tydliga</p>	<p>Eleven kan skriva relativt smidigt och läsligt både för hand och med hjälp av digitala verktyg. Eleven kan under handledning rubricera sin text samt formulera meningar och använda några olika satsstrukturer samt följa några av standardspråkets skriftspråksnormer.</p>	<p>Eleven kan skriva smidigt för hand och med hjälp av digitala verktyg. Eleven kan under handledning rubricera och dela in sin text i stycken samt behärskar det centrala av standardspråkets skriftspråksnormer. Uttrycksättet har slumpmässiga talspråkliga drag.</p>	<p>Eleven kan skriva smidigt och tydligt för hand samt producera text med hjälp av digitala verktyg. Eleven kan rubricera och dela in sin text i stycken på ett ändamålsenligt sätt samt behärskar standardspråkets skriftspråksnormer.</p>

				talspråkliga drag.			
M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att producera text tillsammans, ta emot och ge konstruktiv respons, handleda eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att agera etiskt på nätet med hänsyn till integritetsskydd och följa upphovsrättsliga normer	13	Eleven utvecklar sina textproduktionsprocesser och sin förmåga att producera text tillsammans, utvärdera sina egna och andras texter och ta emot respons på sina egna texter samt lär sig att agera etiskt på nätet med hänsyn till integritetsskydd och följa upphovsrättsliga normer.	Förmåga att behärska textproduktionsprocessen och att kommunicera på ett etiskt sätt	Eleven kan planera och producera text med hjälp av modeller eller stödfrågor. Eleven kan göra ytliga och slumpmässiga iakttagelser om sin egen text.	Eleven kan under handledning planera och producera text individuellt och i grupp. Eleven kan under handledning göra iakttagelser om sin egen text. Hen kan ge knapphändig och ytlig respons på andras texter. Eleven kan mekaniskt använda källor. Eleven kan under handledning följa upphovsrättsliga normer.	Eleven kan under handledning redigera sin text på basis av respons. Eleven kan utvärdera sina egna texter och ge och ta emot respons på texter. Eleven kan under handledning använda källor. Eleven följer upphovsrättsliga normer.	Eleven kan redigera struktur och språk i sin text. Eleven kan utvärdera sina egna texter och ta emot respons samt ge konstruktiv respons på andras texter. Eleven kan använda källor på ett ändamålsenligt sätt.
Att förstå språk, litteratur och kultur							

<p>M13 handleda eleven att stärka sin språkliga medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka och observera språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer och hjälpa eleven att förstå betydelsen av språkliga val</p>	<p>I4</p>	<p>Eleven lär sig att stärka sin språkliga medvetenhet, undersöka och observera språket och dess olika varianter samt använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer samt lär sig förstå betydelsen av språkliga val.</p>	<p>Utveckla förmågan att observera språk och behärska språkliga begrepp</p>	<p>Eleven kan göra slumpmässiga iakttagelser om några språkliga situationer.</p> <p>Eleven kan nämna några språkliga och textuella drag och strukturer.</p>	<p>Eleven kan göra iakttagelser om olika språkliga situationer.</p> <p>Eleven kan nämna flera språkliga och textuella drag och strukturer.</p>	<p>Eleven kan göra iakttagelser kring följderna av språkliga val i olika situationer.</p> <p>Eleven kan med hjälp av lämpliga begrepp beskriva språkliga och textuella drag och strukturer som producerats i olika situationer.</p>	<p>Eleven kan mångsidigt reflektera kring följderna av språkliga val i förhållande till situationen och syftet med den.</p> <p>Eleven kan med hjälp av lämpliga begrepp mångsidigt beskriva språkliga och textuella drag och strukturer som producerats i olika situationer.</p>
<p>M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring</p>	<p>I4</p>	<p>Eleven vidgar sin textvärld och läser litteratur som är riktad till barn och unga samt lär sig att använda bibliotek.</p>	<p>Litteraturkunskap och en vidgad textvärld</p>	<p>Eleven har läst någon kort skönlitterär text eller facktext i sin helhet.</p>	<p>Eleven har läst en del av de skönlitterära texter eller facktexter man kommit överens om.</p>	<p>Eleven har läst de skönlitterära texter och facktexter man kommit överens.</p> <p>Eleven kan välja texter att läsa</p>	<p>Eleven kan välja texter att läsa som är nya för hen.</p> <p>Eleven kan mångsidigt använda bibliotek.</p>

sina läsoplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek					Eleven håller sig till välbekanta textgenrer. Eleven kan använda bibliotek under handledning.	som är lämpliga för hens ålder. Eleven kan självständigt använda bibliotek.	
M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner	I4	Eleven utvecklar sin(a) språklig(a) och kulturella identitet(er) och lär sig att värdesätta olika kulturer och språk samt lär sig att använda medier och kulturutbud.	Att utveckla språklig och kulturell medvetenhet	Eleven kan nämna några likheter och skillnader i språk och kultur. Eleven kan nämna några språk som talas i de nordiska länderna. Eleven kan beskriva sin egen användning av medier och kultur i vardagen.	Eleven kan nämna flera likheter och skillnader i språk och kultur. Eleven kan nämna flera språk som talas i de nordiska länderna och hör skillnaden mellan några av dem. Eleven kan beskriva medie- och kulturutbud som intresserar hen själv.	Eleven kan jämföra likheter och skillnader i språk och kultur. Eleven kan identifiera språk som talas i de nordiska länderna. Eleven kan beskriva mediernas och kulturens roll i den egna vardagen.	Eleven kan reflektera kring likheter och skillnader i språk och kultur. Eleven kan jämföra likheter och skillnader i de nordiska grannspråken. Eleven kan beskriva mediernas och kulturens roll i den egna omgivningen.

Saamen kieli ja kirjallisuus

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 rohkaista ja ohjata oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja eettisten kysymysten pohdintaan	S1	Oppilas vahvistaa taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja taitoa ilmaista mielipiteensä.	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa toimia itselleen tutuissa ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa ilmaista ajatuksiaan vastaamalla esitettyihin kysymyksiin.	Oppilas osaa toimia tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa ohjatusti ilmaista ajatuksiaan ja mielipiteitään.	Oppilas osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa ilmaista ajatuksiaan ja mielipiteitään sekä esittää mielipiteilleen joitakin perusteluja.	Oppilas osaa toimia rakentavasti monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa ilmaista mielipiteitään ja perustella niitä tilanteeseen sopivalla tavalla.
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan taitoa toimia rakentavasti erilaisissa viestintätilanteissa sanallisesti ja ei-	S1	Oppilas oppii huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia	Ryhmäviestinnän taidot	Oppilas osaa kuunnella muita ja osallistuu keskusteluun asiallisesti.	Oppilas osaa käyttää erilaisia kielellisiä keinoja osallistuessaan keskusteluun ryhmätilanteessa.	Oppilas osaa hyödyntää kielellisten keinojen lisäksi äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton	Oppilas osaa mukauttaa kielellisiä ja viestinnällisiä keinojaan tilanteeseen sopivalla tavalla.

sanallisesti sekä ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vastaanottajan tarpeita ja omien kielellisten valintojen vaikutusta		ryhmäviestintätilanteissa ja otta- maan muut ryh- män jäsenet huomioon.			Oppilas osaa mu- kauttaa viestin- tänsä jonkin verran tilantee- seen sopivaksi.	taitoja erilaisissa ryhmätilanteissa. Oppilas osaa mu- kauttaa viestin- tänsä ryhmäti- lanteeseen sopi- vaksi ja ottaa muut osallistajat huomioon.	Oppilas osaa toi- mia rakentavasti ryhmässä ja ot- taa muiden nä- kemykset huomi- oon keskustelles- saan.
T3 tukea oppi- laan myönteisen viestijäkuvan ra- kentumista sekä ohjata oppilasta tunnistamaan ti- laisuudet käyttää saamen kielen taitoaan	S1	Oppilas oppii käyttämään luo- vuuttaan ja il- maisemaan itse- ään monipuoli- sesti erilaisissa viestintä- ja esi- tystilanteissa sekä tunnista- maan tilaisuudet käyttää saamen kielen taitoaan	Esiintymisen tai- dot ja saamen kielen taidon hyödyntäminen	Oppilas osaa pi- tää lyhyen ja yk- sinkertaisen puhe-esityksen konkreettisesta, itselleen tutusta aiheesta apuky- symysten avulla. Oppilas osaa il- maista itseään ohjatusti.	Oppilas osaa pi- tää lyhyen val- mistellun puhe- esityksen itsel- leen tutusta ai- heesta. Oppilas osaa il- maista itseään ymmärrettävästi.	Oppilas osaa pi- tää lyhyen val- mistellun puhe- esityksen. Oppilas osaa asettaa ohjatusti itselleen tavoit- teita hyödyntää saamen kielen taitoaan.	Oppilas osaa pi- tää valmistellun puhe-esityksen. Oppilas osaa asettaa itselleen tavoitteita hyö- dyntää saamen kielen taitoaan.
Tekstien tulkitseminen							
T4 ohjata oppi- lasta lukutaidon sujuvoittamiseen ja käyttämään	S2	Oppilas sujuvoit- taa lukemistaan ja oppii käyttä- mään tekstin	Lukutaidon kehit- täminen	Oppilas lukee vielä hitaasti ja takellessaan ra- kenteeltaan ja	Oppilas lukee melko sujuvasti rakenteeltaan ja kieleltään	Oppilas lukee melko sujuvasti ikätasolleen sopi- via tekstejä.	Oppilas lukee su- juvasti ikätasol- leen sopivia teks- tejä.

<p>tekstin ymmärtämisen strategioita sekä havainnoimaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p>		<p>ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan.</p>		<p>kieleltään yksinkertaisia tekstejä.</p> <p>Oppilas osaa nimetä jonkin yksittäisen kehittämiskohteensa lukijana.</p>	<p>yksinkertaisia tekstejä.</p> <p>Oppilas osaa käyttää ohjatusti jotakin yksinkertaista tekstinymmärtämisen perusstrategiaa.</p> <p>Oppilas osaa ohjatusti arvioida omaa lukemistaan.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää tavallisia tekstinymmärtämisen perusstrategioita.</p> <p>Oppilas osaa arvioida omaa lukemistaan.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää tekstinymmärtämisen perusstrategioita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.</p>
<p>T5 ohjata oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoa sekä tekstin käsitteiden ymmärtämistä</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas kehittää tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentaa sana- ja käsitevarantoaan.</p>	<p>Tekstien erittely ja tulkinta</p>	<p>Oppilas osaa selostaa jotakin tekstin sisällöstä apukysymysten avulla.</p> <p>Oppilas osaa tunnistaa teksteistä itselleen uusia sanoja ja käsitteitä.</p>	<p>Oppilas osaa erottaa tekstin pääasioita ja nimetä ohjatusti tekstin jonkin tavoitteen.</p> <p>Oppilas osaa ohjatusti päätellä itselleen uusien sanojen ja käsitteiden merkityksiä.</p>	<p>Oppilas osaa ohjatusti tehdä havaintoja tekstin rakentamista merkityksistä ja pohtia sen tavoitteita.</p> <p>Oppilas osaa päätellä itselleen uusien sanojen ja käsitteiden merkityksiä.</p>	<p>Oppilas osaa tehdä havaintoja tekstin rakentamista merkityksistä ja pohtia sen tavoitteita.</p>

<p>T6 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin sekä kiinnittämään huomiota saamenkielisten alkuperäistekstien kulttuurisidonnaisiin ominaispiirteisiin</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas oppii hankkimaan tietoa, käyttämään monipuolisia tiedonlähteitä ja arvioimaan tiedon luotettavuutta sekä kiinnittämään huomiota saamenkielisten alkuperäistekstien kulttuurisidonnaisiin ominaispiirteisiin</p>	<p>Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys</p>	<p>Oppilas osaa etsiä ohjatusti yksittäisiä tietoja annetuista lähteistä.</p> <p>Oppilas osaa ohjatusti tunnistaa joitakin saamenkielisten alkuperäistekstien ominaispiirteitä.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää lähteenä eri tekstityypistöjä sekä hakea ohjatusti tietoa niistä.</p> <p>Oppilas osaa ohjatusti tehdä havaintoja käyttämiensä lähteiden luotettavuudesta.</p> <p>Oppilas osaa tunnistaa joitakin saamenkielisten alkuperäistekstien ominaispiirteitä.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää erilaisia lähteitä sekä hakea tietoa niistä.</p> <p>Oppilas osaa nimetä joitakin lähteiden luotettavuuteen liittyviä piirteitä.</p> <p>Oppilas osaa tunnistaa saamenkielisten alkuperäistekstien ominaispiirteitä.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää monipuolisesti erilaisia lähteitä.</p> <p>Oppilas osaa pohtia saamenkielisten alkuperäistekstien ominaispiirteitä.</p>
<p>Tekstien tuottaminen</p>							
<p>T7 kannustaa oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kertovien</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstejä, myös</p>	<p>Tekstilajien hallinta</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa mallien tai apukysymysten avulla yksinkertaisia kertovia tekstejä itselleen tutuista aiheista.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa ohjatusti kertovia, kuvaavia, ohjaavia tekstejä sekä käyttää joitakin</p>	<p>Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertovalle, kuvaavalle, ohjaavalle ja yksinkertaiselle kantaa ottavalle tekstille</p>	<p>Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti kertovalle, kuvaavalle, ohjaavalle ja yksinkertaiselle</p>

yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä		monimediaisissa ympäristöissä.			niille tyypillisiä ilmaisutapoja.	tyypillisiä ilmaisutapoja.	kantaa ottavalle tekstille tyypillisiä ilmaisutapoja.
T8 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	Oppilas sujuvoittaa käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja sekä vahvistaa kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa.	Kirjoitustaidon kehittäminen ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas osaa kirjoittaa käsin sekä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen lyhyitä tekstejä, joista saa selvää. Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia virke- ja lauserakenteita sekä käyttää sattuinaisesti virkkeen lopetusmerkkejä ja isoa alkukirjainta virkkeen alussa ja erisnimissä. Ilmaisussa on paljon puheenvaraisuutta.	Oppilas osaa kirjoittaa tekstejä melko sujuvasti sekä käsin kirjoittaen että tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Oppilas osaa ohjatusti otsikoida tekstinsä sekä hallitsee keskeiset kirjoitetun yleiskielen käytänteet. Ilmaisussa on sattuinaista puheenvaraisuutta.	Oppilas kirjoittaa tekstejä sujuvasti sekä käsin että tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Oppilas osaa ohjatusti otsikoida ja jaksottaa tekstinsä sekä hallitsee keskeiset kirjoitetun yleiskielen käytänteet. Ilmaisussa on sattuinaista puheenvaraisuutta.	Oppilas osaa kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin sekä tuottaa tekstiä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Oppilas osaa otsikoida ja jaksottaa tekstinsä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä hallitsee kirjoitetun yleiskielen käytänteitä.

<p>T9 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas kehittää tekstin tuottamisen prosessejaan, taitoaan arvioida omia tekstejään, ottaa vastaan palautetta omista teksteistään sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.</p>	<p>Tekstin tuottamisen prosessin hallinta ja eettinen viestintä</p>	<p>Oppilas osaa ideoida ja tuottaa tekstiä mallien tai apukysymysten avulla.</p> <p>Oppilas osaa tehdä satunnaisia pintatason havaintoja omasta tekstistään.</p>	<p>Oppilas osaa ohjatusti suunnitella ja tuottaa tekstiä.</p> <p>Oppilas osaa tehdä ohjatusti havaintoja omasta tekstistään.</p> <p>Oppilas osaa käyttää mekaanisesti lähteitä.</p> <p>Oppilas noudattaa ohjatusti tekijänoikeuksia.</p>	<p>Oppilas osaa ohjatusti muokata tekstiään palautteen pohjalta.</p> <p>Oppilas osaa arvioida omia tekstejään sekä antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä.</p> <p>Oppilas osaa ohjatusti käyttää lähteitä.</p> <p>Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia.</p>	<p>Oppilas osaa muokata tekstinsä rakennetta ja kieltä.</p> <p>Oppilas osaa arvioida omia tekstejään ja vastaanottaa palautetta sekä antaa rakentavaa palautetta muiden teksteistä.</p> <p>Oppilas osaa käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla.</p>
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>							
<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja</p>	<p>S4</p>	<p>Oppilas oppii vahvistamaan kielitietoisuuttaan, tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja sekä</p>	<p>Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta</p>	<p>Oppilas osaa ohjatusti tunnistaa tilaisuudet käyttää saamen kieltä.</p>	<p>Oppilas osaa tehdä havaintoja erilaisista saamen kielen käyttötilanteista.</p>	<p>Oppilas osaa tunnistaa tilaisuudet käyttää saamen kieltä ja tehdä havaintoja kielellisten valintojen</p>	<p>Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja kielellisten valintojen vaikutuksista suhteessa</p>

<p>sen eri variantteja, ohjata tunnistamaan tilaisuudet käyttää saamen kieltä ja ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p>		<p>käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan, sekä oppilas oppii ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia.</p>		<p>Oppilas osaa nimetä joitakin kielen ja tekstien piirteitä ja rakenteita.</p>	<p>Oppilas osaa nimetä useita kielen ja tekstien piirteitä ja rakenteita.</p>	<p>vaikutuksista eri tilanteissa. Oppilas osaa kuvailla sopivien käsitteiden avulla erilaisissa tilanteissa tuotettujen tekstien ja kielen piirteitä.</p>	<p>kielenkäyttötilanteen tavoitteeseen. Oppilas osaa luoda saamen kielen käyttötilanteita. Oppilas osaa kuvailla sopivien käsitteiden avulla monipuolisesti erilaisissa tilanteissa tuotettujen tekstien ja kielen piirteitä.</p>
<p>T11 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja oman perinteen arvostamisessa sekä saamen kielen/kielten merkityksen ymmärtämisessä</p>	<p>S4</p>	<p>Oppilas oppii kehittämään omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiään ja oppii arvostamaan saamen kielen/kielten merkitystä itselleen ja yhteisölleen.</p>	<p>Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen</p>	<p>Oppilas osaa ohjatusti nimetä joitakin kielten ja kulttuuristen piirteiden yhtäläisyyksiä ja eroja. Oppilas osaa ohjatusti kuvata saamen kielen ja</p>	<p>Oppilas osaa nimetä kielten ja kulttuuristen piirteiden yhtäläisyyksiä ja eroja. Oppilas osaa kuvata saamen kielen ja saamelaisen kulttuurin</p>	<p>Oppilas osaa vertailla kielten ja kulttuuristen piirteiden yhtäläisyyksiä ja eroja. Oppilas osaa kertoa saamen kielen ja saamelaisen kulttuurin pääpiirteistä ja</p>	<p>Oppilas osaa pohtia eri kielten ja kulttuuristen piirteiden yhtäläisyyksiä ja eroja. Oppilas osaa pohtia saamen kielen ja saamelaisen kulttuurin</p>

itselleen ja yhteisölleen				saamelaisen kulttuurin merkitystä arjessaan.	merkitystä arjessaan.	nimetä sen tavallisimpia ilmenemismuotoja.	merkitystä omassa lähipiirissään.
T12 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja innostaa lukemaan ja arvostamaan saamenkielistä lasten- ja nuortenkirjallisuutta sekä ohjata media- ja kulttuuritarjonnan pariin ja tarjota tilaisuuksia kulttuurin tuottamiseen	S4	Oppilas laajentaa tekstivalikoimaansa ja lukee lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä oppii käyttämään kirjastoa, media- ja kulttuuritarjontaa.	Saamenkielisen lasten- ja nuortenkirjallisuuden sekä media- ja kulttuuritarjonnan tuntemus	Oppilas on lue- nut jonkin lyhyen kokonaisen kaunokirjallisen tekstin tai tietotekstin.	Oppilas on lue- nut osan sovi- tuista kaunokirjallisista ja tietoteoksista. Oppilas pitäytyy itselleen tutuissa tekstilajeissa. Oppilas osaa käyttää kirjastoa, media- ja kulttuuritarjontaa ohjatusti.	Oppilas on lue- nut sovitut kaunokirjalliset ja tietoteokset. Oppilas osaa valita luettavakseen erilaisia ikäkaudelleen sopivia tekstejä. Oppilas osaa käyttää kirjastoa, media- ja kulttuuritarjontaa itsenäisesti.	Oppilas osaa valita luettavakseen myös itselleen uudenlaisia tekstejä. Oppilas osaa käyttää kirjastoa, media- ja kulttuuritarjontaa monipuolisesti.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena							
T13 innostaa oppilasta kehittämään ja monipuolistamaan eri oppiaineissa tarvittavaa ja saamelaiseen	S5	Oppilas kehittää ja monipuolistaa eri oppiaineissa tarvittavaa ja saamelaiseen kulttuuriin liittyvää kieltä sekä	Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas osaa tunnistaa ohjautusti joitakin piirteitä eri oppiaineiden tavasta käyttää kieltä.	Oppilas osaa tunnistaa joitakin piirteitä eri oppiaineiden tavasta käyttää kieltä.	Oppilas osaa tunnistaa eri oppiaineiden tapoja käyttää kieltä ja pystyy hyödyntämään kielitaitoaan oppimisessa.	Oppilas osaa pohtia eri oppiaineiden tapoja käyttää kieltä ja osaa luovasti hyödyntää

<p>kulttuuriin liittyvää kieltä sekä hyödyntämään taitoaan kaikessa oppimisessa</p>		<p>hyödyntää taitoaan kaikessa oppimisessa.</p>					<p>kielitaitoaan kaikessa oppimisessa.</p>
---	--	---	--	--	--	--	--

Romanikieli ja kirjallisuus

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
<p>T1 rohkaista ja ohjata oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen luomalla tilaisuuksia keskusteluun, arvostamaan omaa ilmaisuaan sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas vahvistaa taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja taitoaan ilmaista mielipiteensä sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta</p>	<p>Toiminta vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>Oppilas osaa toimia itselleen tutuissa ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>Oppilas osaa ilmaista ajatuksiaan vastaamalla esitettyihin kysymyksiin.</p>	<p>Oppilas osaa toimia tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>Oppilas osaa ohjatusti ilmaista ajatuksiaan ja mielipiteitään.</p>	<p>Oppilas osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>Oppilas osaa ilmaista ajatuksiaan ja mielipiteitään sekä esittää mielipiteilleen joitakin perusteluja.</p>	<p>Oppilas osaa toimia rakentavasti monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>Oppilas osaa ilmaista mielipiteitään ja perustella niitä tilanteeseen sopivalla tavalla.</p>

						Oppilas osaa ottaa vastaan palautetta ja antaa niukkaa palautetta muille.	Oppilas osaa hyödyntää saamaansa palautetta ja antaa monipuolista palautetta muille.
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan taitoa toimia rakentavasti erilaisissa viestintätilanteissa sekä ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vastaanottajan tarpeita.	S1	Oppilas oppii huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia ryhmäviestintätilanteissa ja ottamaan muut ryhmän jäsenet huomioon.	Ryhmäviestinnän taidot	Oppilas osaa kuunnella muita ja osallistuu keskusteluun asiallisesti.	Oppilas osaa käyttää erilaisia kielellisiä keinoja osallistuessaan keskusteluun ryhmätilanteessa. Oppilas osaa muokuttaa viestintäänsä jonkin verran tilanteeseen sopivaksi.	Oppilas osaa hyödyntää kielellisten keinojen lisäksi äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa ryhmätilanteissa. Oppilas osaa muokuttaa viestintäänsä ryhmätilanteeseen sopivaksi ja ottaa muut osallistujat huomioon.	Oppilas osaa muokuttaa kielellisiä ja viestinnällisiä keinojaan tilanteeseen sopivalla tavalla. Oppilas osaa toimia rakentavasti ryhmässä ja ottaa muiden näkemykset huomioon keskustellessaan.

<p>T3 tukea oppilaan myönteisen viestijäkuvan rakentumista sekä ohjata oppilasta tunnistamaan tilaisuudet käyttää romanikielen taitoaan</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas oppii käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa sekä tunnistamaan tilaisuudet käyttää romanikielen taitoaan.</p>	<p>Oman viestinnän havainnointi ja romanikielen taidon hyödyntäminen</p>	<p>Oppilas osaa pitää lyhyen ja yksinkertaisen puheesityksen konkreettisesta, itselleen tutusta aiheesta apukysymysten avulla. Oppilas osaa ilmaista itseään ohjatusti.</p>	<p>Oppilas osaa pitää lyhyen valmistellun puheesityksen itselleen tutusta aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään ymmärrettävästi.</p>	<p>Oppilas osaa pitää lyhyen valmistellun puheesityksen. Oppilas osaa asettaa ohjatusti itselleen tavoitteita hyödyntää romanikielen taitoaan.</p>	<p>Oppilas osaa pitää valmistellun puheesityksen. Oppilas osaa asettaa itselleen tavoitteita hyödyntää romanikielen taitoaan.</p>
<p>Tekstien tulkitseminen</p>							
<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan, havainnoimaan lukemistaan ja tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä, kehittämään kuullun ja luetun ymmärtämistä ja huomioimaan puhe- ja kirjakielen eroja</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas sujuvoittaa lukemistaan ja oppii käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan.</p>	<p>Lukutaidon kehittäminen</p>	<p>Oppilas lukee vielä hitaasti ja takellessaan rakenteeltaan ja kieleltään yksinkertaisia tekstejä. Oppilas osaa nimetä jonkin yksittäisen kehittämiskohteensa lukijana.</p>	<p>Oppilas lukee melko sujuvasti rakenteeltaan ja kieleltään yksinkertaisia tekstejä. Oppilas osaa käyttää ohjatusti jotakin yksinkertaista tekstinymmärtämisen perusstrategiaa.</p>	<p>Oppilas lukee melko sujuvasti ikätasolleen sopivia tekstejä. Oppilas osaa käyttää tavallisia tekstinymmärtämisen perusstrategioita. Oppilas osaa arvioida omaa lukemistaan.</p>	<p>Oppilas lukee sujuvasti ikätasolleen sopivia tekstejä. Oppilas osaa käyttää tekstinymmärtämisen perusstrategioita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.</p>

					Oppilas osaa ohjatusti arvioida omaa lukemistaan		
T5 auttaa oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä tekstin käsitteiden ymmärtämistä	S2	Oppilas kehittää tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentaa sana- ja käsitevarantoaan	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa selostaa jotakin tekstin sisällöstä apukysymysten avulla. Oppilas osaa tunnistaa teksteistä itselleen uusia sanoja ja käsitteitä.	Oppilas osaa erottaa tekstin pääasioita ja nimetä ohjatusti tekstin jonkin tavoitteen. Oppilas osaa ohjatusti päätellä itselleen uusien sanojen ja käsitteiden merkityksiä.	Oppilas osaa ohjatusti tehdä havaintoja tekstin rakentamista merkityksistä ja pohtia sen tavoitteita. Oppilas osaa päätellä itselleen uusien sanojen ja käsitteiden merkityksiä.	Oppilas osaa tehdä havaintoja tekstin rakentamista merkityksistä ja pohtia sen tavoitteita.
T6 opastaa oppilasta hankkimaan romanikielistä tietoa ja käyttämään monipuolisia tiedonlähteitä sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta	S2	Oppilas oppii hankkimaan romanikielistä tietoa ja käyttämään monipuolisia tiedonlähteitä sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta.	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas osaa etsiä ohjatusti yksittäisiä tietoja annetuista lähteistä.	Oppilas osaa käyttää lähteenä eri tekstiympäristöjä sekä hakea ohjatusti tietoa niistä. Oppilas osaa ohjatusti tehdä havaintoja	Oppilas osaa käyttää erilaisia lähteitä sekä hakea tietoa niistä. Oppilas osaa nimetä joitakin lähteiden luotettavuuteen liittyviä piirteitä.	Oppilas osaa käyttää monipuolisesti erilaisia lähteitä.

					käyttämiensä lähteiden luotettavuudesta		
Tekstien tuottaminen							
T7 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	Oppilas oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä.	Tekstilajien hallinta	Oppilas osaa tuottaa mallien tai apukysymysten avulla yksinkertaisia kertovia tekstejä itselleen tutuista aiheista.	Oppilas osaa tuottaa ohjatusti kertovia, kuvaavia, ohjaavia tekstejä sekä käyttää joitakin niille tyypillisiä ilmaisutapoja.	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertovalle, kuvaavalle, ohjaavalle ja yksinkertaiselle kantaa ottavalle tekstille tyypillisiä ilmaisutapoja.	Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti kertovalle, kuvaavalle, ohjaavalle ja yksinkertaiselle kantaa ottavalle tekstille tyypillisiä ilmaisutapoja.
T8 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja	S3	Oppilas sujuvoittaa käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja sekä vahvistaa kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa.	Kirjoitustaidon kehittäminen ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas osaa kirjoittaa käsin sekä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen lyhyitä tekstejä, joista saa selvää. Oppilas osaa käyttää	Oppilas osaa kirjoittaa tekstejä melko sujuvasti sekä käsin kirjoittaen että tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.	Oppilas kirjoittaa tekstejä sujuvasti sekä käsin että tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Oppilas osaa ohjatusti otsikoida ja jaksottaa	Oppilas osaa kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin sekä tuottaa tekstiä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Oppilas osaa otsikoida ja

<p>oikeinkirjoituksen hallintaa</p>				<p>yksinkertaisia virke- ja lauserakenteita sekä käyttää satunnaisesti virkkeen lopetusmerkkejä ja isoa alkukirjainta virkkeen alussa ja erisnimissä. Ilmaisussa on paljon puheenvaraisuutta.</p>	<p>Oppilas osaa ohjatusti otsikoida tekstinsä sekä muotoilla virkeitä ja käyttää muutamia erilaisia lauserakenteita sekä noudattaa joitakin kirjoitetun yleiskielen käytänteitä.</p>	<p>tekstinsä sekä hallitsee keskeiset kirjoitetun yleiskielen käytänteet. Ilmaisussa on satunnaisesti puheenvaraisuutta.</p>	<p>jaksottaa tekstinsä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä hallitsee kirjoitetun yleiskielen käytänteitä.</p>
<p>T9 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas kehittää tekstin tuottamisen prosessejaan, taitoaan arvioida omia tekstejään, ottaa vastaan palautetta omista teksteistään sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.</p>	<p>Tekstin tuottamisen prosessin hallinta ja eettinen viestintä</p>	<p>Oppilas osaa ideoida ja tuottaa tekstiä mallien tai apukysymysten avulla.</p> <p>Oppilas osaa tehdä satunnaisia pintatason havaintoja omasta tekstistään.</p>	<p>Oppilas osaa ohjatusti suunnitella ja tuottaa tekstiä.</p> <p>Oppilas osaa tehdä ohjatusti havaintoja omasta tekstistään.</p> <p>Oppilas osaa käyttää mekaanisesti lähteitä. Oppilas noudattaa ohjatusti tekijänoikeuksia.</p>	<p>Oppilas osaa ohjatusti muokata tekstiään palautteen pohjalta.</p> <p>Oppilas osaa arvioida omia tekstejään sekä antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä.</p> <p>Oppilas osaa ohjatusti käyttää lähteitä.</p>	<p>Oppilas osaa muokata tekstinsä rakennetta ja kieltä.</p> <p>Oppilas osaa arvioida omia tekstejään ja vastaanottaa palautetta sekä antaa rakentavaa palautetta muiden teksteistä.</p> <p>Oppilas osaa käyttää lähteitä</p>

yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen						Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia.	tarkoituksenmukaisella tavalla.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan havainnoida kieltä ja käyttää kieleen liittyviä käsitteitä	S4	Oppilas oppii vahvistamaan kielitietoisuuttaan, tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja sekä käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan, sekä oppilas oppii ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia.	Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas osaa tehdä satunnaisia havaintoja joistakin kielenkäyttötilanteista. Oppilas osaa nimetä joitakin kielen ja tekstien piirteitä ja rakenteita.	Oppilas osaa tehdä havaintoja erilaisista kielenkäyttötilanteista. Oppilas osaa nimetä useita kielen ja tekstien piirteitä ja rakenteita.	Oppilas osaa tehdä havaintoja kielellisten valintojen vaikutuksista eri tilanteissa. Oppilas osaa kuvailla sopivien käsitteiden avulla erilaisissa tilanteissa tuotettujen tekstien ja kielen piirteitä.	Oppilas osaa pohtia kielellisten valintojen vaikutuksia. Oppilas osaa kuvailla sopivien käsitteiden avulla monipuolisesti erilaisissa tilanteissa tuotettujen tekstien ja kielen piirteitä.
T11 tukea oppilasta oman kulttuurisen ja kielellisen identiteetin vahvistamisessa ja romanien	S4	Oppilas oppii kehittämään omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiään ja oppii arvostamaan	Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa ohjatusti nimetä joitakin kielten ja kulttuuristen piirteiden	Oppilas osaa nimetä kielten ja kulttuuristen piirteiden yhtäläisyyksiä ja eroja.	Oppilas osaa vertailla kielten ja kulttuuristen piirteiden yhtäläisyyksiä ja eroja.	Oppilas osaa pohtia eri kielten ja kulttuuristen piirteiden yhtäläisyyksiä ja eroja.

<p>kulttuuriperin- teen ja historian tuntemisessa sekä romanikie- len merkityksen ymmärtämisessä oppilaalle itsel- leen ja yhteisöl- leen</p>		<p>romanikielen merkitystä itsel- leen ja yhteisöl- leen.</p>		<p>yhtäläisyyksiä ja eroja. Oppilas osaa oh- jatusti kuvata ro- manikielen ja - kulttuurin merki- tystä arjessaan.</p>	<p>Oppilas osaa ku- vata romanikie- len ja -kulttuurin merkitystä arjes- saan.</p>	<p>Oppilas osaa ker- toa romanikielen ja -kulttuurin pääpiirteistä ja nimetä sen taval- lisimpia ilmene- mismuotoja.</p>	<p>Oppilas osaa pohtia romani- kielen ja -kult- tuurin merki- tystä omassa lä- hipiirissään.</p>
<p>T12 kannustaa oppilasta moni- muotoisen kult- tuuritarjonnan pariin ja tarjota tilaisuuksia kult- tuurin tuottami- seen</p>	<p>S4</p>	<p>Oppilas laajentaa tekstivalikoi- maansa ja oppii käyttämään kir- jastoa, media- ja kulttuuritarjon- taa.</p>	<p>Lasten- ja nuor- tenkirjallisuuden sekä kirjaston, media- ja kult- tuuritarjonnan tuntemus</p>	<p>Oppilas on luke- nut jonkin lyhyen kokonaisen kau- nokirjallisen tekstin tai tieto- tekstin.</p>	<p>Oppilas on luke- nut osan sovi- tuista kaunokir- jallisista ja tieto- teoksista. Oppilas pitäytyy itselleen tutuissa tekstilajeissa. Oppilas osaa käyttää kirjastoa, media- ja kult- tuuritarjontaa ohjatusti.</p>	<p>Oppilas on luke- nut sovitut kau- nokirjalliset ja tietoteokset. Oppilas osaa va- lita luettavakseen erilaisia ikä- kaudelleen sopi- via tekstejä. Oppilas osaa käyttää kirjastoa, media- ja kult- tuuritarjontaa it- senäisesti.</p>	<p>Oppilas osaa va- lita luettavak- seen myös itsel- leen uudenlaisia tekstejä. Oppilas osaa käyttää kirjastoa, media- ja kult- tuuritarjontaa monipuolisesti.</p>

Viittomakieli ja kirjallisuus

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet oppiaineissa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Vuorovaikutuksessa toimiminen							
T1 ohjata ja rohkaista oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen sekä toimimiseen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa toimia viittomakielisessä ja monikielisessä yhteisössä, myös draaman toimintamuotoja käyttäen	S1	Oppilas vahvistaa taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja taitoaan ilmaista mielipiteensä.	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa toimia itselleen tutuissa ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa ilmaista ajatuksiaan vastaamalla esitettyihin kysymyksiin.	Oppilas osaa toimia tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa ohjatusti ilmaista ajatuksiaan ja mielipiteitään.	Oppilas osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa ilmaista ajatuksiaan ja mielipiteitään sekä esittää mielipiteilleen joitakin perusteluja.	Oppilas osaa toimia rakentavasti monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa ilmaista mielipiteitään ja perustella niitä tilanteeseen sopivalla tavalla.

<p>T2 rohkaista oppilasta monipuolistamaan ilmaisuaan ja kehittämään myönteistä viestijäkuvaansa sekä ohjata häntä havainnoimaan omaa vuorovaikutus- ja ilmaisukykyään</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas oppii havainnollistamaan ja elävöittämään esitystään tutustumalla viittomakielen erilaisiin ilmaisukeinoihin ja improvisaation perusasioihin.</p>	<p>Ilmaisun kehittyminen</p>	<p>Oppilas osaa pitää lyhyen ja yksinkertaisen esityksen konkreettisesta, itselleen tutusta aiheesta apukysymysten avulla.</p> <p>Oppilas osaa ilmaista itseään ymmärrettävästi.</p>	<p>Oppilas osaa pitää lyhyen valmistellun esityksen itselleen tutusta aiheesta.</p> <p>Oppilas osaa käyttää joitakin kokonaisilmaisun keinoja esiintyessään.</p>	<p>Oppilas osaa pitää lyhyen valmistellun esityksen.</p> <p>Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja esiintyessään.</p>	<p>Oppilas osaa pitää valmistellun puheesityksen.</p> <p>Oppilas osaa käyttää luovasti ja monipuolisesti kokonaisilmaisun keinoja esiintyessään.</p>
<p>Tekstien tulkitseminen</p>							
<p>T3 ohjata oppilasta ymmärtämään ja tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä sekä ohjata keskustelemaan niistä käsite- ja viittomavarantoon laajentaen</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas harjaantuu tulkitsemaan monipuolisesti esityksiä ja erityyppisiä viittotuja, suomenkielisiä ja kuvallisia tekstejä visuaalista lukutaitoaan kehittäen sekä laajentaa käsite- ja viittomavarantoon.</p>	<p>Tekstien erittely ja tulkinta</p>	<p>Oppilas osaa selostaa jotakin tekstin sisällöstä apukysymysten avulla.</p> <p>Oppilas osaa tunnistaa teksteistä itselleen uusia viittomia ja käsitteitä.</p>	<p>Oppilas osaa erottaa tekstin pääasioita ja nimetä ohjatusti tekstin jonkin tavoitteen.</p> <p>Oppilas osaa ohjatusti päätellä itselleen uusien viittomien ja käsitteiden merkityksiä.</p>	<p>Oppilas osaa ohjatusti tehdä havaintoja tekstin rakentamista merkityksistä ja pohtia sen tavoitteita.</p> <p>Oppilas osaa päätellä itselleen uusien viittomien ja käsitteiden merkityksiä.</p>	<p>Oppilas osaa tehdä havaintoja tekstin rakentamista merkityksistä ja pohtia sen tavoitteita.</p>

<p>T4 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia tekstiympäristöjä tiedonhankinnassa ja tulkitsemisessa sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas oppii hankkimaan tietoa, käyttämään monipuolisia tiedonlähteitä ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Oppilas oppii tarkkailemaan ja arvioimaan omaa ymmärtämistapaansa.</p>	<p>Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys</p>	<p>Oppilas osaa etsiä ohjatusti yksittäisiä tietoja annetuista lähteistä.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää lähteenä eri tekstiympäristöjä sekä hakea ohjatusti tietoa niistä. Oppilas osaa ohjatusti tehdä havaintoja käyttämiensä lähteiden luotettavuudesta.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää erilaisia lähteitä sekä hakea tietoa niistä. Oppilas osaa nimetä joitakin lähteiden luotettavuuteen liittyviä piirteitä.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää monipuolisesti erilaisia lähteitä.</p>
<p>Tekstien tuottaminen</p>							
<p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään kielen perusrakenteiden tuntemusta ja tekstin tuottamisen prosesseja</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstejä, myös monimedialaisissa ympäristöissä.</p>	<p>Tekstilajien hallinta</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa mallien tai apukysymysten avulla yksinkertaisia kertovia tekstejä itselleen tutuista aiheista.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa ohjatusti kertovia, kuvaavia ja ohjaavia tekstejä sekä käyttää joitakin niille tyypillisiä ilmaisutapoja.</p>	<p>Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja yksinkertaiselle kantaa ottavalle tekstille tyypillisiä ilmaisutapoja.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja yksinkertaiselle kantaa ottavalle tekstille tyypillisiä ilmaisutapoja.</p>
<p>T6 rohkaista oppilasta</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii ilmaisemaan</p>	<p>Kokemusten, ajatusten ja</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa mallien</p>	<p>Oppilas osaa ohjatusti tuottaa</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa</p>

<p>kokemusten ja ajatusten ilmaisemiseen erilaisissa viestintäympäristöissä, tarjota tilaisuuksia kertoa ja selostaa tapahtumia, kuvata ilmiöitä ja esittää omia näkemyksiään erilaisten esitysten ja esitelmien avulla yksin ja yhteisöllisesti</p>		<p>kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistaa myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana. Oppilas oppii elävöittämään tekstiä ja pohtimaan viittomavalintojen, sanontojen ja viittomajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Oppilas oppii tekstin tuottamisen vaiheet: ideointi, suunnittelu, tekstin jäsentäminen ja muokkaaminen.</p>	<p>mielipiteiden ilmaiseminen sekä tekstin tuottamisen taitojen kehittämisen</p>	<p>tai apukysymysten avulla tekstejä, joissa hän ilmaisee ajatuksiaan, kokemuksiaan tai mielipiteitään. Oppilas osaa ohjatusti nimetä jonkin yksittäisen kehittämis-kohteensa tekstin tuottajana.</p>	<p>tekstejä, joissa hän ilmaisee kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ymmärrettävästi. Oppilas osaa kuvata itseään tekstin tuottajana ja nimetä jonkin vahvuuden ja kehittämiskohteen.</p>	<p>ajatuksiaan, kokemuksiaan ja mielipiteitään ilmaisevia tekstejä. Oppilas osaa eritellä vahvuuksiin ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.</p>	<p>monipuolisesti ja sujuvasti kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ilmaisevia tekstejä. Oppilas osaa arvioida realistisesti itseään tekstin tuottajana.</p>
<p>T7 ohjata oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas harjaantuu viittomiseen ja luomisprosessin eri vaiheisiin tieto- ja</p>	<p>Tekstin tuottamisen prosessin hallinta ja eettinen viestintä</p>	<p>Oppilas osaa ideoida ja tuottaa tekstiä mallien tai apukysymysten avulla.</p>	<p>Oppilas osaa ohjatusti suunnitella ja tuottaa tekstiä.</p>	<p>Oppilas osaa ohjatusti muokata tekstiään palautteen pohjalta.</p>	<p>Oppilas osaa muokata tekstinsä rakennetta ja kieltä.</p>

tekijänoikeuksia kunnioittaen		viestintäteknologiaa hyödyntäen. Oppilas oppii toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.		Oppilas osaa tehdä satunnaisia pintatason havaintoja omasta tekstistään.	Oppilas osaa tehdä ohjatusti havaintoja omasta tekstistään. Oppilas osaa käyttää mekaanisesti lähteitä. Oppilas noudattaa ohjatusti tekijänoikeuksia.	Oppilas osaa arvioida omia tekstejään. Oppilas osaa ohjatusti käyttää lähteitä. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia.	Oppilas osaa käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T8 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa oppilasta käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista	S4	Oppilas oppii vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja tarkastelemaan kielen ilmiöitä sekä ymmärtämään viittoman osat, ajan ja lukumäärien ilmaisemisen tavat.	Kielen havainnointi ja käsitteiden käyttäminen	Oppilas osaa tehdä havaintoja joistakin kielenkäyttötilanteista. Oppilas osaa nimetä joitakin kielen ja tekstien piirteitä ja rakenteita.	Oppilas osaa tehdä havaintoja erilaisista kielenkäyttötilanteista. Oppilas osaa nimetä useita kielen ja tekstien piirteitä.	Oppilas osaa tehdä havaintoja kielellisten valintojen vaikutuksista eri tilanteissa. Oppilas osaa kuvailla sopivien käsitteiden avulla erilaisissa tilanteissa tuotettujen tekstien ja kielen piirteitä.	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja kielellisten valintojen vaikutuksista suhteessa kielenkäyttötilanteen tavoitteeseen. Oppilas osaa kuvailla sopivien käsitteiden avulla monipuolisesti erilaisissa

voidaan keskustella							tilanteissa tuotettujen tekstien ja kielen piirteitä.
T9 rohkaista oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään ja ohjata arvostamaan muita kieliä ja kulttuureita, ohjata oppilasta monimuotoisen kulttuuritarjonnan pariin, tarjoten tilaisuuksia osallistua itse niiden tuottamiseen sekä innostaa oppilasta seuraamaan ja arvostamaan lasten- ja nuorten kulttuuria	S4	Oppilas oppii syventämään viittomakielisen vuorovaikutuksen osaamistaan ja havainnoimaan viittomakielisen yhteisön käyttäytymisnormeja ja tapoja sekä osallistuu yhteisön kulttuuriperinteeseen ja -toimintaan.	Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa nimenä joitakin kielten ja kulttuuristen piirteiden yhtäläisyyksiä ja eroja. Oppilas osaa kuvata median ja kulttuurin käyttöä arjessaan.	Oppilas osaa nimenä useita kielten ja kulttuuristen piirteiden yhtäläisyyksiä ja eroja. Oppilas osaa kuvata itseään kiinnostavaa mediaa ja kulttuuritarjontaa.	Oppilas osaa vertailla viittomakieliä puhuttuihin kieliin. Oppilas osaa kuvata median ja kulttuurin roolia arjessaan.	Oppilas osaa pohtia eri kielten ja kulttuuristen piirteiden yhtäläisyyksiä ja eroja. Oppilas osaa kuvata media- ja kulttuuritarjonnan merkitystä omassa lähiympäristössä.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena							

T10 tarjota mahdollisuuksia harjoitella viittomakielen tulkkauksen käyttöä	S4	Oppilas oppii käyttämään viittomakielen tulkkausta.	Viittomakielen tulkkauksen kanssa toimiminen.	Oppilas osaa ohjatusti käyttää viittomakielen tulkkausta.	Oppilas osaa käyttää viittomakielen tulkkausta asiallisesti, mutta rajoitusti.	Oppilas osaa käyttää viittomakielen tulkkausta tarkoituksenmukaisesti.	Oppilas osaa käyttää viittomakielen tulkkausta sujuvasti.
T11 rohkaista oppilasta kehittämään käsitteiden ymmärtämistään eri oppiaineissa	S5	Oppilas oppii käyttämään erilaisia tekstejä, kuvia ja taulukoita materiaalina rikastuttaen viittomistoa ja antaen mahdollisuuksia hyödyntää viittomakieltä eri oppiaineissa.	Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas osaa mallien ja apukysymysten avulla havainnoida eri oppiaineissa tarvittavaa kieltä.	Oppilas osaa ohjatusti havainnoida eri oppiaineissa tarvittavaa kieltä.	Oppilas osaa havainnoida ja käyttää ohjatusti eri oppiaineissa tarvittavaa kieltä.	Oppilas osaa havainnoida ja käyttää eri oppiaineissa tarvittavaa kieltä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
-------------------	---------------	--	--------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuväranäntöään ja taitöään ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1	Oppilas oppii vahvistamaan ilmaisuväranäntöään ja taitöään ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuväranäntö	Oppilas osallistuu vuorovaikutustilanteisiin yleensä kuuntelemalla.	Oppilas ilmaisee mielipiteitään vastamalla kysymyksiin.	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin. Oppilas ilmaisee omia ajatuksiaan ja mielipiteitään.	Oppilas osallistuu aloitteellisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, ilmaisee ajatuksiaan ja perustelee mielipiteitään.
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1	Oppilas oppii vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	Vuorovaikutuksessa toimiminen ja kuultujen tekstien ymmärtäminen.	Oppilas ei osallistu puhumalla vuorovaikutukseen, mutta ymmärtää selkeästi havainnollistettua puhetta.	Oppilas osallistuu puhumalla vuorovaikutukseen. Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muita puhuttuja tekstejä vaihtelevasti.	Oppilas osallistuu puhumalla kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muuta kuulemaansa.	Oppilas osallistuu puhumalla kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa rakentavasti. Oppilas erottaa olennaiset asiat opetuspuheesta.

<p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas oppii ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p>	<p>Ilmaisu vuorovai- kutustilanteissa</p>	<p>Oppilas ilmaisee itseään sanallisesti erilaisissa arkitilanteissa.</p> <p>Oppilas täydentää suullista ilmaisuaan kehoillisesti.</p>	<p>Oppilas osallistuu keskusteluun itselleen läheisistä aiheista.</p> <p>Oppilas ilmaisee itseään ymmärrettävästi.</p>	<p>Oppilas käyttää erilaisia sanallisia ilmaisun keinoja ja ottaa huomioon puhekumppaninsa.</p> <p>Oppilas pitää valmistellun puheesityksen itselleen läheisestä aiheesta.</p>	<p>Oppilas ilmaisee itseään tarkoituksenmukaisesti erilaisia sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen.</p> <p>Oppilas pitää valmistellun ja sisällöltään monipuolisen puheesityksen.</p>
<p>Tekstien tulkitseminen</p>							
<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas oppii sujuvoittamaan lukemistaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnassa</p>	<p>Oppilas harjoittelee lukemisen sujuvoittamista.</p> <p>Oppilas tunnistaa tekstin tavoitteen.</p>	<p>Oppilas lukee tekstejä pääosin sujuvasti.</p> <p>Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin.</p> <p>Oppilas harjoittelee käyttämään tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja luotettavuuden arvioinnissa.</p>	<p>Oppilas lukee sujuvasti erilaisia tekstejä.</p> <p>Oppilas käyttää tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja luotettavuuden arvioinnissa.</p>	<p>Oppilas tekee perusteltuja havaintoja eri tekstilajien rakenteesta ja kielellisistä piirteistä sekä tekstin luotettavuudesta.</p>

T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2	Oppilas oppii kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	Tekstien tulkinta	Oppilas lukee ja ymmärtää yksinkertaisia, kieleltään konkreettisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Oppilas hyödynää vain vähän luku- ja ymmärtämisstrategioita.	Oppilas ymmärtää puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä pääosin ja hahmottaa tekstin kokonaisuuden. Oppilas harjoittelee tekstin tulkintaa edistäviä luku- ja ymmärtämisstrategioita.	Oppilas osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa kielenkäyttötilanteissa. Oppilas käyttää jossain määrin tekstin tulkintaa edistäviä luku- ja ymmärtämisstrategioita.	Oppilas tekee itsenäisesti havaintoja ja päätelmiä puhutuista ja kirjoitetuista teksteistä. Oppilas käyttää tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita.
T6 ohjata oppilasta päättelävään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	Oppilas oppii tekemään päättelävää tekstien tulkintaa sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	Sana- ja käsitevarannon laajentaminen, päättelävä tekstien tulkinta	Oppilas hahmottaa tekstin irrallisesti toisiinsa liittymättöminä osina. Oppilaan sana- ja käsitevaranto on vähäinen.	Oppilas hahmottaa tekstin kokonaisuuden. Oppilas hyödynää tekstejä sana- ja käsitevarantonsa laajentamisessa.	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon sekä osaa tehdä päätelmiä lukemastaan.	Oppilaan sana- ja käsitevaranto mahdollistaa itsenäisen ja oivaltavan tekstien tulkinnan.
Tekstien tuottaminen							
T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja	S3	Oppilas oppii edistämään käsikirjoittamisen ja	Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa,	Oppilas kirjoittaa rakenteeltaan, kieleltään ja sisällöltään	Oppilas kirjoittaa tekstilajiltaan tunnistettavia kertovia,	Oppilas kirjoittaa koherentteja kertovia, kuvaavia ja kanta-aottavia	Oppilas kirjoittaa itsenäisesti mallikkaita kertovia, kuvaavia ja

näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä		näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	käsinkirjoittaminen ja näppäintaidot	suppeita ja yksinkertaisia tekstejä. Oppilaan käsin tai näppäimistöllä kirjoittamisen taitojen vähäisyys voi hidastaa tekstien tuottamista.	kuvaavia ja kantaaottavia tekstejä. Oppilaan käsin tai näppäimistöllä kirjoittamisen taidot voivat hidastaa jonkin verran tekstien tuottamista.	tekstejä. Oppilaan käsin tai näppäimistöllä kirjoittamisen taidot ovat riittävät tekstien tuottamiseen.	kantaaottavia tekstejä. Oppilas kirjoittaa tekstejä käsin tai näppäimistöllä sujuvasti.
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita	S3	Oppilas oppii syventämään taitoaan tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita	Tekstien tuottaminen	Oppilas kirjoittaa tekstejä tutuista aihepiireistä. Teksti voi olla epäkoherenttia, verrattain hankalasti luettavaa ja sanastoltaan hyvin rajallista.	Oppilas kirjoittaa ymmärrettäviä tekstejä kielipillisisistä puutteista huolimatta. Sanasto voi olla vielä suppeaa. Kirjoitetun kielen normien noudattaminen on vaihtelevaa.	Oppilas kirjoittaa kokonaisia tekstejä ja kiinnittää huomiota sanavalintoihin. Kielipillisisissä rakenteissa voi olla horjuvuutta. Oppilas noudattaa pääpiirteisään kirjoitetun kielen normeja.	Oppilas kirjoittaa sisällöllisesti ja kielellisesti monipuolisia tekstejä. Kirjoitetun kielen normien noudattaminen on vaikiintunutta.
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä	S3	Oppilas oppii tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään	Tekstien arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta teksteistään.	Oppilas tarkastelee ohjatusti tekstejään palautteen perusteella.	Oppilas arvioi tekstejään palautteen perusteella.	Oppilas arvioi ja muokkaa tekstejään palautteen perusteella.

kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta		taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta			Hän antaa vähäistä palautetta toisille.	Oppilas antaa palautetta muille.	Oppilas ottaa vastaan ja antaa rakentavaa palautetta muille.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen	S4	Oppilas oppii vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen	Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu	Oppilas tunnistaa, että kirjoitettu ja puhuttu kieli ovat erilaisia.	Oppilas tunnistaa kirjoitetun ja puhutun kielen eroja. Oppilas hahmottaa lauserajat ja tunnistaa verbin lauseen keskukseksi.	Oppilas tunnistaa kielen rakenteita ja säännönmukaisuuksia (sanaluokat, verbien taivutus) ja miten kielellä ilmaistaan suhtautumista (varmuus, kohteliaisuus,	Oppilas ymmärtää kielen rakenteita ja säännönmukaisuuksia (nominien taivutus, päälauseen jäsenet). Oppilas ymmärtää kielellisten valintojen

säännönmukaisuuksia.		säännönmukaisuuksia.				välttämättömyys). Oppilas hahmottaa lauseen osien tehtävät (aika, paikka, tapa, väline).	vaikutuksen vuorovaikutuksessa.
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	Oppilas oppii tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja oppii lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaistuu lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus	Oppilas lukee lyhyitä tekstejä. Oppilas osallistuu kirjallisuuskeskusteluihin kuuntelemalla.	Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjoja ja kertoo lukemastaan.	Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjoja. Oppilas keskustelee lukukokemuksistaan ja muista kokemuksistaan lasten- ja nuorten kulttuurista.	Oppilas lukee monipuolisesti lasten- ja nuortenkirjoja ja tarkastelee lukemaansa keskustelemalla ja kirjoittamalla eri näkökulmista.
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista	S4	Oppilas oppii havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista	Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi ja oman	Oppilas nimeää joitakin piirteitä omasta monikielisydestään ja kulttuurisesta	Oppilas nimeää joitakin piirteitä lähiympäristönsä monikielisyydestä ja	Oppilas kuvailee omaa ja lähiympäristönsä monikielisyyttä sekä	Oppilas kuvailee monikielisuuden sekä kulttuurisuuden monimuotoisuuden merkitystä.

monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria		monimuotoisuutta sekä saa tukea monikielisen ja -kulttuurisen identiteettinsä kehittymiseen ja oppii hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	monikielisen identiteetin ja kielirepertuaarin vahvistaminen	moninaisuudesta.	kulttuurisesta moninaisuudesta.	kulttuurista monimuotoisuutta.	Oppilas vertailee eri kielten ja kulttuuristen piirteiden yhtäläisyyksiä ja eroja niitä arvottamatta.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena							
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5	Oppilas oppii vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	Oppimistavoitteiden asettaminen	Oppilas tekee havaintoja kielenoppimiseen ja omista oppimisen tavoistaan.	Oppilas tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan kielenoppijana ja kielenkäyttäjänä sekä asettaa itselleen oppimistavoitteita.	Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.	Oppilas asettaa itselleen haasteellisia oppimistavoitteita ja edistää yhteistä oppimista.
T 14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	S5	Oppilas oppii havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	Eri oppiaineiden kielen ymmärtäminen	Oppilas käsittelee eri oppiaineiden aiheita arki-kielellä.	Oppilas ymmärtää ikätasonsa mukaista oppiaineiden kieltä vuorovaikutuksessa muiden kanssa.	Oppilas ymmärtää pääasiat eri oppiaineiden teksteistä ja sen, millaisista osista tekstit rakentuvat.	Oppilas ymmärtää itsenäisesti lukemalla eri oppiaineiden tekstejä.

							Oppilas kuvailee, millaisista osista tekstit rakentuvat.
T 15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	S5	Oppilas oppii kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku	Oppilas etsii yksittäisiä tietoja annetuista lähteistä. Oppilas osallistuu yhteiseen työskentelyyn kuuntelemalla. Oppilas tietää, että kaikki tieto ei ole luotettavaa.	Oppilas etsii tietoa tutuista tai annetuista lähteistä, mutta käsittelee tietoa toistaen. Oppilas osallistuu yhteiseen työskentelyyn. Oppilas tietää luotettavia lähteitä.	Oppilas käyttää lähdetietoa kotoaan. Oppilas edistää yhteistä työskentelyä. Oppilas tekee havaintoja lähteiden luotettavuudesta ja epäluotettavuudesta.	Oppilas tuottaa hankkimansa lähdetiedon pohjalta jäsenllyyn suullisen tai kirjallisen tekstin itsenäisesti. Oppilas valitsee ohjatusti tilanteeseen ja aiheeseen sopivan tavon hankkia tietoa. Oppilas edistää tavoitteellisesti yhteistä työskentelyä. Oppilas arvioi lähteiden luotettavuutta ja epäluotettavuutta

Svenska som andraspråk och litteratur

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Att kommunicera							
M1 handleda eleven att stärka sin uttrycksförmåga och förmåga att uttrycka sina åsikter samt lära eleven att agera konstruktivt i kommunikationssituationer i skolan och i vardagen	I1	Eleven lär sig att stärka sin uttrycksförmåga och förmåga att uttrycka sina åsikter samt lära eleven att agera konstruktivt i kommunikationssituationer i skolan och i vardagen.	Kommunikativa färdigheter och uttrycksförmåga	Eleven deltar i kommunikationssituationer oftast genom att lyssna.	Eleven ger uttryck för sina åsikter genom att svara på frågor.	Eleven deltar i olika kommunikationssituationer. Eleven uttrycker sina tankar och åsikter.	Eleven deltar genom att ta initiativ i olika kommunikationssituationer, uttrycker sina åsikter och motiverar dem.
M2 motivera eleven att stärka förmågan att kommunicera öga mot öga samt färdigheterna att lyssna på och förstå lärarens kommunikation och annan	I1	Eleven lär sig att stärka förmågan att kommunicera öga mot öga samt färdigheterna att lyssna på och förstå lärarens kommunikation och annan muntlig kommunikation.	Förmåga att agera i kommunikationssituationer och förstå muntliga texter	Eleven kan delta i en kommunikationssituation genom att lyssna och förstår tydligt visualiserat tal.	Eleven kan själv agera muntligt i en kommunikationssituation öga mot öga. Eleven förstår varierande lärarens kommunikation och andra muntliga texter.	Eleven kan på ett ändamålsenligt sätt delta i en kommunikationssituation öga mot öga. Eleven förstår lärarens kommunikation och annat som hen hör.	Eleven kan på ett konstruktivt sätt delta i en kommunikationssituation öga mot öga. Eleven kan urskilja det viktigaste i lärarens kommunikation.

muntlig kommunikation							
M3 handleda eleven att uttrycka sig mångsidigt både verbalt och icke-verbalt, att utnyttja sin kreativitet och att ta hänsyn till andra	I1	Eleven lär sig att uttrycka sig mångsidigt både verbalt och icke-verbalt, att utnyttja sin kreativitet och att ta hänsyn till andra.	Förmåga att använda olika uttryckssätt i kommunikationssituationer	Eleven kan uttrycka sig verbalt i olika vardagliga situationer. Eleven kan fullfölja sin muntliga kommunikation icke-verbalt.	Eleven kan delta i en diskussion kring ett ämne som står hen nära. Eleven kan uttrycka sig förståeligt.	Eleven kan använda olika verbala uttryckssätt ta hänsyn till sin samtalspart. Eleven kan hålla ett förberett anförande om ett för hen bekant ämne.	Eleven kan uttrycka sig på ett ändamålsenligt sätt genom att använda olika verbala uttryckssätt. Eleven kan hålla ett förberett och till innehållet mångsidigt anförande.
Att tolka texter							
M4 handleda eleven att utveckla en flytande läsförmåga samt att använda kunskap om textgenrer i textanalys och i bedömningen av informationens tillförlitlighet, både på egen hand och tillsammans med andra	I2	Eleven lär sig att utveckla en flytande läsförmåga samt att använda kunskap om textgenrer i textanalys och i bedömningen av informationens tillförlitlighet, både på egen hand och tillsammans med andra.	Förmåga att läsa flytande samt förmåga att använda kunskaper om textgenrer i tolkningen av texter	Eleven övar på att läsa flytande. Eleven kan identifiera syftet i en text.	Eleven läser texter i till största del flytande. Eleven kan identifiera en berättelse, facktext och en värderande text. Eleven övar på att använda sin kunskap om genretypiska drag i tolkningen av texter och när hen bedömer tillförlitligheten.	Eleven läser olika texter flytande. Eleven kan använda kunskap om genretypiska drag i tolkningen av texter och när hen bedömer tillförlitligheten.	Eleven kan göra motiverade iakttagelser om strukturen och språkliga drag i olika textgenrer samt när hen bedömer tillförlitligheten.

M5 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att tolka skrivna och talade texter genom att utnyttja lässtrategier ändamålsenligt i olika situationer	12	Eleven lär sig att utveckla sin förmåga att tolka skrivna och talade texter genom att utnyttja lässtrategier ändamålsenligt i olika situationer.	Förmåga att tolka texter	Eleven kan läsa och förstå enkla och språkligt sett konkreta talade och skrivna texter. Eleven kan i någon mån utnyttja läs- och läsförståelsestrategier.	Eleven kan till största del förstå talade och skrivna texter och kan uppfatta texten som helhet. Eleven övar på olika läs- och läsförståelsestrategier som främjar texttolkning.	Eleven kan tolka talade och skrivna texter i olika språkliga situationer. Eleven kan i någon mån använda olika läs- och läsförståelsestrategier som främjar texttolkning.	Eleven kan självständigt göra iakttagelser och dra slutsatser om talade och skrivna texter. Eleven kan använda olika läs- och läsförståelsestrategier som främjar texttolkning.
M6 handleda eleven att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser samt att vidga ord- och begreppsförrådet	12	Eleven lär sig att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser samt att ord- och begreppsförrådet.	Förmåga att vidga ord- och begreppsförrådet samt att dra slutsatser om en texts betydelser	Eleven uppfattar texten som lösryckta delar. Eleven har ett begränsat ord- och begreppsförråd.	Eleven uppfattar texten som en helhet. Eleven kan utnyttja texter för att vidga ord- och begreppsförrådet.	Eleven har ett relativt stort ord- och begreppsförråd och kan dra slutsatser om det hen läst.	Elevens ord- och begreppsförråd möjliggör en självständig och insiktsfull tolkning av texter.
Att producera text							
M7 motivera eleven att utveckla förmågan att producera olika slags texter som behövs i vardagen och i skolan för hand och med hjälp av digitala verktyg	13	Eleven lär sig att utveckla förmågan att producera olika slags texter som behövs i vardagen och i skolan för hand och med tangentbord, både	Förmåga att använda kunskaper om textgenrer i textproduktion, förmåga att skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg	Eleven kan skriva texter som till sin struktur och språkligt och innehållsmässigt sett är begränsade och enkla. Elevens bristande kunskaper i att	Eleven kan skriva texter som genremässigt sett kan identifieras som berättande, beskrivande och ställningstagande texter.	Eleven kan skriva koherenta berättande, beskrivande och ställningstagande texter. Elevens kunskaper i att skriva för hand eller med	Eleven kan självständigt skriva föredömliga berättande, beskrivande och ställningstagande texter. Elevens kan smidigt skriva för

både individuellt och i grupp		individuellt och i grupp.		skriva för hand eller med hjälp av digitala verktyg kan bromsa textproduktionen.	Elevens kunskaper i att skriva för hand eller med hjälp av digitala verktyg kan i någon mån bromsa textproduktionen.	hjälp av digitala verktyg är tillräckliga för textproduktion.	hand eller med hjälp av digitala verktyg.
M8 hjälpa eleven att fördjupa förmågan att planera och producera texter både självständigt och i grupp samt att lära eleven att göra mångsidigt bruk av ord och strukturer som behövs vid textproduktion	13	Eleven lär sig att fördjupa förmågan att planera och producera texter både självständigt och i grupp samt att göra mångsidigt bruk av ord och strukturer som behövs vid textproduktion.	Förmåga att producera texter	Eleven kan skriva om bekanta ämnen. Texten kan vara icke-koherent, relativt svårläst och ha ett begränsat ordförråd.	Eleven kan skriva texter som är förståeliga trots grammatikaliska brister. Ordförrådet kan vara begränsat. Eleven kan i varierande grad följa skriftspråksnormer.	Eleven kan skriva hela texter och fästa uppmärksamhet vid ordval. Grammatikaliskt sett kan strukturen vara vacklande. Eleven kan till största del följa skriftspråksnormer.	Eleven kan skriva mångsidiga texter både till innehåll och språk. Eleven har en etablerad förmåga att följa skriftspråksnormer.
M9 handleda eleven att analysera och bedöma egna texter samt att utveckla färdigheterna att ge och ta emot respons	13	Eleven lär sig att analysera och bedöma egna texter samt att utveckla färdigheterna att ge och ta emot respons.	Förmåga att bedöma texter och att ge och ta emot respons	Eleven kan ta emot respons på sina texter.	Eleven kan under handledning granska sina texter utgående från responsen. Eleven kan ge knapphändig respons till andra.	Eleven kan bedöma sina egna texter utgående från responsen. Eleven kan ge respons till andra.	Eleven kan bedöma och bearbeta sina texter utgående från responsen. Eleven kan ta emot och ge konstruktiv respons till andra.
Att förstå litteratur, kultur och språk							

M10 handleda eleven att stärka sin språkliga medvetenhet och att iaktta situationsbundna variationer i språkbruket, egenskaper hos olika språk och lagbundenheter i svenskt tal- och skriftspråk	I4	Eleven lär sig att stärka sin språkliga medvetenhet och att iaktta situationsbundna variationer i språkbruket, egenskaper hos olika språk och lagbundenheter i svenskt tal- och skriftspråk.	Förmåga att observera och jämföra olika drag i språk och språkbruk	Eleven kan identifiera att talat och skrivet språk är olika.	Eleven kan identifiera skillnader mellan talat och skrivet språk. Eleven kan uppfatta meningsgränser och identifiera verbet som det centrala i meningen.	Eleven kan identifiera språkliga strukturer och lagbundenheter och hur man uttrycker förhållningssätt med språket. Eleven kan uppfatta satsdelarnas funktion.	Eleven kan förstå språkliga strukturer och lagbundenheter. Eleven kan förstå betydelsen av språkliga val i kommunikationssituationer.
M11 motivera eleven att mångsidigt stifta bekantskap med litteratur och kultur, att uppmuntra eleven att läsa litteratur skriven för barn och unga och att dela med sig av sina läsupplevelser och att bli en aktiv biblioteksanvändare	I4	Eleven lär sig att mångsidigt stifta bekantskap med litteratur och kultur, att uppmuntra eleven att läsa litteratur skriven för barn och unga och att dela med sig av sina läsupplevelser och att bli en aktiv biblioteksanvändare.	Kännedom om litteratur och kultur	Eleven läser korta texter och deltar i litterära diskussioner genom att lyssna.	Eleven läser barn- och ungdomslitteratur och berättar om det hen läst.	Eleven läser barn- och ungdomslitteratur. Eleven kan diskutera om sina läsupplevelser och om övrig barn- och ungdomskultur.	Eleven läser mångsidigt barn- och ungdomslitteratur och behandlar det hen läst genom att diskutera och skriva om det ur olika synvinklar.
Språk som stöd för allt lärande							
M13 motivera eleven att stärka en positiv uppfattning	I5	Eleven lär sig att stärka en positiv uppfattning om sig	Förmåga att ställa upp mål för lärandet	Eleven kan göra iakttagelser om sitt sätt att lära sig	Eleven kan identifiera sina styrkor och	Eleven kan under handledning ställa	Eleven kan ställa upp utmanande mål för sitt eget

om sig själv och sitt sätt att använda och lära sig språk samt uppmuntra eleven att ställa upp mål för lärandet		själv och sitt sätt att använda och lära sig språk samt uppmuntra eleven att ställa upp mål för lärandet.		språk och sitt lärande.	utvecklingsområden när hen lär sig språk och som språkanvändare samt ställa upp mål för sitt lärande.	upp mål för sitt lärande.	lärande och främja gemensamt lärande.
M14 handleda eleven att lägga märke till hur språk används i olika läroämnen	15	Eleven lär sig att lägga märke till hur språk används i olika läroämnen.	Förmåga att observera språket i olika läroämnen	Eleven kan behandla innehållet i olika läroämnen med ett vardagligt språk.	Eleven kan, i kommunikationssituationer med andra, förstå språket i olika läroämnen, utgående från sin ålder.	Eleven kan förstå huvuddragen i olika läroämnes-texter samt av vilka delar texter är uppbyggda.	Eleven kan självständigt förstå när hen läser texter från olika läroämnen. Eleven kan beskriva av vilka delar texter är uppbyggda.
M15 uppmuntra eleven att utveckla kunskaper och språkliga medel för självstyrt arbete, informationssökning och för att kunna strukturera information självständigt och i grupp	15	Eleven lär sig att utveckla kunskaper och språkliga medel för självstyrt arbete, informationssökning och för att kunna strukturera information självständigt och i grupp.	Förmåga att bygga upp en text och söka information	Eleven kan söka enskild information i givna källor. Eleven deltar i det gemensamma arbetet genom att lyssna. Eleven vet att all information inte är tillförlitlig information.	Eleven kan söka information i bekanta eller givna källor, men använder informationen genom att upprepa den. Eleven deltar i det gemensamma arbetet. Eleven känner till tillförlitliga källor.	Eleven kan använda information utan att kopiera den. Eleven kan främja det gemensamma arbetet. Eleven kan göra iakttagelser om trovärdiga och icke-trovärdiga källor.	Eleven kan, på basis av den information hen fått fram, självständigt producera en disponerad muntlig eller skriftlig text. Eleven kan under handledning välja ett för situationen och ämnet lämpligt sätt att hämta information.

							<p>Eleven främjar ändamålsenligt det gemensamma arbetet.</p> <p>Eleven kan bedöma trovärdiga och icke-trovärdiga källor.</p>
--	--	--	--	--	--	--	--

LUONNOS

Toinen kotimainen kieli

Ruotsin kieli, A-oppimäärä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lähiympäristön, Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta sekä suomen ja ruotsin asemasta kansalliskielinä	S1	<p>Oppilas oppii tunnistamaan lähiympäristönsä ja Pohjoismaiden kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta.</p> <p>Oppilas oppii ymmärtämään suomen ja ruotsin kielen aseman ja merkityksen kansalliskielinä.</p> <p>Oppilas oppii ruotsin kielen</p>	Suomen ja Pohjoismaiden kielellisen ja kulttuurisen ympäristön sekä suomen ja ruotsin kielen aseman ja merkityksen tunteminen Suomessa	<p>Oppilas osaa nimetä Suomen kansalliskielet ja hänen lähiympäristössään käytettyjä kieliä.</p> <p>Oppilas osaa antaa esimerkin suomenruotsalaiseen ja pohjoismaiseen kulttuuriin kuuluvasta asiasta.</p>	Oppilas osaa kertoa Suomen kansalliskielistä ja hänen lähiympäristössään ja Pohjoismaissa käytetyistä kielistä.	Oppilas osaa kertoa syitä, miksi Suomessa puhutaan ruotsia, mitä muita pohjoismaisia kieliä on ja missä niitä puhutaan.	<p>Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen asemasta Suomessa.</p> <p>Oppilas osaa kuvailla Pohjoismaiden kielellistä moninaisuutta.</p> <p>Oppilas osaa kertoa suomenruotsalaiselle ja pohjoismaisille kulttuureille tyypillisistä asioista.</p>

		merkityksestä avainkielenä pohjoismaisiin kieliin ja kulttuureihin.				Oppilas osaa kertoa, missä maissa tulee ymmärretyksi ruotsin kielellä.	Oppilas osaa kertoa, mihin tarvitsee ruotsin kieltä tulevaisuudessa.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia	S1	Oppilas oppii arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa. Oppilas oppii arvostamaan maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Oppilas oppii kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia.		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.			
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan	S1	Oppilas oppii tunnistamaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä.	Kielellinen päätely	Oppilas osaa nimetä jonkun ruotsin kielen, äidinkielenä tai muun osaa-mansa kielen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ruotsin kielen, äidinkielenä tai muun osaa-mansa kielen	Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen, äidinkielenä tai muun osaa-mansa kielen	Oppilas osaa vertailla ruotsin kielen, äidinkielenä tai muun osaa-mansa kielen

kielellisen uteliaisuuden ja päätteilykyvyn kehittämistä		Oppilas oppii kehittämään kielellistä päättelykykyään.		eron ja yhtäläisyyden.	eroista ja yhtäläisyyksistä.	eroista ja yhtäläisyyksistä. Oppilas osaa nimetä joitakin kielellistä päättelyä tukevia strategioita.	eroja ja yhtäläisyyksiä. Oppilas osaa käyttää sopivia kielellistä päättelyä tukevia strategioita.
T4 ohjata oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa	S1	Oppilas oppii löytämään ja valitsemaan itselle sopivaa ja kiinnostavaa ruotsinkielistä aineistoa.	Ruotsinkielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa nimetä muutamia itseään kiinnostavia ruotsinkielisiä aineistoja.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä itseään kiinnostavista ruotsinkielisistä aineistoista.	Oppilas osaa kertoa ruotsinkielisistä aineistoista, jotka ovat hänelle sopivia ja jotka kiinnostavat häntä.	Oppilas osaa vertailla ruotsinkielisiä aineistoja, jotka ovat hänelle sopivia ja jotka kiinnostavat häntä.
Kielenopiskelutaidot							
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä	S2	Oppilas oppii kertomaan ruotsin kielen opiskelun tavoitteistaan. Oppilas oppii tekemään	Ruotsin kielen opiskelun tavoitteista kertominen ja ryhmässä toimiminen.	Oppilas osaa nimetä jonkin tavoitteen ruotsin kielen opiskelulle. Oppilas osallistuu toisinaan ryhmän	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä ruotsin kielen opiskelun tavoitteistaan. Oppilas osallistuu ryhmän	Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen opiskelun tavoitteistaan. Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan ja	Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen opiskelun tavoitteistaan ja kertoa, kuinka hän työskentelee saavuttaakseen tavoitteensa.

kannustava yhdessä oppiminen		yhteistyötä ja toimimaan ryhmässä muita kannustaen.		toimintaan ja tekee yhteistyötä.	toimintaan ja tekee yhteistyötä.	tekee yhteistyötä kannustavasti.	Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä monipuolisesti ja kannustavasti.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilla, millaiset tavat oppia kieliä sopivat kullekin parhaiten	S2	Oppilas oppii ottamaan vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan. Oppilas oppii eri tapoja oppia kieliä ja hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa ruotsin kielen taitonsa kehittämässä. Oppilas oppii käyttämään ruotsin kielen taitoaan rohkeasti.	Vastuun ottaminen ruotsin kielen opiskelusta ja sopivien kielen oppimistapojen löytäminen.	Oppilas ottaa ohjattuna jonkin verran vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää jotakin tapaa, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen ruotsin kieltä ja muita kieliä.	Oppilas ottaa jonkin verran vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää joitakin tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen ruotsin kieltä ja muita kieliä.	Oppilas ottaa melko paljon vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää useita oppimistaan edistäviä tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen ruotsin kieltä ja muita kieliä.	Oppilas ottaa monipuolisesti vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää monipuolisesti oppimistaan edistäviä tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen ruotsin kieltä ja muita kieliä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1

<p>T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii viestimään suullisesti ja kirjallisesti eri viestintätilanteissa</p>	<p>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</p>	<p>Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.</p>	<p>Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.</p>	<p>Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.</p>	<p>Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisnaan ylläpitämään viestintätilannetta.</p>
<p>T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii hyödyntämään viestintästrategioita eri-viestintätilanteissa.</p>	<p>Viestintästrategioiden käyttö</p>	<p>Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, internet). Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.</p>	<p>Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.</p>	<p>Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäymällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvitystä tai toistoa hyvin usein.</p>	<p>Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielellisiin ilmausuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvitystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.</p>

<p>T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii käyttämään ruotsin kielelle ja kielialueen kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia.</p>	<p>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</p>	<p>Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehdminen, hyväksely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisimissa sosiaalisissa kontakteissa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.</p>	<p>Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuo-toja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.</p>
<p>Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä</p>				<p>Taitotaso A1.1</p>	<p>Taitotaso A1.2</p>	<p>Taitotaso A1.3</p>	<p>Taitotaso A2.1</p>
<p>T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii tulkitsemaan erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.</p>	<p>Tekstien tulkintataidot</p>	<p>Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia.</p>	<p>Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta.</p> <p>Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.</p>	<p>Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana.</p> <p>Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa</p>	<p>Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä.</p> <p>Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja</p>

						yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	tekstin pääajatuksut tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen ruotsin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Oppilas oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opettuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväystä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväystä ja	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia

				sanontoja.	harjoitellut ilmaiset ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin ai-neksia.	kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaiset ymmärrettävästi.	keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
--	--	--	--	------------	---	--	---

Finska, A-lärokurs

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet							
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen,	I1	Eleven lär sig känna igen finskan och olika språk och kulturer i sin närmiljö.	Förmåga att bilda sig en uppfattning om den språkliga och kulturella mångfalden i närmiljön	Eleven kan nämna några språk som används i hans närmiljö och vilka	Eleven kan berätta vilka språk som används i hans närmiljö samt om finskans	Eleven kan berätta om den språkliga mångfalden i närmiljön samt orsaker till att man talar	Eleven kan beskriva den språkliga mångfalden i hans närmiljö.

<p>väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk</p>		<p>Eleven lär sig förstå svenskans och finskans ställning som nationalspråk.</p>	<p>samt om finskans ställning och betydelse</p>	<p>nationalspråken i Finland är. Eleven kan nämna enskilda kulturella drag i finskan.</p>	<p>betydelse i hens närmiljö. Eleven kan ge några exempel på kulturella drag i finskan. Eleven kan berätta om finskans ställning som nationalspråk.</p>	<p>svenska och finska i Finland. Eleven kan ge exempel på kulturella drag i finskan. Eleven kan berätta om finskans ställning som nationalspråk.</p>	<p>Eleven kan jämföra de kulturella dragen i finska med andra språk. Eleven kan berätta om finskans ställning i Finland i relation till andra språk.</p>
<p>M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och att bemöta människor fördomsfritt</p>	<p>I1</p>	<p>Eleven lär sig värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Eleven lär sig bemöta människor fördomsfritt.</p>		<p>Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självvärderingen reflektera över sina egna erfarenheter</p>			
<p>M3 handleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt</p>	<p>I1</p>	<p>Eleven lär sig känna igen likheter och olikheter i finska och andra språk.</p>	<p>Språklig förmåga</p>	<p>Eleven kan nämna några likheter och olikheter i finska och svenska eller</p>	<p>Eleven kan ge exempel på likheter och olikheter i finska och svenska eller</p>	<p>Eleven kan berätta om likheter och olikheter i finska och svenska eller</p>	<p>Eleven kan jämföra och dra nytta av likheter och olikheter i finska och svenska eller</p>

<p>samt stödja hen att utveckla nyfikenhet för språket och språklig förmåga</p>		<p>Eleven utvecklar sin språkliga förmåga i finska.</p>		<p>andra språk hen kan.</p>	<p>andra språk hen kan.</p>	<p>andra språk hen kan.</p> <p>Eleven kan nämna några lämpliga sätt för att utveckla sin språkliga förmåga i finska.</p>	<p>andra språk hen kan.</p> <p>Eleven kan använda lämpliga sätt för att utveckla sin språkliga förmåga i finska.</p>
<p>M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material</p>	<p>I1</p>	<p>Eleven lär sig hitta och välja finskspråkigt material som är lämpligt och intressant för hen själv.</p>	<p>Förmåga att hitta finskspråkigt material</p>	<p>Eleven kan nämna några för hen själv intressanta finskspråkiga material.</p>	<p>Eleven kan ge exempel på finskspråkigt material som är intressant för hen själv.</p>	<p>Eleven kan berätta om finskspråkigt material som är lämpliga och intressanta för hen själv.</p>	<p>Eleven kan jämföra finskspråkigt material som är intressant och lämpligt för hen själv.</p>
<p>Färdigheter för språkstudier</p>							
<p>M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna</p>	<p>I2</p>	<p>Eleven lär sig berätta om mål för sina studier i finska.</p> <p>Eleven lär sig samarbeta och delta i gruppens aktiviteter på ett</p>	<p>Förmåga att berätta om mål för sina studier i finska, att samarbeta och fungera i grupp.</p>	<p>Eleven kan nämna något enskilt mål för sina studier i finska.</p> <p>Eleven kan stundvis samarbeta och delta i</p>	<p>Eleven kan ge några exempel på mål för sina studier i finska.</p> <p>Eleven kan samarbeta och delta i gruppens aktiviteter.</p>	<p>Eleven kan berätta om mål för sina studier i finska.</p> <p>Eleven kan samarbeta och delta i gruppens aktiviteter på ett sätt</p>	<p>Eleven kan berätta om målen för sina studier i finska och berätta hur hen arbetar för att nå sina mål.</p>

<p>att lära sig och lära av varandra</p>		<p>sätt som uppmuntrar hen själv och andra att lära sig.</p>		<p>gruppens aktiviteter.</p>		<p>som uppmuntrar hen själv och andra att lära sig.</p>	<p>Eleven kan samarbeta och delta i gruppens aktiviteter på ett mångsidigt sätt och som uppmuntrar hen själv och andra att lära sig.</p>
<p>M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en</p>	<p>12</p>	<p>Eleven lär sig att ta ansvar för sina studier i finska. Eleven lär sig att använda olika sätt, även digitala, för att utveckla sina kunskaper i finska samt för sina språkstudier. Eleven lär sig att att modigt</p>	<p>Förmåga att ta ansvar för sina studier i finska samt hitta lämpliga sätt att lära sig språk.</p>	<p>Eleven kan under handledning i någon mån ta ansvar för sina studier i finska. Eleven kan använda något sätt, även digitala, för att lära sig finska och andra språk.</p>	<p>Eleven kan i någon mån ta ansvar för sina studier i finska. Eleven kan använda några olika sätt, även digitala, för att lära sig finska och andra språk och som främjar det egna lärandet.</p>	<p>Eleven kan ta relativt stort ansvar för sina studier i finska. Eleven kan använda många olika sätt, även digitala, för att lära sig finska och andra språk och som främjar det egna lärandet.</p>	<p>Eleven kan mångsidigt ta ansvar för sina studier i finska. Eleven kan mångsidigt utnyttja olika sätt, även digitala, för att lära sig finska och andra språk och som främjar det egna lärandet.</p>

		använda sina språkfärdigheter.					
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A2.1	Kunskapsnivå A2.2
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får öva muntlig och skriftlig kommunikation	I3	Eleven lär sig att kommunicera muntligt och skriftligt i olika situationer	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer.	Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.	Eleven reder sig relativt bra i olika vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation.
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Eleven lär sig att använda kommunikationsstrategier	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet). Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse	Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Eleven måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga.	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder vid behov standarduttryck för att be om precisering av nyckelord. Eleven måste då och då be

				<p>utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper.</p> <p>Eleven kan uttrycka om hen har förstått.</p>	<p>att nicka), ljud eller liknande minimal respons.</p> <p>Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.</p>	<p>Eleven kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.</p>	<p>samtalspartnern upprepa eller förtydliga.</p> <p>Eleven använder till exempel ett närliggande eller allmännare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga).</p>
<p>M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk</p>	<p>I3</p>	<p>Eleven lär sig att kommunicera på ett för språket och kulturen artigt sätt</p>	<p>Kulturellt lämpligt språkbruk</p>	<p>Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinemässiga sociala sammanhang.</p>	<p>Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinemässiga sociala sammanhang.</p>	<p>Eleven klarar av korta sociala situationer.</p> <p>Eleven kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, inbjudningar, förslag och ursäkter och besvara sådana.</p>	<p>Eleven kan räkna upp och beskriva (för sin ålder typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer.</p> <p>Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler</p>

							också i andra än inövade uttryck.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A2.1	Kunskapsnivå A2.2
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Eleven lär sig att förstå budskapet i muntliga och skriftliga texter	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Eleven känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken.	Eleven förstår med hjälp av kontexten skrivna text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information enligt behov ur en kort text.	Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.	Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Eleven kan härleda betydelsen av obekanta ord utgående från kontexten.

Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A2.1
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	<p>Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt och att använda ett lämpligt uttrycksförråd.</p> <p>Eleven lär sig uttala förståeligt.</p>	Förmåga att producera texter	<p>Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck.</p> <p>Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt.</p> <p>Eleven kan skriva några enskilda ord och uttryck.</p>	<p>Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt.</p> <p>Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.</p>	<p>Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer.</p> <p>Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden.</p> <p>Eleven kan uttala inövade uttryck begripligt.</p>	<p>Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen.</p> <p>Eleven behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.</p>

Opetuksen ta- voite	Sisältöalueet	Opetuksen ta- voitteista johde- tut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin koh- teet oppiai- neessa	Osaamisen ku- vaus arvosanalle 5	Osaamisen ku- vaus arvosanalle 7	Osaamisen ku- vaus arvosanalle 8	Osaamisen ku- vaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 auttaa oppi- lasta jäsentä- mään käsitystään kaikkien osaa- miensa kielten keskinäisistä suh- teista	S1	Oppilas oppii hahmottamaan osaamiensa ja opiskelemiensa kielten yhtäläisyyksiä ja eroja sekä kehittämään kielitaitoaan.	Kielten yhtäläisyyksien ja erojen hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä joitakin opiskelemiensa kielten yhtäläisyyksiä ja eroja.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskelemiensa kielten yhtäläisyyksistä ja eroista kehittääkseen kielitaitoaan.	Oppilas osaa kertoa opiskelemiensa kielten yhtäläisyyksistä ja eroista kehittääkseen kielitaitoaan.	Oppilas osaa vertailla opiskelemiensa kielten yhtäläisyyksiä ja eroja kehittääkseen kielitaitoaan.
T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen	S1	Oppilas oppii ymmärtämään suomen ja ruotsin kielen aseman ja merkityksen kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutusta suomen kieleen.	Ruotsin kielen aseman ja merkityksen tunteminen Suomessa	Oppilas osaa nimetä Suomen kansalliskielet. Oppilas osaa mainita jonkun syyn, miksi Suomessa puhutaan ruotsia.	Oppilas osaa nimetä Suomen kansalliskielet ja antaa esimerkkejä niiden asemasta. Oppilas osaa mainita joitakin syitä, miksi Suomessa puhutaan ruotsia.	Oppilas osaa kertoa Suomen kansalliskielistä sekä niiden asemasta ja merkityksestä. Oppilas osaa kertoa, miksi Suomessa puhutaan ruotsia.	Oppilas osaa kertoa Suomen kansalliskielistä ja vertailla niiden asemaa ja merkitystä. Oppilas osaa pohtia, miksi Suomessa puhutaan ruotsia.

						Oppilas osaa antaa esimerkkejä ruotsin kielen lainasanoista suomen kielessä.	Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen vaikutuksesta suomen kieleen.
Kielenopiskelutaidot							
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2	Oppilas oppii käyttämään viestinnällisiä taitoja yhdessä muiden kanssa sekä käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa kehittääkseen ruotsin kielen taitoaan. Oppilas oppii ottamaan vastuuta ruotsin opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan.	Viestinnällisten taitojen käyttäminen, sopivien kielen oppimistapojen löytäminen ja vastuun ottaminen ruotsin kielen opiskelusta.	Oppilas osaa käyttää jotakin tapaa, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen ruotsin kieltä. Oppilas ottaa ohjattuna jonkin verran vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan.	Oppilas osaa käyttää joitakin viestinnällisiä taitoja yhdessä muiden kanssa. Oppilas osaa käyttää joitakin tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen ruotsin kieltä. Oppilas ottaa jonkin verran vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan.	Oppilas osaa käyttää viestinnällisiä taitoja yhdessä muiden kanssa. Oppilas osaa käyttää useita oppimistapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen ruotsin kieltä. Oppilas ottaa melko paljon vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan.	Oppilas osaa käyttää viestinnällisiä taitoja monipuolisesti yhdessä muiden kanssa. Oppilas osaa käyttää monipuolisesti oppimistapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen ruotsin kieltä. Oppilas ottaa monipuolisesti vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan.

T4 rohkaista oppilaita näkemään ruotsin taito tärkeänä osana jatkuvaa oppimista ja oman kielivarannon kartuttamista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella	S2	<p>Oppilas oppii ymmärtämään ruotsin kielen taidon merkityksen osana omaa kielivarantoa ja jatkuvaa oppimista.</p> <p>Oppilas oppii löytämään ja hyödyntämään ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä.</p>	<p>Ruotsin kielen taidon merkityksen ymmärtäminen osana omaa kielivarantoa ja jatkuvaa oppimista.</p> <p>Ruotsinkielisten toimintaympäristöjä löytäminen ja hyödyntäminen.</p>	<p>Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä ruotsin kielen taidon merkityksestä.</p> <p>Oppilas osaa nimetä jonkun ruotsinkielisen toimintaympäristön.</p>	<p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä ruotsin kielen taidon merkityksestä.</p> <p>Oppilas osaa nimetä joitakin ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä.</p>	<p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä ruotsin kielen taidon merkityksestä osana omaa elämää ja kielivarannon kartuttamista.</p> <p>Oppilas osaa kertoa omaa oppimistaan hyödyntävistä ruotsinkielisistä toimintaympäristöistä.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen taidon merkityksestä osana omaa elämää, kielivarannon kartuttamista ja jatkuvaa oppimista.</p> <p>Oppilas osaa vertailla omaa oppimistaan hyödyntäviä ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä.</p>
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso esi A1.1	Taitotaso A1.1	Taitotaso: A1.2	Taitotaso A1.3
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	Oppilas oppii viestimään erilaisissa, erityisesti suullisissa viestintätilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy ohjattuna ja viestintäkumppanin tukemana jostakin kaikkein yleisimmin	Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiinomaisista viestintätilanteista	Oppilas selviytyy monista rutiinomaisista viestintätilanteista tukutuen joskus

				toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	viestintäkumppaniin.
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3	Oppilas oppii hyödyntämään viestintästrategioita eri viestintätilanteissa ymmärtääkseen ja viestinsä perille saamiseksi.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tarvitsee erittäin paljon apukeinoja (esimerkiksi eleet, piirtäminen, sanastot, netti) osallistuessaan viestintään.	Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, internet). Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja ja osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T7 ohjata oppilasta harjoittamaan erilaisia	S3	Oppilas oppii erilaisia	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää jotakin kielelle ja	Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen

kohteliaisuuden ilmauksia		kohteliaisuuden ilmauksia.		kulttuurille tyyppillistä, rutiininomaista kohteliaisuuden ilmausta (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen).	kulttuurille tyyppisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehdittäminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisimissa sosiaalisissa kontakteissa.	yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso esi A1.1	Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhetyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	Oppilas oppii ymmärtämään erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää ohjattuna vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia.	Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia.	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukena. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		Taitotaso esi A1.1	Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.1/A1.2	Taitotaso A1.2		
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Oppilas oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ohjattuna sanoa ja kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja lauseita, jotka liittyvät esimerkiksi itsestä, perheestä ja vapaaajasta kertomiseen. Oppilas ääntää joitakin sanoja ymmärrettävästi.	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.	Oppilas pystyy kertomaan ohjautusti joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin sanoja ja lauseita. Oppilas ääntää harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

Finska, B1-lärokurs

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet							
M1 hjälpa eleven att forma sin uppfattning om det inbördes sambandet mellan alla språk hen studerar	I1	Eleven lär sig uppfatta skillnader och likheter mellan de olika språk hen kan och studerar	Förmåga att uppfatta skillnader och likheter mellan olika språk	Eleven kan nämna några skillnader och likheter mellan de olika språk hen studerar.	Eleven kan ge exempel på skillnader och likheter mellan de olika språk hen studerar.	Eleven kan berätta om skillnader och likheter mellan de olika språk hen studerar.	Eleven kan jämföra skillnader och likheter mellan de olika språk hen studerar.
M2 handleda eleven att se historiska och kulturella beröringspunkter mellan finska och svenska och att bekanta sig med finskans och svenskans ställning som nationalspråk	I1	Eleven lär sig att förstå sambandet mellan finska och svenska samt att förstå finskans ställning och betydelse som nationalspråk.	Kännedom om finskans ställning och betydelse i Finland	Eleven kan nämna vilka Finlands nationalspråk är. Eleven kan nämna några orsaker till att man talar finska och svenska i Finland.	Eleven kan berätta om Finlands nationalspråk. Eleven kan berätta om finskans ställning som nationalspråk samt berätta om några orsaker till att man talar	Eleven kan berätta om Finlands nationalspråk. Eleven kan berätta om finskans ställning som nationalspråk samt berätta varför man talar finska	Eleven kan berätta om Finlands nationalspråk. Eleven kan berätta om finskans ställning som nationalspråk. Eleven kan berätta om betydelsen av

					finska och svenska i Finland.	och svenska i Finland. Eleven kan berätta om sambandet mellan finska och svenska ur språklig synvinkel.	sambandet mellan finska och svenska ur språklig synvinkel.
Färdigheter för språkstudier							
M3 ge eleven möjligheter att också med hjälp av digitala verktyg öva sina kommunikativa färdigheter i en tillåtande studieatmosfär, att ta ansvar för sina studier och att utvärdera sina kunskaper	12	Eleven lär sig använda sina kommunikativa färdigheter tillsammans med andra för att utveckla sina kunskaper i finska, även med hjälp av digitala verktyg Eleven lär sig ta ansvar för sina studier i finska och utvärdera sina kunskaper.	Förmåga att använda kommunikativa färdigheter, att hitta lämpliga sätt för att lära sig språk samt förmåga att ta ansvar för sina studier i finska.	Eleven kan använda enskilda sätt för att lära sig finska. Eleven kan tidvis ta ansvar för sina studier i finska.	Eleven kan använda några kommunikativa färdigheter tillsammans med andra. Eleven kan använda några sätt för att lära sig finska. Eleven kan i viss mån ta ansvar för sina studier i finska.	Eleven kan använda olika kommunikativa färdigheter tillsammans med andra. Eleven kan utnyttja sådana sätt att lära sig språk som stödjer utvecklingen av språkkunskap och av de egna färdigheterna i finska.	Eleven kan använda många kommunikativa färdigheter tillsammans med andra. Eleven kan utnyttja sådana sätt för att lära sig språk som stödjer utvecklingen av språkkunskap och av de egna färdigheterna i finska.

						Eleven kan för det ta ansvar för studier i finska.	Eleven kan mångsidigt ta ansvar för studier i finska.
M4 uppmuntra eleven att se kunskaper i finska som en viktig del av kontinuerligt-lärande och utökade språkresurser och uppmuntra hen att söka och utnyttja finska lärmiljöer också utanför skolan	12	<p>Eleven lär sig att förstå betydelsen av kunskaper i finska som en del av kontinuerligt lärande och av de egna språkresurserna.</p> <p>Eleven lär sig att hitta och utnyttja finskspråkiga sammanhang för att utveckla det egna lärandet.</p>	<p>Förmåga att bilda sig en uppfattning om betydelsen av kunskaper i finska som en del av kontinuerligt lärande och av de egna språkresurser.</p> <p>Förmåga att hitta finskspråkiga sammanhang för att utveckla det egna lärandet.</p>	<p>Eleven kan ge några exempel på betydelsen av kunskaper i finska.</p> <p>Eleven kan nämna något finskspråkigt sammanhang för att utveckla det egna lärandet.</p>	<p>Eleven kan ge exempel på betydelsen av kunskaper i finska.</p> <p>Eleven kan nämna några finskspråkiga sammanhang för att utveckla det egna lärandet.</p>	<p>Eleven kan ge exempel på betydelsen av kunskaper i finska som en del av det egna livet och av de egna språkresurserna.</p> <p>Eleven kan ge exempel på finskspråkiga sammanhang som hen kan utnyttja för att utveckla det egna lärandet.</p>	<p>Eleven kan berätta om betydelsen av kunskaper i finska som en del av det egna livet, av de egna språkresurserna och kontinuerligt lärande.</p> <p>Eleven kan jämföra finskspråkiga sammanhang som hen kan utnyttja för att utveckla det egna lärandet.</p>
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				Kunskapsnivå Pre-A1.1	Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3

<p>M5 handleda eleven att mångsidigt träna huvudsakligen muntlig kommunikation</p>	<p>I3</p>	<p>Eleven lär sig att kommunicera i olika kommunikationssituationer</p>	<p>Förmåga att kommunicera i olika situationer</p>	<p>Eleven klarar under handledning eller med stöd av sin samtalspartner av någon av de vanligaste och ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationerna.</p>	<p>Eleven klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer.</p>	<p>Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.</p>	<p>Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.</p>
<p>M6 uppmuntra eleven att använda olika, också non-verbala tillvägagångssätt för att nå fram med sitt budskap och att vid behov i en muntlig kommunikationssituation be om upprepning eller långsammare tempo</p>	<p>I3</p>	<p>Eleven lär sig använda olika kommunikationsstrategier för att förstå och för att nå fram med sitt budskap i olika kommunikationssituationer</p>	<p>Förmåga att använda kommunikationsstrategier</p>	<p>Eleven behöver väldigt mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet) då hen deltar i kommunikation.</p>	<p>Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet).</p> <p>Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper.</p>	<p>Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation.</p> <p>Eleven behöver mycket hjälpmedel.</p> <p>Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.</p>	<p>Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.</p>

					Eleven kan uttrycka om hen har förstått.		
M7 handleda eleven att öva sig i olika artighetsfraser	I3	Eleven lär sig olika artighetsfraser	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan under handledning använda någon av de för språket eller kulturen mest typiska artighetsfraserna (hälsa, säga adjö, tacka).	Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven kan använda några av de vanligaste artighetsfraserna på språket i rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				Kunskapsnivå Pre-A1.1	Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av kontexten få insikt i innehållet i tal eller text som är förutsägbara och för åldersgruppen vanliga eller lämpliga	I3	Eleven lär sig förstå olika muntliga och skriftliga texter	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår under handledning en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck.	Eleven förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Eleven känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken.	Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck.	Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information

						Eleven kan urskilja enskilda fakta i en text.	enligt behov ur en kort text.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				Kunskapsnivå Pre-A1.1	Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.1/A1.2	Kunskapsnivå A1.2
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i mycket enkla och för åldern relevanta situationer	I3	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda språkets centrala ordförråd och strukturer. Eleven lär sig att uttala begripligt.	Förmåga att producera texter	Eleven kan under handledning uttrycka sig i tal och skrift med hjälp av enskilda ord och uttryck som till exempel anknäver till att berätta om sig själv, familj och fritid. Eleven uttalar några ord begripligt.	Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt. Eleven kan skriva några enskilda ord och uttryck.	Eleven kan under handledning berätta om några bekanta och förhållanden viktiga saker med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd. Eleven kan skriva några enskilda ord och uttryck. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.	Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och förhållanden viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

Ruotsin kieli, äidinkielenomainen ruotsi, A-oppimäärä 6. vuosiluokan päätteeksi

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta, auttaa oppilasta löytämään omaa oppimistaan tukevaa ruotsinkielistä materiaalia sekä ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteisiin	S1	<p>Oppilas oppii tunnistamaan Suomen ja Pohjoismaiden kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta.</p> <p>Oppilas oppii löytämään ja valitsemaan itselle sopivaa ja kiinnostavaa ruotsinkielistä aineistoa.</p> <p>Oppilas oppii havainnoimaan ruotsinkielisen</p>	<p>Suomen ja Pohjoismaiden kielellisen ja kulttuurisen ympäristön sekä ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteiden hahmottaminen.</p> <p>Ruotsinkielisen aineiston löytäminen.</p>	<p>Oppilas osaa nimetä joitakin ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteitä.</p> <p>Oppilas osaa löytää ruotsinkielistä aineistoa.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta moninaisuudesta sekä ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteistä.</p> <p>Oppilas osaa löytää sopivaa ja kiinnostavaa ruotsinkielistä aineistoa.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla Suomen ja Pohjoismaiden kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteitä.</p> <p>Oppilas osaa löytää sopivaa ja kiinnostavaa ruotsinkielistä aineistoa, joka tukee omaa oppimista.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla yksityiskohteisemmin Suomen ja Pohjoismaiden kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteitä.</p> <p>Oppilas osaa löytää sopivaa ja kiinnostavaa ruotsinkielistä aineistoa, joka kehittää omaa oppimista.</p>

		kulttuurin erityispiirteitä.					
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa, suomen ja ruotsin asemaa kansalliskielinä ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1	<p>Oppilas oppii arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa.</p> <p>Oppilas oppii ymmärtämään suomen ja ruotsin aseman ja merkityksen kansalliskielinä.</p> <p>Oppilas oppii kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia.</p>	Suomen ja ruotsin kielen aseman ja merkityksen tunteminen Suomessa	<p>Oppilas osaa nimetä Suomen kansalliskielet.</p> <p>Oppilas osaa mainita jonkun syyn, miksi Suomessa puhutaan ruotsia.</p>	<p>Oppilas osaa nimetä Suomen kansalliskielet ja antaa esimerkkejä niiden asemasta.</p> <p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä syistä, miksi Suomessa puhutaan ruotsia.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa Suomen kansalliskielistä sekä niiden asemasta ja merkityksestä.</p> <p>Oppilas osaa kertoa, miksi Suomessa puhutaan ruotsia.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa Suomen kansalliskielistä ja vertailla niiden asemaa ja merkitystä.</p> <p>Oppilas osaa pohtia, miksi Suomessa puhutaan ruotsia.</p>
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä herättää oppilaan uteliaisuus omaa kaksi- tai	S1	<p>Oppilas oppii tunnistamaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä.</p> <p>Oppilas oppii kielellistä päättelykykyä kieli- ja</p>	Kielellinen päättely	Oppilas osaa nimetä joitakin ruotsin ja suomen kielen tai muun osamansa kielen eroja ja yhtäläisyyksiä.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ruotsin ja suomen kielen tai muun osamansa kielen eroista ja yhtäläisyyksistä.	Oppilas osaa kertoa ruotsin ja suomen kielen tai muun osamansa kielen eroista ja yhtäläisyyksistä.	Oppilas osaa vertailla ruotsin ja suomen kielen tai muun osamansa kielen eroja ja yhtäläisyyksiä.

monikielisyyt- tään ja kaksikult- tuurisuuttaan kohtaan		kulttuuritau- tansa avulla ruot- sin kielen opiske- lussaan.			Oppilas osaa an- taa joitakin esi- merkkejä sopi- vista tavoista ke- hittää ruotsin kielen kielellistä päätelykykyään kieli- ja kulttuuri- taustansa avulla.	Oppilas osaa ker- toa sopivista ta- voista kehittää ruotsin kielen kielellistä päätte- lykykyään kieli- ja kulttuuritau- tansa avulla.	Oppilas osaa käyttää sopivia tapoja kehittää ruotsin kielen kielellistä päätte- lykykyään kieli- ja kulttuuritau- tansa avulla.
Kielenopiskelutaidot							
T4 tutustua yh- dessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapii- ri, jossa tärkeintä on viestin välitty- minen sekä kan- nustava yhdessä oppiminen	S2	Oppilas oppii kertomaan ruot- sin kielen opiske- lun tavoitteis- taan. Oppilas oppii te- kemään yhteis- työtä ja toimi- maan ryhmässä muita kannus- taen.	Ruotsin kielen opiskelun tavoit- teista kertomi- nen ja ryhmässä toimiminen	Oppilas osaa ni- metä jonkin ta- voitteen ruotsin kielen opiskelul- leen. Oppilas osallistuu toisinaan ryhmän toimintaan ja te- kee yhteistyötä.	Oppilas osaa an- taa joitakin esi- merkkejä ruotsin kielen opiskelun tavoitteistaan. Oppilas osallistuu ryhmän toimin- taan ja tekee yh- teistyötä.	Oppilas osaa ker- toa ruotsin kielen opiskelun tavoit- teistaan. Oppilas osallistuu ryhmän toimin- taan ja tekee yh- teistyötä kannus- tavasti.	Oppilas osaa ker- toa ruotsin kielen opiskelun tavoit- teistaan ja ker- toa, kuinka hän työskentelee saa- vuttaakseen ta- voitteensa. Oppilas osallistuu ryhmän toimin- taan ja tekee yh- teistyötä moni- puolisesti ja kan- nustavasti.
T5	S2	Oppilas oppii ot- tamaan vastuuta	Vastuun ottami- nen ruotsin	Oppilas ottaa oh- jattuna jonkin	Oppilas ottaa jonkin verran	Oppilas ottaa melko paljon	Oppilas ottaa monipuolisesti

<p>ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan myös tietoa ja viestintäteknologiaa käyttäen ja kannustaa oppilasta harjaantamaan kielitaitoaan monipuolisesti ja aktiivisesti esimerkiksi etsimällä itseään kiinnostavaa ruotsinkielistä aineistoa</p>		<p>ruotsin kielen opiskelustaan.</p> <p>Oppilas oppii käyttämään erilaisia tapoja kielen opiskelusaan, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa.</p>	<p>kielen opiskelusta ja sopivien kielenoppimistapojen löytäminen</p>	<p>verran vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan.</p> <p>Oppilas osaa käyttää jotakin tapaa, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen ruotsia ja muita kieliä.</p>	<p>vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan.</p> <p>Oppilas osaa käyttää joitakin tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen ruotsia ja muita kieliä.</p>	<p>vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan.</p> <p>Oppilas osaa käyttää useita oppimistaan edistäviä tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen ruotsia ja muita kieliä.</p>	<p>vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan.</p> <p>Oppilas osaa käyttää monipuolisesti oppimistaan edistäviä tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen ruotsia ja muita kieliä.</p>
<p>Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutustilanteissa</p>				<p>Taitotaso A1.3</p>	<p>Taitotaso A2.2</p>	<p>Taitotaso B1.1</p>	<p>Taitotaso B1.1/B1.2</p>
<p>T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaan ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii osallistumaan aktiivisesti eri viestintätilanteisiin.</p>	<p>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</p>	<p>Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.</p>	<p>Oppilas selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista.</p> <p>Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan</p>	<p>Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä tilanteissa.</p>	<p>Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään myös joissakin vaativammissa tilanteissa, kuten</p>

käsitellään myös mielipiteitä					aloitteellinen viestintätilanteessa.		keskusteltaessa ajankohtaisesta tapahtumasta.
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä	S3	<p>Oppilas oppii olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa.</p> <p>Oppilas oppii käyttämään viestintästrategioita.</p>	Viestintästrategioiden käyttö	<p>Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja.</p> <p>Oppilas osaa reagoida suppein sanallisilla ilmauksilla, pienillä eleillä (esim. nyökkäyksellä), äännyksillä tai muulla tavalla minimiläydellä.</p> <p>Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.</p>	<p>Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista.</p> <p>Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitteitä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).</p>	<p>Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin.</p> <p>Oppilas osaa kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen.</p> <p>Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.</p>	<p>Oppilas pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteessa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin, korjata väärinymmärryksiä sekä kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen.</p> <p>Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ja melko mutkikkaidenkin ilmauksien merkityksistä.</p>

<p>T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä.</p> <p>Oppilas oppii rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää.</p>	<p>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</p>	<p>Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiniinomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaamiseen.</p> <p>Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.</p>	<p>Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt.</p> <p>Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeitä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.</p>	<p>Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt ja osaa kiinnittää huomiota kielenkäytön muodollisuuteen.</p> <p>Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon tärkeitä kulttuurisia käytänteitä.</p>
<p>Karttuva kielitaito, taito tulkita tekstejä</p>				<p>Taitotaso A1.3</p>	<p>Taitotaso A2.2</p>	<p>Taitotaso B1.1</p>	<p>Taitotaso B1.1/B1.2</p>
<p>T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii ymmärtämään erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä hyödyntäen erilaisia</p>	<p>Tekstien tulkintataidot</p>	<p>Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmauksia sisältävää kirjoitettua</p>	<p>Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summattaisen asiapuheen pääkohtia,</p>	<p>Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta</p>	<p>Oppilas ymmärtää pääasiat ja useita yksityiskohtia hieman vaativammasta</p>

<p>yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita</p>		<p>ymmärtämisstrategioita.</p>		<p>tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukena.</p> <p>Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.</p>	<p>tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen ja ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta.</p> <p>Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.</p>	<p>yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä.</p> <p>Oppilas ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä.</p> <p>Oppilas löytää pääajatuksen, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.</p>	<p>normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä.</p> <p>Oppilas ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä.</p> <p>Oppilas löytää pääajatuksen, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.</p>
<p>Karttuva kielitaito, taito tuottaa tekstejä</p>				<p>Taitotaso A1.2</p>	<p>Taitotaso A2.1</p>	<p>Taitotaso A2.2</p>	<p>Taitotaso A2.2/B1.1</p>
<p>T10 ohjata oppilasta tuottamaan jokapäiväiseen elämään liittyviä tekstejä,</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen ruotsin</p>	<p>Tekstien tuottamistaidot</p>	<p>Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista</p>	<p>Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen</p>	<p>Oppilas osaa kuvata luettelomaisesti ikäkaudelleen tyypillisiä ja jokapäiväiseen</p>	<p>Oppilas osaa kertoa keskeisimmistä, itseä kiinnostavista jokapäiväiseen</p>

<p>hallitsemaan perustason ja hiukan vaativampia-kin rakenteita ja opettelemaan myös tulkittavien tekstien käyttämistä tuottamiseen, jakamiseen ja julkaisemiseen.</p>		<p>kielen vaativam- paakin sanastoa ja rakenteita.</p>		<p>käyttäen sup- peaa ilmaisuva- rastoa ja kirjoit- taa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista ai- heista. Oppilas ääntää useimmat harjoi- tellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean perus- sanaston, muuta- man tilan- nesidonnaisen il- mauksen ja pe- ruskieliopin ai- neksia.</p>	<p>tärkeistä asioista käyttäen yksin- kertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa hel- posti ennakoita- van perussanas- ton ja monia kes- keisimpiä raken- teita. Oppilas osaa soveltaa joi- takin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa il- mauksissa.</p>	<p>elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanas- toa ja joitakin idiomaattisia il- mauksia sekä pe- rustason raken- teita ja joskus hiukan vaativam- piakin.</p>	<p>elämään liitty- vistä todellisista tai kuvitteellisista asioista. Oppilas käyttää melko laajaa sa- nastoa ja vaativia rakenteita sekä idiomaattisia il- mauksia. Oppilas osaa so- veltaa ääntämi- sen perussään- töjä muissakin kuin harjoitel- luissa ilmauk- sissa.</p>
--	--	--	--	--	---	---	--

Finska, modersmålsinriktad lärokurs

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet							
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	I1	Eleven lär sig göra iakttagelser om mångfalden i den finskspråkiga kulturen som har betydelse för hens lärande. Eleven lär känna karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen.	Förmåga att bilda sig en uppfattning om mångfalden i den finskspråkiga kulturen.	Eleven kan hitta material med finskspråkigt innehåll. Eleven kan ge exempel på karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen.	Eleven kan hitta lämpligt och intresseväckande material med finskspråkigt innehåll. Eleven kan berätta om karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen.	Eleven kan hitta lämpligt och intresseväckande material med finskspråkigt innehåll som stödjer det egna lärandet. Eleven kan beskriva karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen.	Eleven kan hitta lämpligt och intresseväckande material med finskspråkigt innehåll som utvecklar det egna lärandet. Eleven kan mer detaljerat beskriva karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen.
M2 att motivera eleven att	I1	Eleven lär sig värdesätta sin egen	Kännedom om finskans och	Eleven kan nämna vilka	Eleven kan nämna vilka	Eleven kan berätta om Finlands	Eleven kan berätta om Finlands

<p>värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt</p>		<p>språkliga och kulturella bakgrund samt att förstå finskans och svenskans ställning som nationalspråk.</p> <p>Eleven lär sig bemöta människor fördomsfritt.</p>	<p>svenskans ställning och betydelse som nationalspråk.</p>	<p>Finlands nationalspråk är. Eleven kan nämna någon orsak till att man talar finska och svenska i Finland.</p>	<p>Finlands nationalspråk är samt ge exempel på deras ställning och betydelse. Eleven kan ge exempel på orsaker till att man talar finska och svenska i Finland.</p>	<p>nationalspråk samt om deras ställning och betydelse.</p> <p>Eleven kan berättat om varför man talar finska och svenska i Finland.</p>	<p>nationalspråk samt jämföra deras ställning och betydelse.</p> <p>Eleven kan reflektera över varför man talar finska och svenska i Finland.</p>
<p>M3 handleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hans nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin egen kulturbakgrund</p>	<p>I1</p>	<p>Eleven lär sig känna igen likheter och olikheter mellan olika språk.</p> <p>Eleven lär sig att utveckla sin språkliga förmåga i finska med stöd av sin egen språk- och kulturbakgrund.</p>	<p>Språklig förmåga</p>	<p>Eleven kan nämna likheter och olikheter i finska och svenska eller andra språk hen kan.</p>	<p>Eleven kan ge exempel på likheter och olikheter i finska och svenska eller andra språk hen kan.</p> <p>Eleven kan ge några exempel på lämpliga sätt för att utveckla sin språkliga förmåga i finska med stöd av sin</p>	<p>Eleven kan berättat om likheter och olikheter i finska och svenska eller andra språk hen kan.</p> <p>Eleven kan berättat om lämpliga sätt för att utveckla sin språkliga förmåga i finska med stöd av sin</p>	<p>Eleven kan jämföra och dra nytta av likheter och olikheter i finska och svenska eller andra språk hen kan.</p> <p>Eleven kan använda lämpliga sätt för att utveckla sin språkliga förmåga i finska med stöd av sin egen</p>

					egen språk- och kulturbakgrund.	språk- och kulturbakgrund.	språk- och kulturbakgrund.
Färdigheter för språkstudier							
M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	12	<p>Eleven lär sig berätta om mål för sina studier i finska.</p> <p>Eleven lär sig att samarbeta och fungera i grupp på ett sätt som uppmuntrar hen själv och andra att lära sig.</p>	Förmåga att berätta om mål för sina studier i finska, att samarbeta och fungera i grupp	<p>Eleven kan nämna något enskilt mål för sina studier i finska.</p> <p>Eleven kan stundvis samarbeta och delta i gruppens aktiviteter.</p>	<p>Eleven kan förtydliga mål för sina studier i finska.</p> <p>Eleven kan samarbeta och delta i gruppens aktiviteter.</p>	<p>Eleven kan berätta om mål för sina studier i finska.</p> <p>Eleven kan samarbeta och delta i gruppens aktiviteter på ett sätt som uppmuntrar hen själv och andra att lära sig.</p>	<p>Eleven kan berätta om målen för sina studier i finska och berätta hur hen arbetar för att nå målen.</p> <p>Eleven kan samarbeta och delta i gruppens aktiviteter på ett mångsidigt sätt och som uppmuntrar hen själv och andra att lära sig.</p>

<p>M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken</p>	<p>12</p>	<p>Eleven lär sig att ta ansvar för sina studier i finska. Eleven lär sig att använda olika sätt, även digitala, för att utveckla sina kunskaper i finska samt för sina språkstudier.</p>	<p>Förmåga att ta ansvar för sina studier i finska samt hitta lämpliga sätt att lära sig språk.</p>	<p>Eleven kan under handledning i någon mån ta ansvar för sina studier i finska. Eleven kan använda något sätt, även digitala, för att lära sig finska och andra språk.</p>	<p>Eleven kan i någon mån ta ansvar för sina studier i finska. Eleven kan använda några olika sätt, även digitala, för att lära sig finska och andra språk och som främjar det egna lärandet.</p>	<p>Eleven kan ta relativt stort ansvar för sina studier i finska. Eleven kan använda många olika sätt, även digitala, för att lära sig finska och andra språk och som främjar det egna lärandet.</p>	<p>Eleven kan mångsidigt ta ansvar för sina studier i finska. Eleven kan mångsidigt utnyttja olika sätt, även digitala, för att lära sig finska och andra språk och som främjar det egna lärandet.</p>
<p>Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera</p>				<p>Kunskapsnivå A1.3</p>	<p>Kunskapsnivå A2.2</p>	<p>Kunskapsnivå B1.1</p>	<p>Kunskapsnivå B1.1/B1.2</p>
<p>M6 uppmuntra eleven att diskutera och debatera ämnen som lämpligen angår och intresserar hans åldersgrupp i relation till livserfarenheten</p>	<p>13</p>	<p>Eleven lär sig att aktivt delta i olika kommunikationssituationer.</p>	<p>Förmåga att kommunicera i olika situationer</p>	<p>Eleven reder sig i många rutinemässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.</p>	<p>Eleven reder sig relativt bra i olika vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation.</p>	<p>Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.</p>	<p>Eleven kan kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter också i vissa mer krävande situationer som till exempel då man diskuterar en aktuell händelse.</p>

<p>M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp</p>	<p>13</p>	<p>Eleven lär sig att ta initiativ i kommunikationssituationer och att lära sig att använda kommunikationsstrategier.</p>	<p>Förmåga att använda kommunikationsstrategier</p>	<p>Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.</p>	<p>Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder vid behov standarduttryck för att be om precisering av nyckelord. Eleven måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Eleven använder till exempel ett närliggande eller allmännare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga).</p>	<p>Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeenden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.</p>	<p>Eleven kan ta initiativ i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas och kan försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet, rätta till missförstånd. Eleven kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck och också av relativt komplicerade uttryck.</p>
<p>M8 handleda eleven att känna igen kulturella drag i kommunikation på målspråket finska</p>	<p>13</p>	<p>Eleven lär sig känna igen kulturella drag i kommunikation.</p>	<p>Kulturellt lämpligt språkbruk</p>	<p>Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många</p>	<p>Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål, till exempel för att utbyta</p>	<p>Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna.</p>	<p>Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna och kan fästa vikt</p>

och på svenska och att stödja hens växande förmåga i interkulturell kommunikation		Eleven lär sig konstruktiv interkulturell kommunikation		rutinmässiga sociala sammanhang.	information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett lämpligt sätt. Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.	Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.	vid språkets formalitet. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till de viktigaste kulturellt betingade aspekterna.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A2.2	Kunskapsnivå B1.1	Kunskapsnivå B1.1/B1.2
M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk	13	Eleven lär sig att förstå muntliga och skriftliga texter och att tillämpa olika strategier för att tolka dem.	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår med hjälp av kontexten skrivna text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information enligt behov ur en kort text.	Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord.	Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skrivna text. Eleven förstår tal eller skrivna text som bygger på gemensam	Eleven förstår det väsentliga och många detaljer i lite mer krävande allmänspråkligt och relativt långsamt tal eller i lättfattlig skrivna text. Eleven förstår tal eller skrivna text som bygger på

					Eleven kan härleda betydelsen av obekanta ord utgående från kontexten.	erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.	gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även utan förberedelse det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A2.1	Kunskapsnivå A2.2	Kunskapsnivå A2.2/B1.1
M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hans vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter	I3	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt också med hjälp av mer krävande strukturer och ordförråd.	Förmåga att producera texter	Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt.	Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Eleven behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande	Eleven kan räkna upp och beskriva (för åldern typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande	Eleven kan redogöra för det väsentliga angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och också krävande strukturer samt idiomatiska uttryck. Eleven kan tillämpa

				Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.	uttalsregler också i andra än inövade uttryck.	uttalsregler också i andra än inövade uttryck.	grundläggande uttalsregler också på andra än inövade uttryck.
--	--	--	--	--	--	--	---

LUONNOS

Vieras kieli

Englanti, A-oppimäärä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä.	S1	Oppilas oppii tunnistamaan lähiympäristönsä ja maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Oppilas oppii tuntemaan englannin kielen asemaa globaalin viestinnän kielenä.	Kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden sekä englannin kielen aseman ja merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä joitakin hänen lähiympäristössään tai maailmassa käytettyjä kieliä. Oppilas osaa antaa jonkun esimerkin eri englanninkielisten maiden kulttuureille tyypillisistä asioista.	Oppilas osaa kertoa, mitä kieliä hänen lähiympäristössään ja maailmassa käytetään. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä eri englanninkielisten maiden kulttuureille tyypillisistä asioista.	Oppilas osaa kertoa lähiympäristönsä ja maailman kielellisestä runsaudesta. Oppilas osaa antaa esimerkkejä eri englanninkielisten maiden kulttuureille tyypillisistä asioista. Oppilas osaa kertoa, missä ja milloin tilanteissa englantia	Oppilas osaa kertoa monipuolisesti lähiympäristönsä ja maailman kielellistä runsautta. Oppilas osaa vertailla eri englanninkielisten maiden kulttuureille tyypillisiä asioita. Oppilas osaa kertoa, missä ja milloin tilanteissa sekä miksi

						käytetään globaalin viestinnän kielenä.	englantia käytetään globaalin viestinnän kielenä.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1	<p>Oppilas oppii arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa.</p> <p>Oppilas oppii arvostamaan maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta.</p> <p>Oppilas oppii kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia.</p>	<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>				
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä	S1	Oppilas oppii tunnistamaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä.	Kielellinen päätely	Oppilas osaa nimetä jonkun englannin kielen, äidinkielenä tai muun	Oppilas osaa antaa esimerkkejä englannin kielen, äidinkielenä tai muun	Oppilas osaa kertoa englannin kielen, äidinkielenä tai muun osaamansa	Oppilas osaa vertailla englannin kielen, äidinkielenä tai muun

tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittämistä		Oppilas oppii kehittämään kielellistä päättelykykyään .		osaamansa kielen eron ja yhtäläisyyden.	muun osaamansa kielen eroista ja yhtäläisyyksistä.	kielen eroista ja yhtäläisyyksistä. Oppilas osaa nimetä joitakin kielellistä päättelyä tukevia strategioita.	osaamansa kielen eroja ja yhtäläisyyksiä. Oppilas osaa käyttää sopivia kielellistä päättelyä tukevia strategioita.
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	Oppilas oppii löytämään ja valitsemaan itselle sopivaa ja kiinnostavaa englanninkielistä aineistoa.	Englanninkielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa nimetä muutamia häntä itseään kiinnostavia englanninkielisiä aineistoja.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä häntä itseään kiinnostavista englanninkielisistä aineistoista.	Oppilas osaa kertoa englanninkielisistä aineistoista, jotka ovat hänelle itselleen sopivia ja jotka kiinnostavat häntä.	Oppilas osaa vertailla englanninkielisiä aineistoja, jotka ovat hänelle itselleen sopivia ja jotka kiinnostavat häntä.
Kielenopiskelutaidot							
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluympäristö,	S2	Oppilas oppii kertomaan englannin kielen opiskelun tavoitteistaan.	Englannin kielen opiskelun tavoitteista kertominen ja ryhmässä toimiminen.	Oppilas osaa nimetä jonkin tavoitteen englannin kielen opiskelulle.	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä englannin kielen	Oppilas osaa kertoa englannin kielen opiskelun tavoitteistaan.	Oppilas osaa kertoa englannin kielen opiskelun tavoitteistaan ja kertoa, kuinka

<p>jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen</p>		<p>Oppilas oppii tekemään yhteistyötä ja toimimaan ryhmässä muita kannustuen.</p>		<p>Oppilas osallistuu toisinaan ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä.</p>	<p>opiskelun tavoitteistaan. Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä.</p>	<p>Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä kannustavasti.</p>	<p>hän työskentelee saavuttaakseen tavoitteensa. Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä monipuolisesti ja kannustavasti.</p>
<p>T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielienopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas oppii ottamaan vastuuta englannin kielen opiskelustaan. Oppilas oppii eri tapoja oppia kieliä ja hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa englannin kielen taitonsa kehittämisessä. Oppilas oppii käyttämään englannin kielen taitoaan rohkeasti.</p>	<p>Vastuun ottaminen englannin kielen opiskelusta ja sopivien kielen oppimistapojen löytäminen.</p>	<p>Oppilas ottaa ohjattuna jonkin verran vastuuta englannin kielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää jotakin tapaa, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen englannin kieltä ja muita kieliä.</p>	<p>Oppilas ottaa jonkin verran vastuuta englannin kielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää joitakin tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen englannin kieltä ja muita kieliä.</p>	<p>Oppilas ottaa melko paljon vastuuta englannin kielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää useita oppimistapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen englannin kieltä ja muita kieliä.</p>	<p>Oppilas ottaa monipuolisesti vastuuta englannin kielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää monipuolisesti oppimistapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen englannin kieltä ja muita kieliä.</p>

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3	Oppilas oppii viestimään suullisesti ja kirjallisesti eri viestintätilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokaapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.	Oppilas selviää kohtalaisesti monenlaisista jokaapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	Oppilas oppii hyödyntämään viestintästrategioita vuorovaikutustilanteissa.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella.	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella.	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein. Oppilas osaa jonkin verran	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim.

				Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.	lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3	Oppilas oppii käyttämään englannin kielelle ja kielialueen kulttuureille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehdminen, hyväksely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisimissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuo-toja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.	Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielihiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaise-miseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2

<p>T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita</p>		<p>Oppilas oppii ymmärtämään erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä hyödyntäen erilaisia ymmärtämisstrategioita.</p>	<p>Tekstien tulkintataidot</p>	<p>Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia.</p> <p>Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.</p>	<p>Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana.</p> <p>Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.</p>	<p>Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä.</p> <p>Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksia tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä.</p> <p>Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.</p>	<p>Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summattaisen selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen ja ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta.</p> <p>Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.</p>
<p>Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä</p>				<p>Taitotaso A1.1</p>	<p>Taitotaso A1.3</p>	<p>Taitotaso A2.1</p>	<p>Taitotaso A2.2</p>
<p>T11 tarjota oppilaille mahdollisuuksia tuottaa</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja</p>	<p>Tekstien tuottamistaidot</p>	<p>Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin</p>	<p>Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa</p>	<p>Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja</p>	<p>Oppilas osaa kuvata luettelomaisesti</p>

<p>puhetta ja kirjoitusta laajenevasta aihepiiristä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin</p>		<p>kirjallisesti käyttäen kohdekielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita.</p> <p>Oppilas oppii ääntämään ymmärrettävästi.</p>		<p>suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja.</p> <p>Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.</p>	<p>opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita.</p> <p>Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväestoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.</p>	<p>konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa.</p> <p>Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita.</p> <p>Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.</p>	<p>(ikäkaudelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiaakin.</p> <p>Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.</p>
---	--	---	--	--	--	---	--

Muu vieras kieli, A-oppimäärä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
-------------------	---------------	------------------------	---------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

		johdetut oppimisen tavoitteet					
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	<p>Oppilas oppii tunnistamaan lähiympäristönsä ja maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta.</p> <p>Oppilas oppii tuntemaan kohdekielen asemaa lähiympäristössä ja maailmassa.</p>	Kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen	<p>Oppilas osaa nimetä joitakin hänen lähiympäristössään tai maailmassa käytettyjä kieliä.</p> <p>Oppilas osaa antaa jonkun esimerkin eri kohdekielisten maiden kulttuureille tyypillisistä asioista.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa, mitä kieliä hänen lähiympäristössään ja maailmassa käytetään.</p> <p>Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä eri kohdekielisten maiden kulttuureille tyypillisistä asioista.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa lähiympäristönsä ja maailman kielellisestä runsaudesta.</p> <p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä eri kohdekielisten maiden kulttuureille tyypillisistä asioista.</p> <p>Oppilas osaa kertoa, missä ja millaisissa tilanteissa kohdekieltä käytetään globaalin viestinnän kielenä.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla lähiympäristönsä ja maailman kielellistä runsautta.</p> <p>Oppilas osaa vertailla eri kohdekielisten maiden kulttuureille tyypillisiä asioita.</p> <p>Oppilas osaa kertoa, missä ja millaisissa tilanteissa sekä miksi kohdekieltä käytetään globaalin viestinnän kielenä.</p>
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieltä	S1	Oppilas oppii arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuri- taustaansa.	<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta</i>				

<p>kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia</p>		<p>Oppilas oppii arvostamaan maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta.</p> <p>Oppilas oppii kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia.</p>	<p><i>ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i></p>				
<p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päätteilykyvyn kehittymistä</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas oppii tunnistamaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä.</p> <p>Oppilas oppii kehittämään kielellistä päättelykykyään.</p>	<p>Kielellinen päättely</p>	<p>Oppilas osaa nimetä jonkun kohdekielen, äidinkielen ja muun osaamansa kielen eron ja yhtäläisyyden.</p>	<p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä kohdekielen, äidinkielen ja muun osaamansa kielen eroista ja yhtäläisyyksistä.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa kohdekielen, äidinkielen tai muun osaamansa kielen eroista ja yhtäläisyyksistä.</p> <p>Oppilas osaa nimetä joitakin kielellistä päättelyä tukevia strategioita.</p>	<p>Oppilas osaa vertailla kohdekielen, äidinkielen tai muun osaamansa eroja ja yhtäläisyyksiä.</p> <p>Oppilas osaa käyttää sopivia kielellistä päättelyä tukevia strategioita.</p>
<p>T4 ohjata oppilasta löytämään</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas oppii löytämään ja valitsemaan itselle</p>	<p>Kohdekielisen aiheiston löytäminen</p>	<p>Oppilas osaa nimetä muutamia häntä</p>	<p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä häntä</p>	<p>Oppilas osaa kertoa englanninkielisistä</p>	<p>Oppilas osaa vertailla englanninkielisiä</p>

kohdekielistä aineistoa		sopivaa ja kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa.		kiinnostavia kohdekielisiä aineistoja.	kiinnostavista englanninkielisistä aineistoista.	aineistoista, jotka ovat hänelle itselleen sopivia ja jotka kiinnostavat häntä.	aineistoja, jotka ovat hänelle itselleen sopivia ja jotka kiinnostavat häntä.
Kielenopiskelutaidot							
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluympäristö, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Oppilas oppii kertomaan kohdekielen opiskelun tavoitteista. Oppilas oppii tekemään yhteistyötä ja toimimaan ryhmässä muita kannustuen.	Kohdekielen opiskelun tavoitteista kertominen ja ryhmässä toimiminen.	Oppilas osaa nimetä jonkin tavoitteen kohdekielen opiskelulle. Oppilas osallistuu toisinaan ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä.	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen opiskelun tavoitteista. Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä.	Oppilas osaa kertoa kohdekielen opiskelun tavoitteista. Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä kannustavasti.	Oppilas osaa kertoa kohdekielen opiskelun tavoitteista ja kertoa, kuinka hän työskentelee saavuttaakseen tavoitteensa. Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä monipuolisesti ja kannustavasti.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja	S2	Oppilas oppii ottamaan vastuuta kohdekielen opiskelustaan asettamalla	Vastuun ottaminen kohdekielen opiskelusta ja	Oppilas ottaa ohjattuna jonkin verran vastuuta kohdekielen opiskelustaan.	Oppilas ottaa jonkin verran vastuuta kohdekielen opiskelustaan.	Oppilas ottaa melko paljon vastuuta kohdekielen opiskelustaan.	Oppilas osaa ottaa monipuolisesti vastuuta kohdekielen opiskelustaan.

<p>kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten</p>		<p>tavoitteita opiskelulle.</p> <p>Oppilas oppii eri tapoja oppia kieliä ja hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa kohdekielen taitonsa kehittämisessä.</p> <p>Oppilas oppii käyttämään kohdekielen taitoaan rohkeasti.</p>	<p>sopivien kielen oppimistapojen löytäminen.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää jotakin tapaa, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen kohdekieltä ja muita kieliä.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää joitakin tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen kohdekieltä ja muita kieliä.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää useita oppimistaan edistäviä tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen kohdekieltä ja muita kieliä.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää monipuolisesti oppimistaan edistäviä tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen kohdekieltä ja muita kieliä.</p>
<p>Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa</p>				<p>Taitotaso A1.1</p>	<p>Taitotaso A1.2</p>	<p>Taitotaso A1.3</p>	<p>Taitotaso A2.1</p>
<p>T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii viestimään suullisesti ja kirjallisesti eri viestintätilanteissa.</p>	<p>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</p>	<p>Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.</p>	<p>Oppilas selviytyy yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.</p>	<p>Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.</p>	<p>Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.</p>

<p>T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii hyödyntämään viestintästrategioita vuorovaikutustilanteissa.</p>	<p>Viestintästrategioiden käyttö</p>	<p>Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti).</p> <p>Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella.</p> <p>Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.</p>	<p>Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisiin sanoihin ja ilmauksiin.</p> <p>Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja.</p> <p>Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.</p>	<p>Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja.</p> <p>Oppilas osaa reagoida suppein sanallisilla ilmauksilla, pienillä eleillä (esim. nyökkäyksillä), äännähdyksillä, tai muulla tavalla minimipalautteella.</p> <p>Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.</p>	<p>Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään.</p> <p>Oppilas turvautuu harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein.</p> <p>Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.</p>
<p>T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii käyttämään kohdekielelle ja kieli-alueen kulttuureille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia.</p>	<p>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</p>	<p>Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehdys, hyväksily, kiittäminen)</p>	<p>Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiiniosissa</p>	<p>Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiiniosissa sosiaalisissa tilanteissa.</p>	<p>Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista.</p> <p>Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja</p>

				joissakin kaikkein rutiininomaisimmissa sosiaalisissa kontakteissa.	sosiaalisissa kontakteissa.		puhuttelumuo-toja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Oppilas oppii ymmärtämään erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä hyödyntäen erilaisia ymmärtämisstrategioita.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä.

							Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.1/A1.2	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kohdekielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Oppilas oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen tuttuja sanoja harjoiteltuja sanoja ja tavallisimpia opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin tuttuja erillisiä sanoja ja sanontoja.	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

						tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskie- liopin aineksia.	
--	--	--	--	--	--	---	--

Muu vieras kieli, B1-oppimäärä

Opetuksen ta- voite	Sisältöalueet	Opetuksen ta- voitteista johde- tut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin koh- teet oppiai- neessa	Osaamisen ku- vaus arvosanalle 5	Osaamisen ku- vaus arvosanalle 7	Osaamisen ku- vaus arvosanalle 8	Osaamisen ku- vaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 auttaa oppi- lasta jäsentä- mään käsitystään kaikkien osaa- miensa kielten keskinäisistä suh- teista	S1	Oppilas oppii hahmottamaan osaamiensa ja opiskeleмиensa kielten yhtäläi- syyksiä ja eroja sekä kehittä- mään kielitaito- aan.	Kielten yhtäläi- syyksien ja ero- jen hahmottami- nen	Oppilas osaa ni- metä joitakin opiskeleмиensa kielten yhtäläi- syyksiä ja eroja.	Oppilas osaa an- taa esimerkkejä opiskeleмиensa kielten yhtäläi- syyksistä ja eroista kielitaito- aan kehittääk- seen.	Oppilas osaa ker- toa opiskele- миensa kielten yhtäläisyyksistä ja eroista kielitai- toaan kehittääk- seen.	Oppilas osaa ver- tailla opiskele- миensa kielten yhtäläisyyksiä ja eroja kielitaito- aan kehittääk- seen.
T2 auttaa oppi- lasta hahmotta- maan opiskelta- van kielen ase- maa maailmassa	S1	Oppilas oppii tuntemaan koh- dekielen asemaa, merkitystä ja	Kohdekielen ase- man, merkityk- sen ja levinnäi- syyden hahmot- taminen.	Oppilas osaa ni- metä joitakin maita, joissa koh- dekieltä puhu- taan.	Oppilas osaa ni- metä useimmat maat, joissa koh- dekieltä puhu- taan.	Oppilas osaa ker- toa, missä maissa kohdekieltä pu- hutaan.	Oppilas osaa ku- vata kohdekielen levinnäisyyttä maailmassa.

ja sen levinneisyyttä		levinnäisyyttä maailmassa.			Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen asemasta.	Oppilas osaa nimetä joitakin syitä kohdekielen asemalle, merkitykselle ja missä tilanteissa kohdekieltä käytetään viestinnän kielenä.	Oppilas osaa kertoa kohdekielen asemasta, merkityksestä ja missä tilanteissa kohdekieltä käytetään viestinnän kielenä.
Kielenopiskelutaidot							
T3 ohjata oppilasta harjaantumaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiiirissä sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2	Oppilas oppii käyttämään viestinnällisiä taitoja yhdessä muiden kanssa sekä käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa kehittämään kohdekielen taitoaan. Oppilas oppii ottamaan vastuuta kohdekielen opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan.	Viestinnällisten taitojen käyttäminen, sopivien oppimistapojen löytäminen ja vastuun ottaminen kohdekielen opiskelusta	Oppilas osaa käyttää jotakin tapaa, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen kohdekieltä. Oppilas ottaa ohjattuna jonkin verran vastuuta kohdekielen opiskelustaan.	Oppilas osaa käyttää joitakin viestinnällisiä taitoja yhdessä muiden kanssa. Oppilas osaa käyttää joitakin tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen kohdekieltä. Oppilas ottaa jonkin verran vastuuta	Oppilas osaa käyttää viestinnällisiä taitoja yhdessä muiden kanssa. Oppilas osaa käyttää useita oppimistaan edistäviä tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen kohdekieltä. Oppilas ottaa melko paljon	Oppilas osaa käyttää viestinnällisiä taitoja monipuolisesti yhdessä muiden kanssa. Oppilas osaa käyttää monipuolisesti oppimistaan edistäviä tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen kohdekieltä.

					kohdekielen opiskelustaan.	vastuuta kohdekielen opiskelustaan.	Oppilas ottaa monipuolisesti vastuuta kohdekielen opiskelustaan.
T4 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito tärkeänä osana jatkuvaa oppimista ja oman kielivarannon karttamista ja rohkaista löytämään ja hyödyntämään kohdekielisiä aineistoja myös koulun ulkopuolella	S2	Oppilas oppii ymmärtämään kohdekielen taidon merkityksen osana omaa kielivarantoa ja jatkuvaa oppimista. Oppilas oppii löytämään ja hyödyntämään kohdekielisiä toimintaympäristöjä.	Kohdekielen taidon merkityksen hahmottaminen osana omaa kielivarantoa ja jatkuvaa oppimista. Kohdekielisten toimintaympäristöjen löytäminen ja hyödyntäminen.	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen taidon merkityksestä. Oppilas osaa nimetä jonkun kohdekielisen toimintaympäristön.	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen taidon merkityksestä. Oppilas osaa nimetä joitakin kohdekielisiä toimintaympäristöjä.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä kohdekielen taidon merkityksestä osana omaa elämää ja kielivarannon kartuttamista. Oppilas osaa kertoa omaa oppimistaan hyödyntävistä kohdekielistä toimintaympäristöistä.	Oppilas osaa kertoa kohdekielen taidon merkityksestä osana omaa elämää, kielivarannon kartuttamista ja jatkuvaa oppimista. Oppilas osaa vertailla omaa oppimistaan hyödyntäviä kohdekielisiä toimintaympäristöjä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutustilanteissa				Taitotaso esi A1.1	Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3
T5 ohjata oppilasta harjoittamaan erilaisia, erityisesti	S3	Oppilas oppii viestimään erilaisissa viestintätilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy ohjattuna ja viestintäkumppanin tukemana	Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana	Oppilas selviytyy yleisimmin toistuvista,	Oppilas selviytyy monista rutiinimaisista viestintätilanteista

suullisia viestintätilanteita				jostakin kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3	Oppilas oppii hyödyntämään viestintästrategioita viestinsä perille saamiseksi.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tarvitsee erittäin paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti) osallistuessaan viestintään.	Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja ja osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäymällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

T7 ohjata oppilasta harjoittamaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	Oppilas oppii erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää jotakin kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä, rutiininomaisia kohteliaisuuden ilmauksia (tervehdminen, hyvästely, kiittäminen).	Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehdminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisimissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso esi A1.1	Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteiden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	Oppilas oppii ymmärtämään erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää ohjattuna joitakin yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja. Oppilas tuntee hyvin rajallisen määrän kohdekielen kirjoitusmerkkejä.	Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta.	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään

					kirjoitusmerkkejä.	Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso esi A1.1	Taitotaso A.1.1	Taitotaso A1.1/A1.2	Taitotaso A1.2
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen ruotsin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Oppilas oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ohjattuna sanoa ja kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja lauseita, jotka liittyvät esimerkiksi itsestä, perheestä ja vapaaajasta kertomiseen. Oppilas ääntää joitakin sanoja ymmärrettävästi.	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.	Oppilas pystyy kertomaan ohjautusti joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin sanoja ja lauseita. Oppilas ääntää harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman

						ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.	tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.
--	--	--	--	--	--	---------------------------------------	--

LUONNOS

Saamen kieli, A-oppimäärä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 virittää oppilaan kiinnostus lähiympäristön, saamelaisalueen, Suomen ja Pohjoismaiden kielellistä ja kulttuurista runsautta kohtaan ja herättää oppilaassa kiinnostusta hänen omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa kohtaan	S1	Oppilas oppii tuntemaan lähiympäristönsä, saamelaisalueen, Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta moninaisuudesta. Oppilas oppii kiinnostumaan omasta kieli- ja kulttuuritaustastaan.	<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>				

<p>T2 motivoida oppilasta arvostamaan saamen kielten asemaa alkuperäiskansan kielinä sekä tutustuttaa oppilasta paikalliseen, elävään saamelaiskulttuuriin</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas oppii hahmottamaan saamen kielten aseman ja merkityksen alkuperäiskansan kielinä. Oppilas oppii tuntemaan paikallista, elävää saamelaiskulttuuria.</p>	<p>Saamen kielten aseman ja merkityksen hahmottaminen alkuperäiskansan kielinä sekä paikallisen, elävän saamelaiskulttuurin tunteminen</p>	<p>Oppilas osaa nimetä joitakin saamen kieliä. Oppilas osaa antaa jonkun esimerkin paikalliselle, elävälle saamelaiskulttuurille tyypillisistä asioista.</p>	<p>Oppilas osaa nimetä joitakin saamelaisalueella puhuttuja saamen kieliä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä paikalliselle, elävälle saamelaiskulttuurille tyypillisistä asioista.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa, miksi Suomessa puhutaan saamea ja tuntee saamen kielten moninaisuutta. Oppilas osaa antaa esimerkkejä paikalliselle, elävälle saamelaiskulttuurille tyypillisistä asioista.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa, miksi saamelaisalueella puhutaan saamea. Oppilas osaa kuvailla saamen kielten moninaisuutta. Oppilas osaa vertailla paikalliselle, elävälle saamelaiskulttuurille tyypillisiä asioita.</p>
<p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas oppii tunnistamaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä. Oppilas oppii kehittämään kielellistä päättelykykyään.</p>	<p>Kielellinen päättely</p>	<p>Oppilas osaa nimetä jonkun saamen kielten, äidinkielenä tai muun osaamansa kielen eron ja yhtäläisyyden.</p>	<p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä saamen kielten, äidinkielenä tai muun osaamansa kielen eroista ja yhtäläisyyksistä.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa saamen kielten, äidinkielenä tai muun osaamansa kielen eroista ja yhtäläisyyksistä. Oppilas osaa nimetä joitakin kielellistä päättelyä tukevia strategioita.</p>	<p>Oppilas osaa vertailla saamen kielten, äidinkielenä tai muun osaamansa eroja ja yhtäläisyyksiä. Oppilas osaa käyttää sopivia kielellistä päättelyä tukevia strategioita.</p>

T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Oppilas oppii löytämään ja valitsemaan itselle sopivaa ja kiinnostavaa saamenkielistä aineistoa.	Saamenkielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa nimetä muutamia itseään kiinnostavia saamenkielisiä aineistoja.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä itseään kiinnostavista saamenkielistä aineistoista.	Oppilas osaa kertoa saamenkielistä aineistoista, jotka ovat hänelle itselleen sopivia ja jotka kiinnostavat häntä.	Oppilas osaa vertailla saamenkielisiä aineistoja, jotka ovat hänelle itselleen sopivia ja jotka kiinnostavat häntä.
Kielenopiskelutaidot							
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Oppilas oppii kertoa saamen kielen opiskelun tavoitteistaan. Oppilas oppii tekemään yhteistyötä ja toimimaan ryhmässä muita kannustuen.	Saamen kielen opiskelun tavoitteista kertominen ja ryhmässä toimiminen.	Oppilas osaa nimetä jonkin tavoitteen saamen kielen opiskelulle. Oppilas osallistuu toisinaan ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä.	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä saamen kielen opiskelun tavoitteistaan. Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä.	Oppilas osaa kertoa saamen kielen opiskelun tavoitteistaan. Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä kannustavasti.	Oppilas osaa kertoa saamen kielen opiskelun tavoitteistaan ja kertoa, kuinka hän työskentelee saavuttaakseen tavoitteensa. Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä monipuolisesti ja kannustavasti.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta	S2	Oppilas oppii ottamaan vastuuta	Vastuun ottaminen saamen kielen opiskelusta ja	Oppilas ottaa ohjattuna vastuuta	Oppilas ottaa jonkin verran vastuuta saamen	Oppilas ottaa melko vastuuta	Oppilas ottaa monipuolisesti vastuuta saamen

<p>kielenopiskelusta ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten</p>		<p>saamen kielen opiskelusta.</p> <p>Oppilas oppii eri tapoja oppia kieliä ja hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa saamen kielen taitonsa kehittämässä.</p> <p>Oppilas oppii käyttämään saamen kielen taitoaan rohkeasti.</p>	<p>sopivien kielen oppimistapojen löytäminen.</p>	<p>saamen kielen opiskelusta.</p> <p>Oppilas osaa käyttää jotakin tapaa, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen saamen kieltä ja muita kieliä.</p>	<p>kielen opiskelusta.</p> <p>Oppilas osaa käyttää joitakin tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen saamen kieltä ja muita kieliä.</p>	<p>saamen kielen opiskelusta.</p> <p>Oppilas osaa käyttää useita oppimistaan edistäviä tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen saamen kieltä.</p>	<p>kielen opiskelusta.</p> <p>Oppilas osaa käyttää monipuolisesti oppimistaan edistäviä tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen saamen kieltä ja muita kieliä.</p>
<p>Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa</p>				<p>Taitotaso A1.1</p>	<p>Taitotaso A1.2</p>	<p>Taitotaso A1.3</p>	<p>Taitotaso A2.1</p>
<p>T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii viestimään suullisesti ja kirjallisesti eri viestintätilanteissa.</p>	<p>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</p>	<p>Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.</p>	<p>Oppilas selviytyy yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.</p>	<p>Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.</p>	<p>Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.</p>

<p>T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii hyödyntämään viestintästrategioita vuorovaikutustilanteissa.</p>	<p>Viestintästrategioiden käyttö</p>	<p>Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti).</p> <p>Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella.</p> <p>Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.</p>	<p>Oppilas tukeutuu viestintäsäännöksiin kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin.</p> <p>Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja.</p> <p>Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.</p>	<p>Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja.</p> <p>Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäymällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella.</p> <p>Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoja hyvin usein.</p>	<p>Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään.</p> <p>Oppilas turvautuu harvemmin ei-kielellisiin ilmaisiin.</p> <p>Oppilas joutuu pyytämään toistoja tai selvennystä melko usein.</p> <p>Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.</p>
<p>T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii käyttämään saamen kielelle ja kielialueen kulttuureille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia.</p>	<p>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</p>	<p>Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehdittyminen,</p>	<p>Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiinimaisissa</p>	<p>Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinimaisissa</p>	<p>Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista.</p> <p>Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja</p>

				hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiinomaisimmissa sosiaalisissa kontakteissa.	sosiaalisissa kontakteissa.	sosiaalisissa tilanteissa.	puhuttelumuo-toja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Oppilas oppii ymmärtämään erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksukset tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä.

							Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.1/A1.2	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen saamen kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Oppilas oppii ääntämään ymmärrettävästi	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen tuttuja sanoja, harjoiteltuja sanoja ja tavallisimpia opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin tuttuja erillisiä sanoja ja sanontoja	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutamien lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston muutamien tilannesidonnaisen	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

						ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.	
--	--	--	--	--	--	---------------------------------------	--

LUONNOS

Matematiikka

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdettu oppimisen tavoite	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Merkitys, arvot, asenteet							
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaaja ja itseluottamusta	S1-S5	Oppilas oppii tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat häntä. Oppilas pyrkii vahvistamaan positiivista minäkuvaansa ja itseluottamusta matematiikan oppijana.		<i>Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
Työskentelyn taidot							
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä	S1-S5	Oppilas havaitsee oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä. Hän	Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas havaitsee ohjattuna oppimiensa	Oppilas havaitsee oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä ja	Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa	Oppilas osaa kuvailla ja selittää, mistä hänen oppimiensa

oppimiensa asioiden välillä		osaa kuvailla ja selittää havaintojaan.		asioiden välisiä yhteyksiä.	antaa ohjattuna esimerkkejä.	asioiden välisistä yhteyksistä	asioiden väliset yhteydet johtuvat.
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	S1-S5	Oppilas esittää kysymyksiä ja osaa tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	Kysymysten esittäminen ja päätelytaidot	Harjoittelee matemaattisten kysymysten esittämistä. Osaa ohjattuna tehdä havaintoja ja koota tietoa tehdäkseen päätelmiä.	Oppilas osaa esittää aiheeseen liittyviä kysymyksiä. Osaa ohjattuna esittää perusteluja päätelmilleen.	Oppilas osaa esittää opiskeltavaa aihetta tukevia kysymyksiä ja antaa perusteluja päätelmilleen.	Oppilas esittää oivaltavia kysymyksiä aiheesta. Oppilas osaa esittää selkeitä perusteluja päätelmille ja arvioi perustelujen mielekkyyttä.
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	Oppilas esittää päättelyään ja ratkaisujaan eri ilmaisukeinoja käyttäen.	Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas pystyy kertomaan päätelystään ja esittää ratkaisujaan ohjattuna jollakin ilmaisukeinolla.	Oppilas esittää päätelmiään ja ratkaisujaan eri ilmaisukeinoilla.	Oppilas esittää päätelmiään ja ratkaisujaan usealla ilmaisukeinolla.	Oppilas esittää päätelmiään ja ratkaisujaan tilanteeseen sopivalla ilmaisukeinolla.

T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	Oppilas käyttää eri strategioita ongelmanratkaisussa	Ongelmanratkaisutaidot	Oppilas osaa ohjattuna käyttää jotakin ongelmanratkaisustrategiaa.	Oppilas osaa ratkaista ongelman jollakin strategialla.	Oppilas käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.	Oppilas osaa arvioida eri ratkaisutapojen toimivuutta ja tehokkuutta.
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	Oppilas arvioi ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.	Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa ohjattuna pohtia matemaattista ajatteluaan ja saamaansa tulosta.	Oppilas harjoittelee ratkaisunsa perustelemista ja huomaa mahdollisimman tuloksen.	Oppilas osaa arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.	Oppilas osaa perustella ratkaisunsa ja tuloksen mielekkyyden.
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet							
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1-S5	Oppilas käyttää ja ymmärtää matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.	Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö	Oppilas osaa ohjattuna käyttää käsitteitä ja merkintöjä.	Oppilas osaa käyttää käsitteitä ja merkintöjä työskentelynsään.	Oppilas ymmärtää ja käyttää oikeita käsitteitä ja merkintöjä.	Oppilas osaa tuottaa ratkaisun käyttäen oikeita käsitteitä ja merkintöjä.
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	Oppilas ymmärtää kymmenjärjestelmän periaatteen.	Kymmenjärjestelmän ymmärtäminen	Oppilas erottaa ohjattuna toisistaan kokonaislukujen suuruusluokkia.	Oppilas harjoittelee kymmenjärjestelmän käyttöä myös muiden kuin kokonaislukujen osalta.	Oppilas ymmärtää kymmenjärjestelmän periaatteen	Oppilas käyttää sujuvasti kymmenjärjestelmää.

<p>T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymissä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas ymmärtää positiivisen rationaaliluvun ja negatiivisen kokonaisluvun käsitteet.</p>	<p>Lukukäsite</p>	<p>Oppilas vertailee ohjattuna murtolukujen ja negatiivisten lukujen suuruuksia.</p>	<p>Oppilas osaa asettaa murtolukuja ja negatiivisia lukuja suuruusjärjestykseen.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukulaskutoimituksissa.</p>	<p>Oppilas käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja osana ongelmanratkaisua.</p>
<p>T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas laskee sujuvasti päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia</p>	<p>Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen</p>	<p>Oppilas laskee peruslaskutoimituksia kahdella luonnollisella luvulla.</p>	<p>Oppilas laskee useamman kuin yhden laskutoimituksen sisältäviä laskutoimituksia luonnollisilla luvuilla ja osaa ohjattuna hajottaa luvut päässä laskun kannalta helpompaan muotoon.</p>	<p>Oppilas laskee usean laskulausekkeen päässä ja kirjallisesti. Oppilas laskee päässä tai kirjallisesti useita laskulausekkeitä sisältäviä laskuja ja osaa hajottaa luvut päässä laskun kannalta helpompaan muotoon.</p>	<p>Oppilas osaa muokata laskulausekkeen helpommin päässä laskettavaan muotoon hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia.</p>
<p>T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä</p>	<p>S4</p>	<p>Oppilas havainnoi ja kuvailee kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia ja tuntee geometrian</p>	<p>Geometrian käsitteet ja geometristen ominaisuuksien havainnointi</p>	<p>Oppilas tunnistaa ja nimeää yleisimmät geometriset kuviot ja kappaleet. Oppilas osaa piirtää geometrian</p>	<p>Oppilas osaa päätellä avaruus-kappaleen sen tasoon levitetyistä vaipasta. Oppilas ymmärtää ohjattuna</p>	<p>Oppilas osaa hyödyntää mitta-kaavaa konkreettisissa tilanteissa sekä tunnistaa suoran ja pisteen</p>	<p>Oppilas osaa määrittää/valita tilanteeseen sopivan mittakaavan piirtäessään pienennöksiä ja suurennoksia</p>

tutustuttaa oppilas geometriisiin käsitteisiin		peruskäsitteet sekä tuntee suoran ja pisteen suhteen symmetriat.		peruskäsitteet.. Osaa piirtämällä suurentaa tai pienentää kuviota.	pisteen, janan, suoran ja kulman väliset yhteydet. Oppilas osaa ohjatusti käyttää mittakaavaa määritellessään kuvan ja todellisen esineen tai kuvion mittoja.	suhteen symmetrisiä kuvioita.	kuvioista ja kapaleista.
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaukseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä	S4	Oppilas arvioi mittauskohteen suuruuden ja valitsee mittaukseen sopivan välineen ja tuloksen ilmoittamiseen sopivan mittayksikön. Hän arvioi mittaustuloksen järkevyyttä	Mittaaminen	Oppilas suorittaa mittauksen annettulla mittavälineellä ja ilmoittaa kuinka monta mittavälineen yksikköä hän sai tulokseksi.	Oppilas suorittaa mittauksen valitsemallaan mittavälineellä ja osaa valita mittavälineen yksiköistä tilanteeseen sopivan yksikön.	Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikömuunnokset.	Oppilas osaa valita mittauskohteen sopivan välineen ja mittayksikön.
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään	S5	Oppilas laatii ja tulkitsee taulukoita ja diagrammeja sekä käyttää tilastollisia tunnuslukuja.	Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta sekä klassisen todennäköisyys	Oppilas osaa täyttää taulukon ja lukea pylväsdiagrammia. Oppilas osaa ohjatusti laskea	Oppilas osaa tulkita erilaisia diagrammeja. Osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiä.	Oppilas osaa laatia käyttökelpoisen taulukon ja tilanteeseen sopivan diagrammin. Oppilas	Oppilas hyödyntää taulukoita, diagrammeja sekä keskiarvoa ja tyyppiä.

tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä		Oppilas osaa määrittää toivotun ja kaikkien tapahtumien määrät ja osaa laskea todennäköisyyden.		keskiarvon ja löytää tyyppiä. Oppilas laskee ohjattuna suositusten tapahtumien lukumäärän.	Oppilas määrittää todennäköisyyden, kun suositusten ja kaikkien tapahtumien määrät tunnetaan.	osaa laskea ja vertailla eri tapahtumien todennäköisyyksiä.	Oppilas hyödyntää todennäköisyyttä ongelmien ratkaisussa. Oppilas osaa tutkia vastatapahtuman todennäköisyyttä.
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmoina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	Oppilas laatii toimintaohjeen (ohjelman) graafisessa ohjelmointiympäristössä.	Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	Oppilas testaa valmiita ohjelmia ja tunnistaa mitkä eri komennot saavat aikaan.	Oppilas osaa lisätä valmiiseen ohjelmaan ehtoja toistorakenteen ja osaa korjata yksittäisen virheen ohjelmassa.	Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä .	Oppilas hyödyntää graafista ohjelmointia ongelmien ratkaisussa. Oppilas osaa muokata ohjelmaa käyttökelloseksi tiettyyn tarkoitukseen.

Ympäristöoppi

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Merkitys, arvot, asenteet							
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6	Oppilas ylläpitää kiinnostustaan ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä kokee kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen.	<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan ympäristöopin opiskelusta osana oman oppimisensa arviointia.</i>				
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään	S1-S6	Oppilas asettaa omia opiskelutavoitteita ja työskentelee pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen.	Oppilas asettaa yksittäisen tavoitteen ohjautusti ja osallistuu yhteiseen työskentelyyn.	Oppilas asettaa omia tavoitteitaan pienille kokonaisuuksille ohjautusti, ja työskentelee	Oppilas asettaa omia tavoitteitaan pienille kokonaisuuksille ja työskentelee yhteisten	Oppilas asettaa omia tavoitteitaan pienille kokonaisuuksille ja arvioi niiden saavuttamista, ja

<p>pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan</p>		<p>ja tunnistaa ympäristöopin osaamistaan.</p>			<p>ohjatusti yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.</p>	<p>tavoitteiden saavuttamiseksi.</p>	<p>työskentelee oma-aloitteisesti yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.</p>
<p>T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittämistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristönsään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Oppilas kehittää ympäristötietoisuuttaan, toimii ja vaikuttaa ympäristössään ja yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi. Oppilas ymmärtää kestävän kehityksen merkityksen itselle ja maailmalle.</p>	<p>Kestävän kehityksen tiedot ja taidot</p>	<p>Oppilas osaa antaa esimerkin ihmisen aiheuttamasta muutoksesta ympäristössä.</p> <p>Oppilas nimeää myönteisiä asioita, joita hän voi tehdä ympäristön ja yhteisön hyväksi.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla esimerkkien avulla ympäristön tilaa ja mainita joitakin kestävästä tulevaisuutta uhkaavia tekijöitä.</p> <p>Oppilas kuvailee keinoja ympäristön ja yhteisön turvaamiseksi ja kehittämiseksi sekä osallistuu ohjatusti yhteiseen vaikuttamiseen.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä.</p> <p>Oppilas kuvailee ja tunnistaa erilaisia keinoja ympäristön ja yhteisöjen vaalimiseen ja kehittämiseen sekä osallistuu yhteiseen vaikuttamiseen.</p>	<p>Oppilas osaa antaa perusteltuja esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevista ja uhkaavista tekijöistä.</p> <p>Oppilas kuvailee perustellen erilaisia keinoja ympäristön ja yhteisöjen vaalimiseen ja kehittämiseen sekä osallistuu aktiivisesti yhteiseen vaikuttamiseen.</p>
<p>Tutkimisen ja toimimisen taidot</p>							

<p>T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Oppilas muodostaa kysymyksiä eri aihepiireistä ja käyttää niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana.</p>	<p>Kysymysten muodostaminen</p>	<p>Oppilas osallistuu aiheeseen liittyvien kysymysten muodostamiseen yhdessä toisten kanssa tai oppilas tunnistaa aiheita, joihin voidaan kehittää kysymyksiä.</p>	<p>Oppilas osaa muodostaa ohjautusti kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.</p>	<p>Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.</p>	<p>Oppilas osaa muodostaa perusteltuja kysymyksiä ja kehittää niitä tutkimuksen ja muun toiminnan lähtökohdaksi.</p>
<p>T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Oppilas suunnittelee ja toteuttaa pieniä tutkimuksia, tekee havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen.</p>	<p>Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset</p>	<p>Oppilas osallistuu havainnointiin, mittaamiseen ja tulosten dokumentoimiseen ja osaa kertoa näistä ohjautusti.</p>	<p>Oppilas osaa ohjautusti suunnitella ja toteuttaa pieniä tutkimuksia itsenäisesti tai yhdessä muiden kanssa.</p> <p>Oppilas osaa ohjautusti tehdä havaintoja ja mittauksia sekä dokumentoida tuloksia.</p>	<p>Oppilas osaa suunnitella ja toteuttaa pieniä tutkimuksia itsenäisesti tai yhdessä muiden kanssa.</p> <p>Oppilas osaa tehdä havaintoja ja mittauksia, sekä dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti.</p>	<p>Oppilas osaa suunnitella ja toteuttaa pieniä tutkimuksia itsenäisesti.</p> <p>Oppilas osaa tehdä havaintoja ja mittauksia sekä dokumentoida tuloksia eri oppimisympäristöissä tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen.</p> <p>Oppilas tukee muita ryhmän</p>

							jäseniä tarvittaessa.
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	Oppilas tunnistaa syy-seuraussuhteita, tekee johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittää tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin.	Tutkimisen taidot: johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen	Oppilas osaa ohjatusti kuvailla tehtyä tutkimusta ja sen tuloksia käyttäen tutkimuksessa kerättyä tietoa tai tehtyjä havaintoja.	Oppilas osaa ohjatusti tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä. Oppilas esittää tuloksiaan ohjeiden mukaisesti.	Oppilas osaa tunnistaa syy-seuraussuhteita ja tekee yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas esittää tuloksiaan selkeästi.	Oppilas osaa kuvailla syy-seuraussuhteita ja esittää johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas esittää tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	Oppilas ymmärtää arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä kokeilee, keksii ja luo uutta yhdessä toimien.	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvailla jonkin arjen teknologisen sovelluksen käyttötarkoituksesta. Oppilas osallistuu ohjatusti kokeiluun ja keksimiseen ryhmässä.	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä arjen teknologisten sovellusten käyttötarkoituksista ja toimintaperiaatteista. Oppilas työskentelee ohjatusti kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä muiden kanssa.	Oppilas osaa kuvailla joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas toimii kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä muiden kanssa.	Oppilas osaa kuvailla ja selittää useiden teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden käyttökohteista. Oppilas toimii aloitteellisesti kokeiluissa ja keksimisessä. Oppilas auttaa tarvittaessa

							muita kokeiluissa ja keksimisessä.
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	Oppilas edistää hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja ympäristössään. Oppilas toimii turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen.	Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot	Oppilas osaa nimenä jonkin hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyvän tekijän. Oppilas nimeää jonkin toimintatavan turvallisuuden edistämiseksi ja turvataitoihin liittyen.	Oppilas osaa nimenä useita hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä. Oppilas nimeää toimintatapoja turvallisuuden edistämiseksi ja turvataitoihin liittyen, ja huomioi niitä ohjautusti oppimistilanteissa.	Oppilas osaa kuvailla keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas kuvailee toimintatapoja turvallisuuden edistämiseksi ja turvataitoihin liittyen, ja osaa käyttää niitä pääosin asianmukaisesti oppimistilanteissa.	Oppilas osaa perustella, miten keskeiset tekijät vaikuttavat hyvinvointiin ja turvallisuuteen. Oppilas kuvailee ja perustelee toimintatapoja turvallisuuden edistämiseksi ja turvataitoihin liittyen, ja käyttää niitä asianmukaisesti oppimistilanteissa.
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	Oppilas tutkii ja toimii sekä liikkuu ja retkeilee luonnossa ja rakennetussa ympäristössä.	Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen	Oppilas osallistuu ulkona oppimiseen luonnossa ja rakennetussa ympäristössä.	Oppilas liikkuu, retkeilee ja tekee havaintoja ohjautusti luonnossa ja rakennetussa ympäristössä.	Oppilas liikkuu, retkeilee ja tekee havaintoja luonnossa ja rakennetussa ympäristössä.	Oppilas liikkuu, retkeilee ja tekee havaintoja luonnossa ja rakennetussa ympäristössä oma-aloitteisesti toimien.

					Oppilas osallistuu ohjatusti tutkimuksen tekemiseen joko itsenäisesti tai ryhmän jäsenenä.	Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä joko itsenäisesti tai ryhmän jäsenenä.	Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä joko itsenäisesti tai ryhmän jäsenenä auttaen tarvittaessa muita ryhmän jäseniä.
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	Oppilas toimii ryhmässä erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilas ilmaisee itseään ja kuuntelee muita. Oppilas tunnistaa, ilmaisee ja säätelää tunteitaan.	Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely	Oppilas työskentelee erilaisissa ryhmissä ohjatusti. Oppilas osaa ohjatusti nimetä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä keinoja.	Oppilas työskentelee ryhmän antaman tehtävän mukaisesti, ja antaa pyydettyä palautetta. Oppilas osaa nimetä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä keinoja.	Oppilas työskentelee yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi antaen ja vastaanottaen palautetta. Oppilas osaa kuvailla tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä keinoja.	Oppilas työskentelee vastuullisesti ja omaaloitteisesti erilaisissa rooleissa antaen, vastaanottaen ja hyödyntäen palautetta. Oppilas osaa perustellen kuvailla tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä keinoja ja osaa soveltaa niitä eri tilanteissa ja rooleissa.

<p>T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsitteilyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsitteilyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti.</p>	<p>Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen</p>	<p>Oppilas käyttää ohjatusti tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa.</p> <p>Oppilas osallistuu digitaalisen tuotoksen tekemiseen ja esittämiseen.</p> <p>Oppilas osaa ohjatusti nimetä tieto- ja viestintäteknologian vastuulliseen, turvalliseen ja ergonomiseen käyttöön liittyvän tekijän.</p>	<p>Oppilas käyttää itsenäisesti tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa.</p> <p>Oppilas toimii aktiivisesti digitaalisen tuotoksen tekemisessä ja esittämisessä.</p> <p>Oppilas osaa nimetä tieto- ja viestintäteknologian vastuulliseen, turvalliseen ja ergonomiseen käyttöön liittyviä tekijöitä.</p>	<p>Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa eri oppimistilanteissa ja vuorovaikutuksen välineenä.</p> <p>Oppilas osaa kuvailla tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.</p>	<p>Oppilas osaa valita ja käyttää perustellen tieto- ja viestintäteknologiaa eri oppimistilanteissa ja vuorovaikutuksen välineenä sekä tukee muita ryhmän jäseniä.</p> <p>Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti.</p>
<p>Tiedot ja ymmärrys</p>							
<p>T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Oppilas hahmottaa ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä</p>	<p>Käsitteiden käyttö</p>	<p>Oppilas tunnistaa joitakin ympäristöopin tiedonalojen käsitteitä ja osaa</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä</p>	<p>Oppilas osaa selittää ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä</p>

liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsitteitä ennakokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä		ympäristöopin käsitteiden avulla. Oppilas kehittää käsitteitä ennakokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä.		yhdistää niitä ympäristöön, ihmisen toimintaan ja niihin liittyviin ilmiöihin.	joillakin ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä. Oppilas osaa yhdistää toisiinsa liittyviä käsitteitä.	ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä. Oppilas osaa yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.	ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä. Oppilas osaa käyttää ja yhdistää käsitteitä toisiinsa niin, että ne muodostavat loogisia kokonaisuuksia.
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	Oppilas ymmärtää, käyttää ja tekee erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä.	Mallien käyttäminen	Oppilas tietää, että malli on todellisuuden yksinkertaistus. Oppilas osaa ohjautusti nimetä jonkin mallin keskeiset osat.	Oppilas osaa käyttää annettuja malleja ihmisen, ympäristön ja niihin liittyvien ilmiöiden selittämiseen.	Oppilas osaa käyttää ja laatia malleja ihmisen, ympäristön ja niihin liittyvien ilmiöiden selittämiseen.	Oppilas osaa käyttää ja laatia tarkoituksenmukaisia malleja, ja selittää perustellen niiden avulla ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä.
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan	S1-S6	Oppilas hankkii luotettavaa tietoa, ilmaisee perustellen erilaisia näkemyksiä sekä	Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito	Oppilas osaa ohjautusti hakea tietoa annetuista tietolähteistä.	Oppilas osaa hakea tietoa ohjautusti erilaisista tietolähteistä.	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä.	Oppilas osaa hakea monipuolisesti tietoa erilaisista tietolähteistä.

<p>perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia</p>		<p>tulkitsee ja arvioi kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia.</p>		<p>Oppilas osaa nimetä jonkin tietolähteen luotettavuuteen liittyvän tekijän.</p>	<p>Oppilas osaa ohjatusti arvioida tietolähteen luotettavuuteen liittyviä tekijöitä.</p> <p>Oppilas perustelee ohjatusti erilaisia näkemyksiä ja nimeää näkökulmien välisiä eroja.</p>	<p>Oppilas osaa arvioida tietolähteiden luotettavuuteen liittyviä tekijöitä.</p> <p>Oppilas perustelee erilaisia näkemyksiä ja nimeää näkökulmien välisiä eroja.</p>	<p>Oppilas osaa arvioida monipuolisesti tietolähteiden luotettavuuteen liittyviä tekijöitä.</p> <p>Oppilas perustelee erilaisia näkemyksiä ja vertailee eri näkökulmia.</p>
<p>T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintointojen ja kehityksen ymmärtämiseen</p>	<p>S1, S3-S6</p>	<p>Oppilas tutkii luontoa, tunnistaa eliöitä ja elinympäristöä sekä osaa ajatella ekologisesti. Oppilas ymmärtää ihmisen rakennetta, elintointoja ja kehitystä.</p>	<p>Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne, elintoinnot ja kehitys</p>	<p>Oppilas osaa ohjatusti nimetä elinympäristöjä, eliöitä ja elottoman luonnon tekijöitä.</p> <p>Oppilas nimeää yksittäisiä osia ihmisen rakenteesta ja elintoinnoista sekä ihmisen kehityksen vaihteita.</p>	<p>Oppilas osaa tunnistaa joitakin elinympäristöjä ja eliöitä.</p> <p>Oppilas osaa nimetä elottoman ja elollisen luonnon tekijöitä, joita eliöt tarvitsevat ympäristöstään.</p> <p>Oppilas kuvailee esimerkkien avulla ihmisen</p>	<p>Oppilas osaa tunnistaa eliöitä ja nimeää niiden tunnusomaisia elinympäristöjä.</p> <p>Oppilas havainnoi luontoa ja antaa esimerkkejä elottoman ja elollisen luonnon vuorovaikutuksesta.</p> <p>Oppilas kuvailee ihmisen</p>	<p>Oppilas osaa tunnistaa monipuolisesti eliöitä ja elinympäristöjä.</p> <p>Oppilas havainnoi luontoa ja kuvailee eliöiden ja elottoman luonnon välisiä vuorovaikutussuhteita.</p> <p>Oppilas kuvailee ihmisen rakenteen ja</p>

					rakennetta, elintoimintoja ja kehitystä.	rakennetta, elintoimintoja ja kehitystä.	elintoimintojen välisiä yhteyksiä ja ihmisen kehitystä.
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartan- käyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	Oppilas hahmottaa omaa lähiympäristöä ja koko maailmaa maantieteellisten käsitteiden ja paikannimien avulla. Oppilas osaa käyttää karttaa ja muita geomedialähteitä.	Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, kartta- ja muut geomediataidot	Oppilas osaa nimetä joitakin maanosia, valtioita, kaupunkeja ja luonnonmaantieteellisiä kohteita. Oppilas käyttää joitakin maantieteellisiä käsitteitä ja osaa nimetä pääilman-suunnat. Oppilas hyödyn-tää ohjatusti karttoja.	Oppilas osaa nimetä ja tunnistaa maanosia, valtioita, kaupunkeja ja luonnonmaantieteellisiä kohteita ja antaa niistä esimerkkejä kartalta. Oppilas antaa esimerkkejä opiskeltujen alueiden piirteistä maantieteellisiä käsitteitä käyttäen ja osaa nimetä ilmansuunnat. Oppilas käyttää ohjatusti karttoja tai muita geomedialähteitä.	Oppilas osaa nimetä ja tunnistaa maanosat, valtioita, kaupunkeja ja luonnonmaantieteellisiä kohteita ja antaa niistä esimerkkejä kartalta. Oppilas kuvailee opiskeltuja alueita ja niiden sijaintia osoittaen maantieteellisten käsitteiden ja alueiden piirteiden tuntemusta. Oppilas käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä.	Oppilas osaa nimetä ja tunnistaa maanosat sekä monipuolisesti valtioita, kaupunkeja ja luonnonmaantieteellisiä kohteita ja antaa niistä esimerkkejä kartalta. Oppilas vertailee opiskeltujen alueiden piirteitä ja sijaintia käyttäen maantieteellistä käsitteistöä. Oppilas tulkitsee käyttämiään karttoja ja muita geomedialähteitä sekä arvioi niitä kriittisesti.

<p>T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fyysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiseksi</p>	<p>S2, S4-S6</p>	<p>Oppilas tutkii, kuvaa ja selittää fyysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä ymmärtää energian säilymisen periaatteen.</p>	<p>Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen</p>	<p>Oppilas osaa tehdä havaintoja jostakin fyysikaalisesta ilmiöstä ja osaa kuvailla sitä käyttäen fysiikan käsitteitä. Oppilas osaa nimetä joitakin energialähteitä ja -lajeja tutuissa tilanteissa.</p>	<p>Oppilas osaa ohjatusti havainnoida, tutkia ja kuvailla yksinkertaisia fyysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä osaa selittää joitakin yksinkertaisia ilmiöitä käyttäen fysiikan käsitteitä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikeyksikkeitä yksinkertaisissa ja tutuissa tilanteissa. Oppilas osaa nimetä eri energialähteitä ja -lajeja ja osaa antaa yksittäisiä esimerkkejä energian muuntumisesta eri lajeihin.</p>	<p>Oppilas osaa havainnoida, tutkia ja kuvailla yksinkertaisia fyysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä osaa selittää joitakin näistä ilmiöistä käyttäen fysiikan käsitteitä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikeyksikkeitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.</p>	<p>Oppilas osaa havainnoida, tutkia, kuvailla ja selittää arjen, luonnon ja teknologian ilmiöitä käyttäen fysiikan käsitteitä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikeyksikkeitä erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa selittää, miten energian säilymisen periaate ilmenee erilaisissa annetuissa tilanteissa.</p>
---	------------------	--	---	--	--	--	--

<p>T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle</p>	<p>S2, S4-S6</p>	<p>Oppilas tutkii, kuvaa ja selittää kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä ymmärtää aineen säilymisen periaatteen.</p>	<p>Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen</p>	<p>Oppilas osaa nimetä aineen kolme olomuotoa ja tunnistaa esimerkiksi veden olomuotoja eri tilanteissa.</p> <p>Oppilas osaa luokitella tai kuvailla aineita jonkin ominaisuuden perusteella.</p> <p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä aineiden kierrätyksestä.</p>	<p>Oppilas osaa ohjatusti havainnoida ja tutkia olomuotoja ja joidenkin tuttujen aineiden ominaisuuksia.</p> <p>Oppilas osaa kuvailla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätyksen ideaa.</p>	<p>Oppilas osaa havainnoida, tutkia ja kuvailla olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia käyttäen kemian käsitteitä.</p> <p>Oppilas osaa kertoa mitä tapahtuu kemiallisessa reaktiossa</p> <p>Oppilas osaa selittää esimerkiksi veden olomuodon muutokset veden kiertokulussa ja kierrättämistä.</p>	<p>Oppilas osaa havainnoida, tutkia ja kuvailla olomuotojen ja aineiden ominaisuuksia käyttäen kemian käsitteitä täsmällisesti.</p> <p>Oppilas osaa kertoa mitä tapahtuu kemiallisissa reaktioissa.</p> <p>Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua ja aineiden kierrättämisen merkitystä.</p>
<p>T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä</p>	<p>S1-S3, S6</p>	<p>Oppilas ymmärtää terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä</p>	<p>Terveystiedon tiedonala: Terveyden osa-alueiden ja arjen terveystottumusten tuntemus</p>	<p>Oppilas osaa nimetä jonkin terveyden osa-alueen.</p>	<p>Oppilas osaa nimetä terveyden osa-alueita ja kuvailla yksittäistä terveyttä edistävää elintapaa.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla terveyden osa-alueita ja keskeisiä terveyttä edistäviä elintapoja.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä niiden välisestä yhteydestä.</p>

<p>sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittamaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa.</p>		<p>elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä. Oppilas saa valmiudet soveltaa terveysosaamista erilaisissa tilanteissa.</p>	<p>sekä niiden merkityksen pohtiminen, ikäkauteen liittyvän kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen</p>	<p>Oppilas osaa nimetä jonkin lapsuuden ja nuoruuden kasvuun ja kehitykseen liittyvän tunnuspiirteen.</p>	<p>Oppilas osaa nimetä lapsuuden ja nuoruuden kasvuun ja kehitykseen liittyviä tunnuspiirteitä.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla lapsuuteen ja nuoruuteen liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.</p>	<p>Oppilas osaa selittää esimerkiksi elintavat vaikuttavat terveyteen.</p> <p>Oppilas osaa selittää perustellen lapsuuteen ja nuoruuteen liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niihin liittyvää yksilöllistä vaihtelua.</p>
--	--	---	--	---	---	--	---

Uskonto

Opetuksen tavoitteet	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Oppilas perehtyy opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä sen keskeisiin oppeihin.	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon pyhän kirjan tai keskeisen lähteen ja tunnistaa jonkin käsitellyistä kertomuksista tai opeista.	Oppilas osaa kertoa opiskeltavasta uskonnosta jonkin sen keskeisen opin ja kertomuksen. Hän osaa kertoa ohjatusti jotain kertomuksen merkityksistä tai tavoista tulkita sitä.	Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon pyhistä kirjoista sekä kuvailla kertomusten merkityksiä tai tapoja tulkita niitä.	Oppilas osaa pohtia kertomusten sisältöjä ja tulkintaa. Oppilas osaa kuvailla keskeisimpien oppien merkityksiä opiskeltavan uskonnon kannalta.
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Oppilas tutustuu opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin.	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavaan uskontoon liittyvän rituaalin tai tavan sekä tunnistaa opiskeltavasta uskonnosta jonkin	Oppilas osaa antaa esimerkin opiskeltavan uskonnon rituaaleista ja tavoista. Hän osaa nimetä opiskeltavan uskonnon pyhiä	Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista ja tavoista sekä kuvailla uskonnon pyhiä paikkoja tai rakennuksia.	Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon keskeisten rituaalien ja tapojen sekä pyhiin paikkojen ja rakennusten

				pyhän paikan tai rakennuksen.	paikkoja tai rakennuksia sekä jonkin niiden keskeisistä tunnusmerkeistä.		merkityksiä uskonnessa.
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	Oppilas tunnistaa uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta.	Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskonnollisen symbolin, vertauskuvan, kielikuvan tai väitteen.	Oppilas osaa antaa esimerkin uskonnollisesta kielestä.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta.	Oppilas ymmärtää uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta.
T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	Oppilas harjaantuu etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä.	Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa ohjatusti etsiä uskontoa koskevaa tietoa annetuista lähteistä.	Oppilas osaa etsiä uskontoa koskevaa tietoa useasta lähteestä.	Oppilas osaa käyttää hakemaansa tietoa ja tunnistaa, että tietolähteiden luotettavuudessa on eroja.	Oppilas osaa etsiä, yhdistellä ja vertailla uskontoa koskevaa tietoa eri lähteistä sekä tehdä havaintoja lähteiden luotettavuudesta.
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja	S1, S2	Oppilas perehtyy Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan.	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja	Oppilas osaa kertoa esimerkkejä Suomen ja Euroopan uskonnollisista ja katsomuksellisista	Oppilas tunnistaa uskontojen ja katsomusten vaikutuksia kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Oppilas osaa kertoa esimerkkejä uskontojen ja katsomusten vaikutuksesta kulttuuriin ja

katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan				katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan liittyviä piirteitä.	juurista ja nykytilasta.	Suomessa ja Euroopassa.	yhteiskuntiin Suomessa ja Euroopassa.
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	Oppilas tutustuu juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin sekä niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa.	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteitä.	Oppilas osaa kertoa juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteistä.	Oppilas osaa vertailla juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteitä.	Oppilas osaa kertoa juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin vaikutuksesta tai historiasta Euroopassa.
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	Oppilas ymmärtää, mitä tarkoitetaan pyhän käsitteellä sekä pyrkii kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää. Oppilas tietää, miten toimitaan erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa sekä pyrkii käyttäytymään niissä	Uskonnon monilukutaito	Oppilas tunnistaa tai osaa nimetä jonkin pyhänä pidetyn asian tai siihen liittyvän tavan. Käyttäytymiseen liittyvää tavoitteen osaa ei arvioida.	Oppilas osaa nimetä erilaisia pyhänä pidettyjä asioita ja kuvailla, millaisia tapoja niihin liittyy. Käyttäytymiseen liittyvää tavoitteen osaa ei arvioida.	Oppilas ymmärtää, mitä tarkoitetaan toisen pyhän kunnioittamisella. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisiin tilanteisiin ja paikkoihin sekä muihin pyhiin asioihin liittyvästä tapakulttuurista. Käyttäytymiseen liittyvää	Oppilas ymmärtää ja osaa kuvailla, miten pyhyys voi ilmetä eri tavoin uskonnossa. Käyttäytymiseen liittyvää tavoitteen osaa ei arvioida.

		asianmukaisesti ja kunnioittavasti.				tavoitteen osaa ei arvioida.	
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	Oppilas perehtyy opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin.	Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa tai osaa nimetä yksittäisen esimerkin opiskeltavan uskonnon eettisistä opetuksista.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskeltavan uskonnon eettisistä opetuksista tai uskontoja yhdistävistä eettisistä periaatteista.	Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon keskeisiä eettisiä opetuksia ja kertoa jostakin uskontoja yhdistävästä eettisestä periaatteesta sekä antaa esimerkkejä niiden soveltamisesta arjen tilanteisiin.	Oppilas osaa pohtia uskontojen erilaisten eettisten periaatteiden soveltamista arjessa.
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	Oppilas ymmärtää ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta.	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä ihmisoikeuksia tai Lapsen oikeuksien sopimuksesta nousevia lapsen oikeuksia.	Oppilas osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista tai lasten oikeuksista.	Oppilas osaa kertoa YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisestä sisällöstä, esimerkkejä ihmisoikeuksista sekä tunnistaa, miten nämä vaikuttavat hänen omassa elämäpiirissään.	Oppilas osaa pohtia ihmisoikeuksiin ja lasten oikeuksiin liittyviä kysymyksiä yksilön ja yhteisön näkökulmista.

<p>T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta</p>	<p>S2, S3</p>	<p>Oppilas harjaantuu arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta.</p>	<p>Eettinen pohdinta</p>	<p>Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä joi-tain toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja tai eettisiä valintatilanteita.</p>	<p>Oppilas tunnistaa eettisiä periaatteita. Hän osaa kertoa esimerkkejä eettisistä valintatilan-teista ja antaa niihin ratkaisu-vaihtoehtoja.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon ja uskontojen yhteisistä eettisistä periaatteista ja antaa esimerkkejä niiden soveltamisesta.</p> <p>Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta.</p>	<p>Oppilas osaa pohtia omia valintojaan ja eettisiä valintatilan-teita arvojen, erilaisten eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmista.</p>
<p>T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään</p>	<p>S1, S2, S3</p>	<p>Oppilas harjoittelee keskustelemaan eettisistä kysymyksistä sekä kehittää ajattelu- ja dialogitaitojaan.</p>	<p>Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot</p>	<p>Oppilas osaa kuunnella muita ja ilmaista jollain tavoin ajatuksi-aan.</p>	<p>Oppilas ottaa osaa yhteiseen keskusteluun ja ilmaisee itseään rakentavasti.</p>	<p>Oppilas huomioi muut keskusteluun osallistujat ja osaa perustella omia näkemyksiään.</p>	<p>Oppilas osaa keskustella vasta-vuoroisesti sekä pohtia ja tarkentaa omia näkemyksiään vuorovaikutuksessa muiden kanssa.</p>
<p>T12 auttaa ja tukea oppilasta</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas saa valmiuksia</p>	<p><i>Ei käytetä arvostamista</i></p>				

<p>muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään</p>		<p>muodostaa ja vahvistaa myönteistä maailmankatsomustaan, itsetuntoaan ja luottamusta elämäänsä.</p>	<p><i>muodostamisen perustana. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i></p>				
--	--	---	--	--	--	--	--

LUONNOS

Elämäkatsomustieto

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet oppiaineissa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4	Harjaantuu eettisen ajattelun taidoissa. Osoo soveltaa eettisiä periaatteita arjen tilanteissa ja valinnoissa.	Kyky eettiseen ajatteluun ja eettisten periaatteiden soveltamiseen	Osoo kuvailla ohjatusti jonkin eettisen periaatteen tai arjessa tehtävän eettisen valinnan.	Osoo kuvailla ja perustella yhden eettisen periaatteen ja yhden arjessa tehtävän eettisen valinnan.	Ymmärtää etiikan keskeisiä käsitteitä ja periaatteita. Osoo kuvailla ja perustella, miten voi soveltaa eettisiä periaatteita arjessa.	Ymmärtää etiikan keskeisiä käsitteitä ja periaatteita. Osoo selittää ja perustella eettisten periaatteiden johdonmukaista soveltamista eri tilanteissa.
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1-S4	Oppilas oppii havaitsemaan väitteitä ja tunnistamaan sekä arvioimaan niiden perusteluita.	Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi	Osoo tunnistaa ohjatusti keskustelusta tai tekstistä väitteen.	Osoo löytää keskustelusta ja tekstistä väitteen ja sille perustelun.	Osoo löytää keskustelusta ja tekstistä keskeisiä väitteitä ja niiden perusteluita sekä pohtia	Osoo löytää keskustelusta ja erilaisista teksteistä keskeisiä väitteitä perustelluina.

						perusteluiden asiaankuuluvuutta.	Osoo pohtia monipuolisesti perusteluiden asiaankuuluvuutta.
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1, S2, S3	Oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja tunnistaa virheellistä päätelyä. Kehittyy ajattelun taidoissa.	Ajattelun taidot	Osoo tehdä ohjautusti havaintoja asioiden välisistä suhteista tai virheellisestä päätelystä.	Osoo tehdä havaintoja asioiden välisistä suhteista ja virheellisestä päätelystä.	Oivaltaa asioiden välisiä suhteita. Osoo tunnistaa virheellistä päätelyä ja välttää sitä omassa ajattelussaan.	Oivaltaa asioiden välisiä suhteita monipuolisesti ja tunnistaa virheellistä päätelyä. Osoo hyödyntää näitä taitoja omassa ajattelussaan.
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1, S2, S3	Osoo kantaa vastuuta itsestä, toisista ja luonnosta.	Vastuullisen toiminnan ymmärtäminen	Osoo kuvailla ohjautusti yhden tavan kantaa vastuuta itsestä, toisista ihmisistä tai luonnosta.	Osoo kuvailla yhden tavan kantaa vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta.	Osoo kuvailla, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä vastuun kantaminen tarkoittaa omassa toiminnassa.	Osoo selittää ja perustella, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kuvata erilaisin esimerkein, mitä vastuun kantaminen tarkoittaa omassa toiminnassa.

<p>T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä</p>	<p>S2, S3, S4</p>	<p>Tutustuu suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottaa kulttuurista moninaisuutta ilmiönä</p>	<p>Tietojen ja käsitteiden hallinta</p>	<p>Osaa mainita ohjatusti yhden kulttuurivähemmistön.</p> <p>Osaa nimetä ohjatusti yhden kulttuuriperintökohteen.</p>	<p>Tietää että on erilaisia kulttuureja ja osaa mainita yhden kulttuurivähemmistön ja siihen liittyvän piirteen.</p> <p>Osaa nimetä yhden kulttuuriperintökohteen.</p>	<p>Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä piirteitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä.</p> <p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta.</p>	<p>Oppilas osaa nimetä ja selittää useita kulttuuriin liittyviä piirteitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä.</p> <p>Oppilas osaa kuvailla yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurista moninaisuutta ja pohtia sen merkitystä.</p>
<p>T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleisivistystään</p>	<p>S1-S4</p>	<p>Tunnistaa katsomusten ja kulttuurien peruspiirteitä sekä tunnistaa ja käyttää katsomuksellisia käsitteitä.</p>	<p>Tietojen ja käsitteiden hallinta</p>	<p>Osaa nimetä jonkin katsomuksen, kulttuurin tai katsomuksellisen käsitteen.</p>	<p>Osaa nimetä jonkin katsomuksen tai kulttuurin sekä siihen liittyviä piirteitä.</p> <p>Tietää ainakin yhden katsomuksellisen käsitteen.</p>	<p>Osaa nimetä jonkin katsomuksen tai kulttuurin ja kertoa siitä katsomuksellisten käsitteiden avulla.</p>	<p>Osaa nimetä joitakin katsomuksia ja kulttuureja.</p> <p>Osaa kertoa ja antaa niistä esimerkkejä katsomuksellisia käsitteitä käyttäen.</p>
<p>T7 ohjata oppilasta</p>	<p>S1-S4</p>	<p>Havainnoi omaa katsomuksellista</p>	<p>Oppimaan oppimisen taidot</p>	<p>Osaa asettaa ohjatusti yhden</p>	<p>Tunnistaa osamistaan ja</p>	<p>Osaa asettaa katsomukselliseen</p>	<p>Osaa asettaa katsomukselliseen</p>

suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan		osaamistaan ja asettaa sen pohjalta tavoitteita. Arvioi katsomuksellista oppimistaan.		tavoitteen omalle katsomukselliselle oppimiselleen.	asettaa ainakin yhden tavoitteen omalle katsomukselliselle oppimiselleen. Suunnittelee ja arvioi ohjatusti opiskeluaan.	oppimiseensa liittyviä itselleen sopivia tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista.	oppimiseensa liittyviä itselleen sopivia tavoitteita ja toimii niiden mukaisesti. Arvioi monipuolisesti tavoitteiden toteutumista.
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1, S2, S3	Ilmaisee katsomustaan ja toimii rakentavassa vuorovaikutuksessa ryhmän jäsenenä.	Vuorovaikutustaidot ja toiminta ryhmän jäsenenä	Kuuntelee muiden katsomuksellisia kannanottoja asiallisesti.	Tuo ohjatusti esille omia katsomuksellisia kannanottojaan tai identiteettiään. Toimii vuorovaikutuksessa toisten kanssa asiallisesti.	Ilmaisee omia katsomuksellisia kannanottojaan tai identiteettiään rakentavasti. Toimii positiivisessa vuorovaikutuksessa toisten kanssa.	Ilmaisee omia katsomuksellisia kannanottojaan tai identiteettiään monipuolisesti. Toimii rakentavassa vuorovaikutuksessa toisten kanssa.
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa	S3	Ymmärtää käsitteen ihmisoikeudet. Tietää, mikä on YK:n ihmisoikeuksien julistus.	Ihmisoikeusetiikan tunteminen	Osaa kuvailla ohjatusti yhden keskeisen lapsen oikeuden.	Tietää käsitteen ihmisoikeudet. Tietää, että on olemassa ihmisoikeuksia, joista osaa kuvailla yhden keskeisen.	Ymmärtää käsitteen ihmisoikeudet. Tietää, että on olemassa YK:n yleismaailmallinen	Ymmärtää ja osaa selittää käsitteen ihmisoikeudet. Tietää, että on olemassa YK:n

<p>ihmisoikeusetiikka, erityisesti lapsen oikeuksia</p>		<p>Tietää, millaisia oikeuksia lapsilla on.</p>			<p>Tietää, että on olemassa lapsen oikeuksia, joista osaa kuvailla yhden keskeisen.</p>	<p>ihmisoikeuksien julistus ja osaa kuvailla siitä kaksi ihmisoikeutta.</p> <p>Tietää, että on olemassa monia lapsen oikeuksia, joista osaa kuvailla kaksi.</p>	<p>yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus ja osaa kuvailla siitä ainakin kolme ihmisoikeutta.</p> <p>Tietää ja osaa perustella sen, että on olemassa monia lapsen oikeuksia, joista osaa kuvailla ainakin kolme.</p>
<p>T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään</p>	<p>S1-S4</p>	<p>Tietää, että on olemassa kansainvälisesti sovittuja kestävän kehityksen tavoitteita.</p> <p>Osaa toimia omassa lähiympäristössään vastuullisesti.</p>	<p>Vaikuttamisen keinojen tunteminen</p>	<p>Osaa kertoa ohjatusti yhden tavan toimia vastuullisesti omassa lähiympäristössä.</p>	<p>Osaa kuvailla yhden kestävän kehityksen tavoitteen.</p> <p>Osaa kuvailla yhden tavan toimia vastuullisesti lähiympäristössä.</p>	<p>Tietää, että kestävän kehityksen tavoitteita on erilaisia, ja osaa kuvailla ja perustella niistä kaksi.</p> <p>Osaa antaa esimerkkejä oman toiminnan vastuullisuudesta.</p>	<p>Tietää, että kestävän tulevaisuuden tavoitteisto on laaja kokonaisuus.</p> <p>Osaa kuvailla ja perustella kolme kestävän kehityksen tavoitetta.</p> <p>Osaa kuvailla ja perustella kaksi tärkeää</p>

							tapaa toimia vastuullisesti lähiympäristössä ja kertoa, miten niissä voisi olla aloitteellinen.
--	--	--	--	--	--	--	---

LUONNOS

Historia

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Merkitys, arvot ja asenteet							
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S5	Oppilas kiinnostuu historiasta tiedonalana ja sen merkityksestä identiteetille.		<i>Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
Tiedon hankkiminen menneisyydestä							
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S5	Oppilas tunnistaa erilaisia historian lähteitä.	Historian tietolähteiden tunnistaminen	Oppilas tunnistaa joitakin historian lähteitä.	Oppilas antaa esimerkkejä historian alkupe- räislähteistä opiskeltavilta aikakausilta.	Oppilas kertoo, miten alkuperäislähde eroaa toisen käden lähteistä.	Oppilas vertailee erilaisia historian lähteitä.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1-S5	Oppilas havaitsee historiatiedon tulkinnallisuuden.	Historiatiedon tulkinnallisuuden havaitseminen	Oppilas antaa esimerkkejä historian faktoista.	Oppilas antaa esimerkkejä historian faktoista ja tulkinnoista.	Oppilas tunnistaa, että samasta tapahtumasta tai ilmiöstä voi olla erilaisia tulkinnoita.	Oppilas antaa esimerkkejä samaan tapahtumaan tai ilmiöön liittyvistä erilaisista tulkinnoista.
Historian ilmiöiden ymmärtäminen							
T4 auttaa oppilasta ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S1-S5	Oppilas ymmärtää tapoja jakaa historia aikakausiin ja niihin liittyviä käsitteitä.	Kronologian ymmärrys	Oppilas tunnistaa keskeisiä historiaan liittyviä ajanjäsentämismuotoja (vanha aika, keskiaika, uusi aika; esihistoria, historia; eaa, jaa)	Oppilas nimeää keskeisiä historiaan liittyviä ajanjäsentämismuotoja ja sijoittaa eri aikakausien tapahtumia aikajärjestykseen.	Oppilas käyttää keskeisiä historiaan liittyviä ajanjäsentämismuotoja sekä antaa esimerkkejä eri aikakausien yhteiskunnille ominaisista piirteistä.	Oppilas kuvailee asioita, joiden perusteella tehdään historiallisia aikakausijakoja.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S5	Oppilas ymmärtää ihmisen toiminnan motiiveja erilaisissa historiallisissa tilanteissa.	Historiallinen empatia	Oppilas tunnistaa, että ihmisillä on ollut erilaisia motiiveja toiminnalleen.	Oppilas antaa esimerkkejä menneisyyden ihmisten toiminnan motiiveista.	Oppilas asettautuu menneen ajan ihmisen asemaan ja nimeää tämän toiminnan motiiveja.	Oppilas asettautuu menneen ajan ihmisen asemaan ja tarkastelee, miten hänen yhteiskunnallinen asemansa

							vaikuttaa hänen toimintaansa.
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1-S5	Oppilas tunnistaa historiallisille tapahtumille ja ilmiöille syitä ja seurauksia.	Syy- ja seuraussuhteiden hahmottaminen historiassa	Oppilas tunnistaa yksittäisen syyn tai seurauksen menneisyydessä tapahtuneelle asialle.	Oppilas tunnistaa syitä ja seurauksia menneisyydessä tapahtuneille asioille.	Oppilas tunnistaa suoria ja epäsuoria syitä ja seurauksia menneisyydessä tapahtuneille asioille.	Oppilas tunnistaa lyhyt- ja pitkäkestoisia seurauksia menneisyydessä tapahtuneille asioille.
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1-S5	Oppilas tunnistaa muutoksia ja niiden merkityksiä eri ihmisille ja ymmärtää, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille.	Muutoksen hahmottaminen	Oppilas tunnistaa asioita, jotka ovat muuttuneet.	Oppilas tunnistaa muutoksia menneisyydessä ja antaa esimerkin muutoksen merkityksestä eri ihmisille.	Oppilas kuvailee esimerkkien avulla, miten muutos ei ole merkinnyt samaa eri ihmisryhmille.	Oppilas vertailee muutoksia menneisyydessä eri ihmisten ja ihmisryhmien kannalta ja kertoo, miksi muutos ei ole sama kuin edistys.
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1-S5	Oppilas hahmottaa jatkuvuuksia historiassa.	Jatkuvuuden tunnistaminen	Oppilas tunnistaa jonkin menneisyyden asian näkymisen tässä päivässä.	Oppilas nimeää asioita, joissa näkyy jatkuvuutta aikakaudesta toiseen.	Oppilas kuvailee asioiden jatkuvuutta menneisyydessä.	Oppilas kertoo syitä, miksi jokin asia ei ole muuttunut eri aikoina.

Historiallisen tiedon käyttäminen							
T9 ohjata oppilasta esittämään muuttoksille syitä	S1-S5	Oppilas osaa esittää muutokselle syitä.	Syy- ja seuraussuhteen kuvaileminen	Oppilas osoittaa jonkin syyn muutokseen.	Oppilas antaa esimerkkejä muutokseen johtaneista syistä.	Oppilas kuvailee suorien ja epäsuorien syiden vaikutuksia muutokseen.	Oppilas vertailee erilaisten syiden vaikutuksia muutokseen.
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnot saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S5	Oppilas osaa selittää, miten tulkinnot menneisyydestä saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä.	Tulkintojen selittäminen	Oppilas kertoo esimerkin tilanteesta, josta on erilaisia tulkintoja.	Oppilas selittää yhden esimerkin avulla, miten uudet lähteet saattavat muuttaa historian tapahtuman tai ilmiön tulkintaa.	Oppilas selittää esimerkkien avulla, miten uudet lähteet ja tarkastelutavat saattavat muuttaa historian tulkintoja.	Oppilas vertailee samasta historian tapahtumasta tai ilmiöstä tehtyjä tulkintoja ja kertoo, miten lähteiden valinta vaikuttaa tulkintaan.
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S1-S5	Oppilas selittää ihmisen toiminnan tarkoituksellisuutta.	Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osoittaa, miten jokin ihmisen toiminnan motiivi näkyy tämän toiminnassa.	Oppilas kuvailee mahdollisia syitä menneisyyden ihmisen toiminnalle.	Oppilas esittää käsiteltävästä asiasta kuvauksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön yksittäisen toimijan kannalta.	Oppilas analysoi ihmisten toiminnan motiiveja ja esittää kuvauksen siitä, miten yhteiskunnallinen asema vaikuttaa ihmisten toimintaan.

Opetushallitus

--	--	--	--	--	--	--	--

LUONNOS

Yhteiskuntaoppi

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Merkitys, arvot ja asenteet							
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1-S4	Oppilas kiinnostuu ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.</i>			
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4	Oppilas oppii harjaannuttamaan inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin liittyvää eettistä arviointikykyään		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.</i>			

Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys							
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S1-S3	Oppilas oppii hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita.	Yhteisten sääntöjen, ihmisoikeuksien ja tasa-arvon periaatteiden tarkastelu	Oppilas antaa esimerkkejä yhteisistä säännöistä. Oppilas tunnistaa ihmisoikeuksiin ja tasa-arvoon liittyviä asioita arkielämässä. Oppilas tunnistaa ohjatusti keskeisiä oikeudellisia periaatteita.	Oppilas kertoo, miksi tarvitaan yhteisiä sääntöjä. Oppilas kuvailee tasa-arvon ja ihmisoikeuksien merkitystä. Oppilas antaa esimerkin oikeusjärjestelmän toiminnasta.	Oppilas selittää yhteisten sääntöjen merkityksen myös käytännössä. Oppilas perustelee, miksi ihmisoikeudet ovat tärkeitä ja mihin oikeusjärjestelmää tarvitaan. Oppilas antaa esimerkkejä oikeusjärjestelmän toiminnasta.	Oppilas erittelee yhteisten sääntöjen, oikeusjärjestelmän ja ihmisoikeuksien merkitystä yhteiskunnan toiminnalle ja sen jäsenille.
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1-S4	Oppilas oppii tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa.	Median roolin tarkastelu	Oppilas tunnistaa, miten media vaikuttaa hänen omassa elämässään.	Oppilas antaa esimerkkejä erilaisista tavoista, joilla media vaikuttaa hänen omassa elämässään ja yhteiskunnassa.	Oppilas kuvailee, millainen merkitys medialla on hänen omassa elämässään ja miten erilaisia medioita voidaan käyttää vaikuttamisen välineenä.	Oppilas erittelee median erilaisia tapoja vaikuttaa yhteiskunnassa ja tarkastelee median käyttöä ja merkitystä kriittisesti.

T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S1, S4	Oppilas oppii ymmärtämään työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään.	Työnteon ja yrittäjyyden merkityksen tarkastelu	Oppilas tunnistaa palkkatyön ja yrittäjyyden eroja.	Oppilas kuvailee palkkatyön ja yrittäjyyden piirteitä ja nimeää niitä edustavia ammatteja.	Oppilas antaa esimerkkejä työnteon ja yrittäjyyden merkityksestä perheentoimeentulon lähteenä ja yhteiskunnan toimivuuden perustana.	Oppilas analysoi palkkatyön ja yrittäjyyden merkitystä lähiyhteisössään ja laajemmin yhteiskunnassa.
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	S1-S3	Oppilas oppii ymmärtämään, että yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä.	Erilaisten arvojen, näkökulmien ja tarkoitusperien hahmottaminen	Oppilas tunnistaa ohjatusti, että eri toimijoiden tuottamassa yhteiskunnallisessa tiedossa on erilaisia näkökulmia.	Oppilas antaa esimerkkejä eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyvistä näkökulmista ja tarkoitusperistä.	Oppilas selittää esimerkkien avulla, miten eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä.	Oppilas jäsentää erilaisten arvojen, näkökulmien ja tarkoitusperien ilmenemistä yhteiskuntaa koskevassa tiedossa.
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen							
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan	S1-S3	Oppilas oppii demokraattisen vaikuttamisen	Demokraattisen vaikuttamisen perustaitojen	Oppilas tunnistaa, että hänellä on mahdollisuus	Oppilas käyttää joitakin	Oppilas soveltaa demokraattisessa yhteisössä	Oppilas soveltaa monipuolisesti

demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä		perustaitoja sekä rakentavaa keskustelua.	sekä yhteisössä toimimisen tietojen ja taitojen soveltaminen käytännössä	vaikuttaa demokratiassa asioihin, jotka koskevat häntä ja muita yhteisön jäseniä. Oppilas antaa esimerkin tavasta vaikuttaa.	demokraattisen vaikuttamisen keinoja. Oppilas kuuntelee toisia ja perustelee omia näkemyksiään.	toimimisen periaatteita ja taitoja, kuten kuuntelemista, kannan ottamista, sitoutumista enemmistön päätöksiin sekä vaikuttamista lähiyhteisössä.	demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja. Oppilas arvioi omaa ja yhteisössä toimintaa demokraattisen vaikuttamisen näkökulmasta.
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1, S4	Oppilas oppii ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä niihin liittyviä taitoja.	Rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteiden soveltaminen	Oppilas antaa esimerkkejä kuluttamisesta ja säästämisestä.	Oppilas antaa esimerkkejä keskeisestä rahankäytöstä ja kulutusvalintojen vaikutuksista.	Oppilas arvioi erilaisia tapoja käyttää rahaa ja kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä kertoo, millaisia vaikutuksia hänen kulutuspäätöksillään on muihin ihmisiin ja ympäristöön.	Oppilas erittelee yksilön rahankäytön ja kuluttamisen vaikutuksia lähiyhteisöön, ympäristöön ja yhteiskuntaan.
T9 kannustaa oppilasta osallistumaan erilaisten	S1, S3	Oppilas oppii osallistumaan erilaisten	Osallistuminen ja mediataidot	Oppilas antaa esimerkin	Oppilas antaa esimerkkejä median turvallisesta	Oppilas pohtii median käyttämiseen liittyviä	Oppilas arvioi erilaisia median käyttötapoja

<p>yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla</p>		<p>yhteisöjen toimintaan ja käyttämään mediaa turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla.</p>		<p>median turvallisesta käyttämisestä.</p> <p>Oppilas osaa ohjatusti antaa esimerkin median käyttämisestä yhteiskunnallisen toiminnan välineenä.</p>	<p>käyttämisestä ja tunnistaa median käyttöön liittyviä riskejä.</p> <p>Oppilas antaa esimerkkejä tavoista käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineinä.</p>	<p>turvallisuusnäkökulmia ja käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineenä.</p>	<p>sekä vaikuttamisen että median turvallisen käytön näkökulmasta.</p>
---	--	---	--	--	---	---	--

Musiikki

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Osallisuus							
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusiisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1-S4	Oppilas oppii toimimaan musiikillisten yhteisöjen jäsenenä.	Musiikillisen ryhmän jäsenenä toimiminen	Oppilas osallistuu musisoivan ryhmän toimintaan opettajan konkreettisen ohjeen mukaan.	Oppilas osallistuu musisointiin ryhmän jäsenenä.	Oppilas osallistuu yhteismusiisointiin huomioiden muut ryhmän jäsenet.	Oppilas osallistuu yhteismusiisointiin rakentavasti huolehtien osuudestaan sekä kannustaen ja auttaen toisia.
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen							
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja	S1-S4	Oppilas kehittää äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä keho-, rytm-, melodia- ja	Äänenkäyttö, laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas kokeilee äänenkäytön ja soittamisen mahdollisuuksia konkreettisen ohjauksen avulla.	Oppilas harjoittelee äänenkäyttöä sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittamista ryhmän jäsenenä.	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja -soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.	Oppilas kehittää äänenkäyttöään ja keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan sekä

sointusoittimien soittotaitoiaan musisoivan ryhmän jäsenenä		sointusoitinten soittotaitojaan musisoivan ryhmän jäsenenä.					osallistuu yhteislauluun ja -soittoon sujuvasti.
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1-S4	Oppilas ilmaisee ja tutkii musiikkia ja taiteen maailmaa musiikkiliikunnallisuuden keinoin	Musiikkiliikunta	Oppilas osallistuu musiikkia ja liikettä yhdistävään toimintaan.	Oppilas osallistuu musiikkia ja liikettä yhdistävään toimintaan ryhmän jäsenenä.	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.	Oppilas käyttää koko kehon liikettä monipuolisesti ja luovasti musiikin oppimisessa sekä musiikillisessa ilmaisussa ja vuorovaikutuksessa.
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertoamaan siitä	S1-S4	Oppilas kuuntelee ja havainnoi ääniympäristöä ja musiikkia elämyksellisesti sekä kykenee osallistumaan aiheeseen liittyvään keskusteluun.	Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia.	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja tunnistaa niihin liittyviä mieltymyksiään.	Oppilas kuuntelee keskittyneesti ääniympäristöä ja musiikkia, tunnistaa niihin liittyviä mieltymyksiään ja esittää kuulemastaan huomioita.	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia, tunnistaa niihin liittyviä mieltymyksiään ja keskustelelee havainnoistaan.
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä	S1-S4	Oppilas rakentaa luovaa suhdetta musiikkiin äänillä	Luovan musiikillisen ajattelun	Oppilas osallistuu luovan tuottamisen prosessiin	Oppilas osallistuu luovan tuottamisen prosessiin	Oppilas käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä	Oppilas käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä

<p>suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen</p>		<p>leikkien, kokeilun ja improvisoiden sekä säveltäen tai työskentelemällä taiteidenvälisesti.</p> <p>Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa musiikin tekemisessä.</p>	<p>ilmaiseminen eri keinoin</p>	<p>yksin tai ryhmän jäsenenä.</p> <p>Oppilas kokeilee joitakin musiikkiteknologian työkaluja opettajan konkreettisten ohjeiden mukaan.</p>	<p>tuottaen yksittäisiä musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.</p> <p>Oppilas kokeilee musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä.</p>	<p>elementtejä luovan tuottamisen prosessissa.</p> <p>Oppilas osaa tarvittaessa ohjautusti hyödyntää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia yksin tai ryhmän jäsenenä.</p>	<p>elementtejä kehittäen ja toteuttaen musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.</p> <p>Oppilas käyttää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.</p>
<p>Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito</p>							
<p>T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisiä kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esitteistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta</p>	<p>S1-S4</p>	<p>Oppilas tarkastelee musiikillisiä kokemuksiaan sekä musiikillisen maailman monimuotoisuutta.</p>	<p>Musiikin merkitysten havainnointi</p>	<p>Oppilas tunnistaa joitakin musiikin ajallisia ja kulttuurisia piirteitä.</p>	<p>Oppilas kertoo musiikillisista havainnoistaan sekä tunnistaa joitakin musiikin ajallisia ja kulttuurisia piirteitä.</p>	<p>Oppilas kertoo ja esittää näkemyksiä musiikillisista havainnoistaan sekä musiikin ajallisista ja kulttuurisista merkityksistä.</p>	<p>Oppilas esittää perusteltuja näkemyksiä ja osallistuu keskusteluun musiikillisista havainnoista sekä musiikin ajallisista ja kulttuurisista merkityksistä.</p>

<p>T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä</p>	<p>S1-S4</p>	<p>Oppilas käyttää musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja musiikillisessa toiminnassa.</p>	<p>Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen</p>	<p>Oppilas tunnistaa joitakin musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja.</p>	<p>Oppilas tunnistaa joitakin musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja ja osaa musisoida niiden mukaisesti.</p>	<p>Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoidessaan.</p>	<p>Oppilas käyttää ja soveltaa opiskeltuja musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja musiikillisessa toiminnassa.</p>
<p>Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa</p>							
<p>T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta</p>	<p>S1-S4</p>	<p>Oppilas tunnistaa musiikin ja ääniympäristön vaikutuksia mieli-alaan ja hyvinvointiin. Oppilas huolehtii musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.</p>	<p>Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö. Lisäksi oppilasta ohjataan pohtimaan ääneen ja musiikkiin liittyviä kokemuksiaan, mutta tätä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena.</p>	<p>Oppilas noudattaa annettavia turvallisuusohjeita.</p>	<p>Oppilas toimii turvallisuusohjeiden mukaisesti.</p>	<p>Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.</p>	<p>Oppilas huolehtii musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.</p>
<p>Oppimaan oppiminen musiikissa</p>							

<p>T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.</p>	<p>S1-S4</p>	<p>Oppilas oppii kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistuu tavoitteiden asettamiseen musiikilliselle oppimiselleen sekä arvioi taitojensa edistymistä suhteessa tavoitteisiin.</p>	<p>Oppimaan oppiminen ja työskentelytaidot</p>	<p>Oppilas kehittää osaamistaan opettajan tukena jollakin musiikillisen osaamisen osa-alueella annetun tavoitteen suuntaisesti.</p>	<p>Oppilas kehittää musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla sekä harjoittelee tavoitteiden asettamista ja edistymisen arviointia yhteismu-soisoinnissa.</p>	<p>Oppilas kehittää musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla sekä osallistuu tavoitteiden asettamiseen ja edistymisen arviointiin yhteismu-soisoinnissa.</p>	<p>Oppilas asettaa tavoitteita musiikilliselle osaamiselleen ja työskentelee niiden mukaisesti.</p> <p>Oppilas arvioi toimintaansa ja mukauttaa työskentelyään tavoitteidensa pohjalta.</p>
--	--------------	--	--	---	---	---	---

Kuvataide

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu							
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	Oppilas oppii havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti. Oppilas käyttää kuvailmaisun välineitä ja keinoja havaitsemisen apuna.	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas tekee ohjatusti havaintoja taiteesta, ympäristöstä ja muusta visuaalisesta kulttuurista kokeilemalla joitain kuvallisia välineitä.	Oppilas tekee havaintoja taiteesta, ympäristöstä ja muusta visuaalisesta kulttuurista käyttämällä joitakin kuvallisia välineitä.	Oppilas tekee havaintoja taiteesta, ympäristöstä ja muusta visuaalisesta kulttuurista eri aistein ja käyttämällä useita kuvallisia välineitä	Oppilas tekee monipuolisia havaintoja taiteesta, ympäristöstä ja muusta visuaalisesta kulttuurista eri aistein ja käyttämällä tarkoituksenmukaisesti kuvallisia välineitä.
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä	S1, S2, S3	Oppilas oppii keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan toisten kanssa.	Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas jakaa ohjatusti jonkin havaintonsa suullisesti tai kirjallisesti.	Oppilas ilmaisee joitakin havaintojaan ja ajatuksiaan yhteisessä keskustelussa.	Oppilas tuo havaintojaan ja ajatuksiaan aktiivisesti yhteiseen keskusteluun.	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun omaaloitteisesti ja muiden

harjoittelemaan näkemystensä perustelemista		Oppilas harjoittelee näkemystensä perustelemista yksin ja ryhmän jäsenenä.		Oppilas harjoittelee havaintojensa ja ajatustensa ilmaisemista.	Oppilas harjoittelee näkemystensä perustelemista.	Oppilas perustelee näkemyksiään.	näkemyksiä huomioon ottaen. Oppilas esittää näkemyksiään pääosin selkeästi perustellen.
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	Oppilas oppii ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti. Oppilas harjoittelee käyttämään kuvailmaisussaan myös muuta kuin näköaistiin perustuvaa tietoa.	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee ohjatusti havaintojaan ja ajatuksiaan kuvailmaisun välineillä ja keinoilla.	Oppilas ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan käyttämällä kuvailmaisun välineitä ja keinoja. Oppilas käyttää kuvailmaisussaan myös jotakin muuta tiedon tuottamisen tapaa.	Oppilas ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä monipuolisesti kuvailmaisun välineitä ja keinoja. Oppilas käyttää kuvailmaisussaan myös muita tiedon tuottamisen tapoja.	Oppilas syventää havaintojensa ja ajatustensa ilmaisemista kuvailmaisun välineillä ja keinoilla. Oppilas hyödyntää kuvailmaisussaan tavoitteellisesti muita tiedon tuottamisen tapoja.
Kuvallinen tuottaminen							
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun	S1, S2, S3	Oppilas tutustuu erilaisiin kuvailmaisun välineisiin ja keinoihin sekä oppii	Kuvailmaisun välineiden ja keinojen käyttäminen	Oppilas kokeilee jonkin materiaalin tai tekniikan käyttöä tehdesään kuvia.	Oppilas kokeilee ja harjoittelee erilaisten kuvailmaisun välineiden ja keinojen käyttöä.	Oppilas käyttää erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvailmaisussaan.	Oppilas soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja tarkoituksenmukaisesti

keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan		käyttämään niitä monipuolisesti. Oppilas oppii harjoittelemaan ja kehittämään kuvan tekemisen taitojaan pitkäjänteisesti.			Hän käyttää niistä joitakin tehdessään kuvia.	Hän kehittää kuvan tekemisen taitojaan.	kuvallisessa tuottamisessaan. Hän harjaannuttaa kuvan tekemisen taitojaan pääosin tavoitteellisesti.
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	Oppilas oppii kehittämään tavoitteellisesti kuvailmaisuaan yksin ja yhteistyössä.	Kuvailmaisun taitojen kehittämisen yksin ja yhteistyössä	Oppilas harjoittelee kuvallista työskentelyä oman tai yhteisen suunnitelman pohjalta.	Oppilas harjoittelee tavoitteiden asettamista kuvalliselle työskentelylle yksin tai yhteistyössä muiden kanssa. Oppilas kehittää yksittäisiä kuvailmaisun taitojaan tavoitteiden suuntaisesti.	Oppilas asettaa tavoitteita kuvalliselle työskentelylle yksin ja yhteistyössä muiden kanssa. Oppilas kehittää kuvailmaisun taitojaan pääasiallisesti tavoitteiden mukaisesti.	Oppilas asettaa johdonmukaisesti tavoitteita kuvalliselle työskentelylle yksin ja yhteistyössä muiden kanssa. Oppilas kehittää kuvailmaisun taitojaan tavoitteiden mukaisesti.
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään	S1, S2, S3	Oppilas oppii käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan.	Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas kokeilee ohjatusti jotakin kuvallisen vaikuttamisen keinoa omissa kuvissaan.	Oppilas harjoittelee ja käyttää joitakin kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan	Oppilas käyttää kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan näkemyksiään	Oppilas käyttää tavoitteellisesti erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja

kuvallisen vaikut- tamisen keinoja omissa kuvissaan					näkemyksiään omissa kuvis- saan.	omissa kuvis- saan.	omissa kuvis- saan. Hän ilmaisee nä- kemyksiään ku- vissaan ja osallis- tuu niillä keskus- teluun.
Visuaalisen kulttuurin tulkinta							
T7 ohjata oppi- lasta tarkastele- maan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktio suhdetta	S1, S2, S3	Oppilas tarkaste- lee monipuoli- sesti erilaisia ku- via. Oppilas oppii pohtimaan todel- lisuuden ja fik- tion suhdetta.	Kuvien tarkastelu	Oppilas tarkaste- lee ohjatusti ku- via sekä pohtii todellisuuden ja fiktio suhdetta jossakin kuvassa.	Oppilas tarkaste- lee erilaisia kuvia ja huomioi ohja- tusti niiden läh- tökohtia ja yh- teyksiä. Hän ilmaisee nä- kemyksiään to- dellisuuden ja fiktio suhteesta joissakin kuvissa.	Oppilas tarkaste- lee sisällön, muo- don ja asiayhtey- den vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan. Hän kertoo to- dellisuuden ja fiktio suhteesta erilaisissa ku- vissa.	Oppilas tarkaste- lee monipuoli- sesti sisällön, muodon ja asia- yhteyden vaiku- tusta erilaisten kuvien tulkin- taan. Hän kertoo to- dellisuuden ja fiktio suhteesta erilaisissa kuvissa perustellen näke- myksiään.

<p>T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin</p>	<p>S1, S2, S3</p>	<p>Oppilas tarkastelee visuaalisen kulttuurin merkityksiä eri näkökulmista.</p> <p>Oppilas oppii käyttämään kuvatulkinna menetelmiä.</p>	<p>Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen</p>	<p>Oppilas kokeilee ohjatuksi jotakin kuvatulkinnan menetelmää tarkastellessaan kuvataidetta tai muuta visuaalista kulttuuria.</p>	<p>Oppilas kokeilee ja harjoittelee kuvatulkinnan menetelmiä.</p> <p>Hän käyttää ohjatuksi jotakin kuvatulkinnan menetelmää tarkastellessaan kuvataidetta tai muuta visuaalista kulttuuria.</p>	<p>Oppilas käyttää erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä.</p> <p>Oppilas kertoo kuvista teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista. Hän käyttää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa.</p>	<p>Oppilas käyttää tavoitteellisesti kuvatulkinnan menetelmiä tulkitessaan kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmasta.</p> <p>Hän hyödyntää tulkintojaan perustellessaan näkemyksiään kuvista keskusteltaessa.</p>
<p>T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omista kuvissaan</p>	<p>S1, S2, S3</p>	<p>Oppilas tutustuu kulttuurisiin kuvailmaisun tapoihin.</p> <p>Oppilas oppii käyttämään niitä omassa kuvailmaisussaan.</p>	<p>Kulttuuristen kuvailmaisun tapojen tuntemus ja käyttäminen</p>	<p>Oppilas tutustuu ja kokeilee ohjatuksi jotakin kulttuurista kuvailmaisun tapaa tehdessään kuvia.</p>	<p>Hän kokeilee joiakin kulttuurisia kuvailmaisun tapoja omista kuvissaan ja tulkitessaan kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria.</p>	<p>Oppilas käyttää erilaisia kulttuurisia kuvailmaisun tapoja omista kuvissaan ja tulkitessaan kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria.</p>	<p>Oppilas osaa soveltaa kulttuurisia kuvailmaisun tapoja kuvailmaisussa työskentelyssään ja tulkitessaan kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria.</p>
<p>Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen</p>							

<p>T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista</p>	<p>S1, S2, S3</p>	<p>Oppilas harjoittelee omien näkemysten esittämistä visuaalisesta kulttuurista ja oppii keskustelemaan siinä ilmenevistä arvoista.</p>	<p>Arvojen tarkasteleminen ja niistä keskusteleminen</p>	<p>Oppilas harjoittelee ohjatusi visuaalisessa kulttuurissa ilmenevien arvojen tarkastelusta ja niistä keskustelusta.</p>	<p>Oppilas ilmaisee ja tuo keskusteluun joitakin näkemyksiään visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.</p>	<p>Oppilas ilmaisee aktiivisesti näkemyksiään visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.</p>	<p>Oppilas ottaa kantaa visuaalisen kulttuurin arvoista käytävään keskusteluun ja perustelee näkemyksiään.</p>
<p>T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan</p>	<p>S1, S2, S3</p>	<p>Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuuriseen moninaisuuteen ja kestäväan kehitykseen liittyviä näkökulmia.</p>	<p>Kuvailmaisun valinnat omien näkemysten esittämisessä</p>	<p>Oppilas tuo kuvailmaisussaan esille jonkin kulttuurisen moninaisuuden tai kestäväan kehityksen näkökulman.</p>	<p>Oppilas huomioi joissakin kuvailmaisunsa sisällöissä tai toimintatavoissa kulttuurisen moninaisuuden ja kestäväan kehityksen näkökulmia.</p>	<p>Oppilas huomioi kuvailmaisunsa sisällöissä ja toimintatavoissa kulttuurisen moninaisuuden ja kestäväan kehityksen näkökulmia.</p> <p>Hän kertoo kuvailmaisun valinnoillaan näkemyksiään.</p>	<p>Oppilas ottaa kuvailmaisunsa sisältöjen ja toimintatavoissa tavoitteellisesti huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestäväan kehityksen näkökulmia.</p> <p>Hän perustelee näkemyksiään ja ratkaisujaan.</p>

Käsityö

Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempään arvosanan kuvauksiin.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilemaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S6			<i>Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.</i>			
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonaisen käsityöprosessin ja sen dokumentointi	S1-S6	Oppilas toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin, johon sisältyy oman työn suunnittelu, valmistus ja työskentelynaikainen arviointi. Oppilas	Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas tunnistaa käsityöprosessin osat. Oppilas toteuttaa jonkin käsityöprosessin osan opettajan konkreettisesti	Oppilas toteuttaa käsityöprosessin keskeiset osat opettajan ohjajana. Oppilas dokumentoi	Oppilas toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja dokumentoi sen eri vaiheita.	Oppilas toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin itsenäisesti ohjeiden mukaan ja dokumentoi käsityöprosessin vaiheita.

		dokumentoi prosessia.		ohjaamana ja dokumentoi sen.	käsityöprosessin vaiheita.		Oppilas pohtii omaa työskentelyään.
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	Oppilas suunnittelee ja valmistaa yksin tai ryhmässä käsityötuotteen tai teoksen, jossa toteutuu perustellut, esteettiset ja tekniset ratkaisut.	Tuotteen valmistaminen	Oppilas suunnittelee tai valmistaa tuotetta tai teosta opettajan konkreettisesti ohjaamana.	Oppilas valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaan perustuvan tuotteen tai teoksen opettajan ohjaamana.	Oppilas valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaan perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.	Oppilas valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaan perustuvan tuotteen tai teoksen. Oppilas osaa arvioida ja perustella tuotteen esteettisiä ja toiminnallisia ominaisuuksia.
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3, S5	Oppilas käyttää käsityön käsitteistöä ja tuntee erilaisia käsityön materiaaleja. Oppilas työstää tarkoituksenmukaisesti erilaisia materiaaleja ja valitsee niihin sopivia valmistusmenetelmiä.	Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistusmenetelmien valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas tunnistaa joitakin käsityön työvälineitä, materiaaleja ja valmistusmenetelmiä opettajan konkreettisesti ohjaamana.	Oppilas tunnistaa käsityön käsitteistöä ja käyttää käsityön työvälineitä, materiaaleja ja valmistusmenetelmiä opettajan ohjaamana.	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistusmenetelmiä. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää kekseliäästi eri materiaaleja ja valmistusmenetelmiä soveltaen niitä tarkoituksenmukaisesti. Oppilas käyttää käsityön

							käsitteistöä manipuloisesti.
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä	S1-S5	Oppilas toimii pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti. Oppilas työskentelee työturvallisuusohjeita noudattaen. Oppilas valitsee ja käyttää työhön sopivaa välineistöä.	Työskentelytaidot	Oppilas harjoittelee pitkäjänteistä ja turvallista työskentelyä opettajan konkreettisesti ohjaamana. Oppilas valitsee ja käyttää työvälineitä opettajan konkreettisesti ohjaamana.	Oppilas työskentelee pitkäjänteisesti, vastuullisesti ja turvallisesti opettajan ohjaamana. Oppilas harjoittelee tavoitteellista työskentelyä. Oppilas tietää käsityössä käytettävien työvälineiden ja laitteiden toimintaperiaatteita ja osaa käyttää niitä opettajan ohjaamana.	Oppilas ottaa vastuuta omasta työskentelystään sekä toimii pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti. Oppilas tietää käsityössä käytettävien työvälineiden ja laitteiden toimintaperiaatteita ja osaa käyttää niitä turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.	Oppilas työskentelee vastuuntuntoisesti, pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti. Oppilas huomioi työturvallisuuden omassa työskentelyssään. Oppilas tietää käsityössä käytettävien työvälineiden ja laitteiden toimintaperiaatteita ja valitsee niistä tarkoituksenmukaisimmat.
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa,	S1, S2, S6	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa jonkin käsityöprosessin vaiheen aikana	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa opettajan ohjaamana käsityön suunnittelussa,	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjeiden mukaisesti käsityön suunnittelussa,	Oppilas valitsee ja perustelee oman käsityöprosessinsa eri vaiheisiin sopivat TVT- välineet.

valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa		käsityöprosessin dokumentoinnissa.		opettajan konkreettisesti ohjaamana.	valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.	valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.	
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaista käsityöprosessia	S6	Oppilas arvostaa omaa ja muiden työtä. Oppilas arvioi omaa käsityöprosessiaan ja tarvittaessa muuttaa työskentelyään. Oppilas antaa vertaispalautetta käsityöprosessista.	Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen	Oppilas harjoittelee oman työn ja työskentelyn arviointia opettajan konkreettisesti ohjaamana.	Oppilas osallistuu oman työn ja työskentelyn arviointiin sekä vertaispalautteen antamiseen opettajan ohjaamana.	Oppilas osallistuu rakentavasti oman työn ja työskentelyn arviointiin. Oppilas osallistuu rakentavasti vertaispalautteen antamiseen.	Oppilas arvioi rakentavasti omaa työtään ja työskentelyään. Oppilas antaa rakentavaa vertaispalautetta.
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1-S3, S5	Oppilas tarkastelee kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti. Oppilas valmistaa tuotteitaan materiaalitaloudellisesti.	Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta	Oppilas valitsee ja käyttää materiaaleja taloudellisesti opettajan konkreettisesti ohjaamana.	Oppilas pohtii kulutus- ja tuotantotapoja opettajan ohjaamana. Oppilas valitsee ja käyttää materiaaleja taloudellisesti opettajan ohjaamana.	Oppilas osaa kertoa miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaareen. Oppilas valmistaa tuotteitaan materiaalitaloudellisesti.	Oppilas tarkastelee kriittisesti eri materiaalien tuotantotapoja ja niiden vaikutuksia tuotteen elinkaareen. Oppilas valmistaa tuotteitaan materiaalitaloudellisesti ja

							perustelee valintojaan.
--	--	--	--	--	--	--	-------------------------

LUONNOS

Liikunta

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet oppiaineissa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Fyysinen toimintakyky							
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	Oppilas on fyysisesti aktiivinen, kokeilee erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelee aktiivisesti.	Fyysinen aktiivisuus ja yrittäminen	Oppilas toimii liikuntatunneilla satunnaisesti ja valikoiden.	Oppilas toimii liikuntatunneilla kokeillen erilaisia liikuntamuotoja.	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan aktiivisesti ja harjoittelee opetettuja liikuntamuotoja.
T2 ohjata oppilasta harjaantumaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla	S1	Oppilas havainnoi itseään ja ympäristöään eri aistien avulla ja tekee tarkoituksenmukaisia ratkaisuja suhteessa ympäröivään	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan sekä hyödyntää niitä ohjautusti omassa toiminnassaan.	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan sekä hyödyntää niitä toiminnassaan.	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.	Oppilas sopeuttaa liikkumistaan havaintojensa mukaan.

sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.		tilaan, käytettävään aikaan ja voimaan.					
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	Oppilas kehittää tasapaino- ja liikkumistaitojaan erilaisissa oppimisympäristöissä.	Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää tasapaino- ja liikkumistaitoja joissakin opetuksissa liikuntamuodoissa.	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetuksissa liikuntamuodoissa.	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikua erilaisissa oppimisympäristöissä.	Oppilas käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja opetuksissa liikuntamuodoissa.
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri	S1	Oppilas kehittää välineenkäsittelytaitojaan erilaisissa oppimisympäristöissä.	Motoristen perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää välineenkäsittelytaitoja joissakin opetuksissa liikuntamuodoissa.	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetuksissa liikuntamuodoissa.	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.	Oppilas käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja opetuksissa liikuntamuodoissa.

vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.							
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	Oppilas oppii arvioimaan ja kehittämään fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan.	Fyysisten ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen.	Oppilas osaa harjoittaa fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan ohjautusti.	Oppilas osaa kertoa, millä tavalla fyysisiä kunto-ominaisuuksia voi mitata ja osaa harjoittaa joitain fyysisiä ominaisuuksiaan.	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja harjoittaa nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan, asettaa omia tavoitteita sekä kehittää fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan.
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä	S1	Oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.	Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas osaa uida 10 m.	Oppilas osaa uida 50 m ja hypätä uintisyvyiseen veteen.	Oppilas on perusuimataitoinen (Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).	Oppilas osaa uida 100 m kahdella uintitavalla sekä pelastautua vedestä.
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen	S1	Oppilas toimii tunneilla	Toiminnan turvallisuus liikuntatunneilla	Oppilas osaa ilmaista, miten toimitaan	Oppilas ymmärtää turvallisuuteen liittyviä	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti sekä

toimintaan liikuntatunneilla.		turvallisesti ja asiallisesti.		turvallisesti sekä toimii ja varustautuu yleensä ohjeiden mukaan.	riskitekijöitä ja pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.	vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.	edistää turvallisuutta liikuntatunneilla.
Sosiaalinen toimintakyky							
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	Oppilas työskentelee kaikkien kanssa ja pystyy säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa.	Tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä työskentelytaidot	Oppilas työskentelee valikoimiensa ihmisten kanssa sekä säätelee toimintaansa ja tunneilmaisuaan niin, että pystyy ohjautusti toimimaan liikuntatilanteissa muiden kanssa.	Oppilas työskentelee valikoimatta kaikkien kanssa sekä toimii useimmiten yhteisesti sovitulla tavalla.	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.	Oppilas työskentelee kaikkien kanssa ja edistää ryhmän toimintaa ja oppimista.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	Oppilas toimii reilun pelin periaatteiden mukaisesti ja ottaa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	Vastuunkanto yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas osaa kertoa reilun pelin periaatteita ja kantaa satunnaisesti vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja antaa muille työrauhan.	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.	Oppilas kantaa vastuuta yhteisestä toiminnasta ja pyrkii edistämään sitä.

Psyykinen toimintakyky							
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3	Oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja osaa työskennellä itsenäisesti.	Itsenäisen työskentelyn taidot	Oppilas osaa ilmaista, miten voi ottaa vastuuta omasta toiminnasta, ja toimii opettajan ohjajana.	Oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja osaa työskennellä ajoittain itsenäisesti.	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.	Oppilas työskentelee vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3			<i>Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			

Kotitalous

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) kotitalouden tavoitteita ei ole määritelty vuosiluokille 3–6. Näin ollen kotitalouden opetuksen ja oppimisen tavoitteet on määritelty tukimateriaalina huomioiden ikäkaudet vuosiluokilla 3–6. Tukimateriaalissa on sovellettu opetussuunnitelman perusteissa vuosiluokille 7–9 määriteltyjä opetuksen ja oppimisen tavoitteita.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Käytännön toimintataidot							
T1 Ohjata oppilasta suunnittelemaan kotitalouden toiminnallisia tehtäviä sekä vaiheistamaan omaa ja yhteistä tekemistä.	S1, S2	Oppilas oppii suunnittelemaan kotitalouden toiminnallisia tehtäviä sekä vaiheistamaan omaa ja yhteistä tekemistä.	Tavoitteiden asettaminen, tehtävien jakaminen osiin/vaiheistaminen, työskentelytaidot, tehtävien toteutus	Oppilas osallistuu tehtävien suunnitteluun ja toimii mallin mukaan ohjattuna.	Oppilas suunnittelee ja toteuttaa tehtäviä annettujen työvaiheiden mukaisesti.	Oppilas hahmottaa yhteisen työkokonaisuuden, suunnittelee omaa ja toisten kanssa yhdessä tehtävää toimintaa.	Oppilas suunnittelee toimintaansa itsenäisesti, perustelee omaa työtä ja yhteistä toimintaa.
T2 Ohjata oppilasta kodin arjessa tarvittavien tehtävien harjoitteluun ja kannustaa	S1, S2	Oppilas rohkaistuu käden taitojen harjoitteluun ja kokeilee esitettyjä tapoja.	Kädentaidot kotitalouden perustehtävien toteutamisessa, luovuus ja estetiikka	Oppilas harjoittelee kädentaitoja mallin mukaisesti ohjattuna kotitalouden oppimistehtävissä	Oppilas harjoittelee opittuja kädentaitoja erilaisissa kotitalouden oppimistehtävissä	Oppilas toteuttaa kädentaitoja ja ymmärtää esteetiikan merkityksen omassa työssään/	Oppilas kokeilee rohkeasti erilaisia tapoja toimia ja perustelee toimintaansa

oppilasta kokeilemaan ja keksimään erilaisia tapoja toimia esteetiikka huomioon ottaen.		Oppilas kokeilee ja keksii erilaisia tapoja toimia esteetiikka huomioon ottaen.				toiminnassaan kotitalouden oppimistehtävissä.	kotitalouden oppimistehtävissä
T3 Ohjata oppilasta harjoittelemaan arkipäivän valintojen tekemistä ja rohkaista käyttämään raaka-aineita, elintarvikkeita, työvälineitä tai laitteita.	S1, S2, S3	Oppilas oppii harjoittelemaan valintojen tekemistä ja käyttämään raaka-aineita, materiaaleja, työvälineitä ja teknologiaa kotitalouden oppimistehtävissä	Valinnat ja niiden perustelut toiminnassa	Oppilas tunnistaa ja käyttää annettuja raaka-aineita ja välineitä ohjatuna kotitalouden oppimistehtävissä	Oppilas käyttää erilaisia raaka-aineita ja välineitä kotitalouden oppimistehtävissä.	Oppilas kokeilee rohkeasti erilaisen valintojen välineillä kotitalouden oppimistehtävissä.	Oppilas perustelee tekemiään valintoja kotitalouden oppimistehtävissä.
T4 Järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella ajankäyttöä. Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta kotitalouden oppimisympäristön	S1, S2	Oppilas oppii aikatauluttamaan toimintaansa ja ottamaan vastuuta kotitalouden oppimisympäristön siisteydestä ja viihtyisyydestä.	Taito ylläpitää järjestystä ja huomioida käytettävissä oleva aika.	Oppilas pysyy annetussa tehtävässä ja aikataulussa ohjatusti.	Oppilas ylläpitää järjestystä ja ottaa huomioon käytettävissä olevan ajan.	Oppilas toimii järjestelmällisesti työskentelyssään ja perustelee ajankäyttöään.	Oppilas ennakoii työvaiheita ja aikatauluja sekä ottaa vastuuta oppimisympäristön siisteydestä ja viihtyisyydestä.

siisteydestä ja viihtyisyydestä.							
T5 Ohjata oppilasta turva- ja suojavälineiden käyttöön ja harjoittelemaan turvallista ja hygieenistä kotitalouden työskentelyä. Tutustutaan oppilasta kestävä kuluttamisen käytäntöihin ja niiden harjoitteluun.	S1, S2, S3	Oppilas oppii käyttämään asianmukaisia kodin turva- ja suojavälineitä ja tunnistaa erilaisia kodin vaaratilanteita. Oppilas tutustuu kestävä kuluttamisen käytäntöihin ja harjoittelee niitä.	Taito toimia turvallisesti ja kestävästi sekä ymmärrys puhtauden ja siisteyden arvosta	Oppilas toimii hygieenisesti ja turvallisesti ohjatuna.	Oppilas toimii hygieenisesti ja turvallisesti mallin mukaan. Oppilas osaa nimetä kotitalouden jätteitä.	Oppilas työskentelee turvallisesti ja hygieenisesti. Oppilas osaa lajitella joitakin kotitalouden jätteitä.	Oppilas ymmärtää puhtauden ja siisteyden merkityksen turvallisen työskentelyn ja kestävyden edellytyksenä. Oppilas osaa lajitella kotitalouden jätteitä.
Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot							
T6 Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta vertaisryhmän ilmapiiristä sekä osallistumaan yhteisten kotitalouden oppimistehtävien	S1, S2, S3	Oppilas oppii kohtaamaan, kuuntelemaan, keskustelemaan vertaisryhmässä sekä ottaa vastuuta omasta toiminnasta ja	Kohtaaminen Kuuntelu Keskustelu Auttaminen	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun ja suunnitteluun ohjatusti.	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun ja tukee osaltaan hyvää ilmapiiriä.	Oppilas auttaa ja kannustaa toisia yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.	Oppilas ottaa vastuuta oppimisympäristön ilmapiiristä.

suunnitteluun ja toteuttamiseen		vertaisryhmän ilmapiiiristä.					
T7 Aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen muodostumista eri rutiinien ja siirtymävaiheiden sekä kulttuurisen moninaisuuden näkökulmasta.	S1, S2, S3	Oppilas oppii tunnistamaan erilaisten kotien vakiintuneita arkirutiineja sekä päivän rakentumista ja rytmitystä eri siirtymävaiheisiin.	Päivärytmin hahmottaminen. Erilaisten perheiden ja kotikulttuurien tunnistaminen.	Oppilas tunnistaa ja nimeää kotien ja perheiden arjen rutiineja ja rytmitystä.	Oppilas osaa kuvailla päivän rytmitystä ja siirtymisiä eri vaiheisiin sekä tunnistaa arjen ja juhlan tapoja.	Oppilas tunnistaa erilaisten perheiden tapoja ja tietää, että arjen rutiineissa on erilaisia tapoja onnistua.	Oppilas ymmärtää kulttuurien moninaisuutta ja osaa perustella erilaisia tapoja viettää arkea ja juhlaa.
T8 Ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä laatimaan yhdessä sääntöjä ja sopimuksia kotitalouden arjen tehtäviin.	S1, S2	Oppilas oppii työskentelemään itsenäisesti ja osana ryhmää yhteisessä kotitalouden työtehtävissä. Oppilas oppii sopimaan työtehtävien jakamista.	Itsenäinen ja ryhmässä työskentely	Oppilas harjoittelee itsenäistä työskentelyä ohjattuna Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan annettujen toimintaohjeiden mukaisesti	Oppilas harjoittelee itsenäistä ja parityöskentelyä	Oppilas osaa työskennellä itsenäisesti, pareittain ja osallistuu myös ryhmän toimintaan yhteisesti sovitulla tavalla.	Oppilas työskentelee itseohjautuvuuteen pyrkien sekä osaa työskennellä pareittain ja ryhmässä.
T9 Kannustaa harjoittelemaan	S1, S2, S3	Oppilas osaa toimia hyvien tapojen mukaisesti ja	Tapakulttuurin mukainen ja	Oppilas tunnistaa tapakulttuuriin	Oppilas osaa toimia mallin	Oppilas osaa toimia tilanteen edellyttämällä	Oppilas osaa toimia huomaavaisesti ja tilanteen

tilannesidon- naista tapakult- tuuria.		huomaavaisesti erilaisissa vuoro- vaikutustilan- teissa.	tilannesidonnai- nen käytännön toiminta.	liittyviä erilaisia tilanteita.	mukaan arjessa ja juhlassa.	tavalla arjessa ja juhlassa.	edellyttämällä tavalla sekä ym- märtää oman roolinsa erilai- sissa arjen ja juh- lan tilanteissa.
Tiedonhallintataidot							
T10 Ohjata oppi- lasta hankkimaan kotitalouteen liit- tyvää luotettavaa tietoa.	S1, S2, S3	Oppilas oppii tunnistamaan kotitalouteen liit- tyviä luotettavia tietolähteitä.	Tiedonhankinta ja käyttö, monilukutaito	Oppilas osaa et- siä tietoa ohja- tusti.	Oppilas keskittyy tiedon hankkimi- seen ja pohtimi- seen.	Oppilas osaa et- siä ja löytää koti- talouteen liitty- viä luotettavia tietolähteitä.	Oppilas osaa tar- kastella kriitti- sesti kotitalou- teen liittyviä tie- tolähteitä ja tun- nistaa erilaisia vaikuttamispyrki- myksiä.
T11 Ohjata oppi- lasta tuntemaan ja tulkitsemaan kotitalouteen liit- tyviä toimintaoh- jeita ja symbo- leita.	S1, S2, S3	Oppilas oppii tuntemaan kes- keisiä kodin arjen toimintaan ja ku- luttajavalintoihin liittyviä toiminta- ohjeita ja symbo- leita	Toimintaohjei- den, merkkien ja symbolien tun- nistaminen	Oppilas tunnistaa kotitalouteen liit- tyviä ympäristö- merkkejä, tekstii- lien hoito-ohje- merkintöjä tai elintarvikkeiden myyntipäällys- merkintöjä.	Oppilas kuvailee merkkien ja sym- bolien käyttötar- koituksia	Oppilas osaa tul- kita toimintaoh- jeita ja tehdä niiden perus- teella johtopää- töksiä.	Oppilas osaa tar- kastella kotita- louden toiminta- ohjeita kriitti- sesti.
T12 Ohjata oppi- lasta, ongelman- ratkaisuun ja	S1, S2, S3	Oppilas oppii käyttämään tie- toja ja taitoja	Tietojen ja taito- jen soveltami- nen	Oppilas ratkaisee ongelmia ohja- tusti	Oppilas pyrkii ratkaisemaan it- senäisesti	Oppilas pyrkii ratkaisemaan it- senäisesti ja	Oppilas yrittää, kokeilee ja sovel- taa tietoja ja

<p>luovuuteen erilaisissa kotitalouden tilanteissa ja ympäristöissä</p>		<p>ratkaisukeskeisesti ja luovasti kotitalouden tilanteissa</p>			<p>kotitalouden arjen ongelmia</p>	<p>yhdessä muiden kanssa kotitalouden arjen ongelmia</p>	<p>taitoja erilaisissa tilanteissa yksin tai yhdessä muiden kanssa</p>
<p>T13 ohjata oppilasta pohtimaan arjen toiminnan yhteyttä jakamisen, kohtuullisuuden ja taloudellisuuden näkökulmasta.</p>	<p>S1, S2, S3</p>	<p>Oppilas oppii ymmärtämään jakamisen, kohtuullisuuden ja talouden suunnittelun merkitystä.</p> <p>Oppilas oppii pohtimaan omia valintojaan kestävän elämäntavan kannalta.</p>	<p>Kohtuullinen, taloudellinen ja kestävä toiminta</p>	<p>Oppilas toimii säästäväisesti ja kohtuullisesti ohjattuna.</p>	<p>Oppilas toimii annetun ohjeen mukaan säästäväisesti, kohtuullisesti ja kestävästi.</p>	<p>Oppilas toimii kohtuullisesti, taloudellisesti ja kestävästi.</p> <p>Oppilas pohtii omia kotitalouden arkisia valintojaan kestävän elämäntavan kannalta.</p>	<p>Oppilas ymmärtää, mitä jakaminen, kohtuullisuus ja taloudellisuus tarkoittavat vastuullisuuden näkökulmasta.</p>

LIITTEET

Liite 1: Perusopetusta täydentävä saamen kieli

Opetuksen ta- voite	Sisältöalueet	Opetuksen ta- voitteista johde- tut oppimisen ta- voitteet	Arvioinnin koh- teet oppiai- neessa	Osaamisen ku- vaus arvosanalle 5	Osaamisen ku- vaus arvosanalle 7	Osaamisen ku- vaus arvosanalle 8	Osaamisen ku- vaus arvosanalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 kannustaa op- pilasta toimi- maan erilaisissa vuorovaikutusti- lanteissa	S1	Oppilas vahvistaa taitoaan toimia erilaisissa vuoro- vaikutustilan- teissa.	Toiminta vuoro- vaikutustilan- teissa	Oppilas osaa toi- mia ohjatusti it- selleen tutuissa ja arkisissa vuoro- vaikutustilan- teissa.	Oppilas osaa toi- mia mallien ja apukysymysten avulla tavan- omaisissa vuoro- vaikutustilan- teissa.	Oppilas osaa toi- mia erilaisissa vuorovaikutusti- lanteissa.	Oppilas osaa toi- mia rakentavasti myös itselleen uusissa vuorovai- kutustilanteissa.
T2 kannustaa op- pilasta erilaisten ilmaisukeinojen käyttöön ryhmä- ja vuorovaikutus- tilanteissa	S1	Oppilas oppii käyttämään eri- laisia ilmaisukei- noja, myös ryhmä- ja vuoro- vaikutustilan- teissa	Erilaisten ilmaisu- keinojen käyttö	Oppilas osaa kuunnella muita mutta osallistuu keskusteluun sa- tunnaisesti.	Oppilas osaa oh- jatusti käyttää erilaisia kielellisiä keinoja osallistu- essaan keskuste- luun ryhmätilan- teissa.	Oppilas osaa hyö- dyntää kielellis- ten keinojen li- säksi äänenkäy- tön, viestien koh- dentamisen ja kontaktinoton	Oppilas osaa mu- kauttaa kielellisiä ja viestinnällisiä keinojaan tilan- teeseen sopivalla tavalla.

						taitoja erilaisissa ryhmätilanteissa. Oppilas osaa ottaa muut osallistajat huomioon.	Oppilas osaa toimia rakentavasti ryhmässä ja ottaa muiden näkemykset huomioon keskustellessaan.
T3 ohjata oppilasta arvioimaan omaa toimintaansa sekä vastaanottamaan ja antamaan palautetta	S1	Oppilas oppii arvioimaan omaa toimintaansa sekä vastaanottamaan ja antamaan palautetta.	Oman toiminnan arvioiminen sekä palautteen vastaanottaminen ja antaminen	Oppilas osaa nimetä jonkin vahvuutensa tai kehittämiskohteensa oppijana.	Oppilas osaa kuvata itseään oppijana ja nimetä muutaman vahvuutensa ja kehittämiskohteensa. Oppilas osaa ottaa vastaan palautetta.	Oppilas osaa kuvata vahvuuksiin ja kehittämiskohteitaan oppijana. Oppilas osaa antaa niukkaa palautetta muille.	Oppilas osaa arvioida realistisesti omia kehittämiskohteitaan oppijana. Oppilas osaa ottaa vastaan ja hyödyntää palautetta omasta toiminnastaan sekä antaa palautetta muille.
Tekstien tulkitseminen							
T4 innostaa oppilasta lukemiseen ja omakielisten tekstien käyttöön kielitaidon mukaan	S2	Oppilas lukee ja käyttää saamenkielisiä tekstejä kielitaidon mukaan.	Lukeminen ja saamenkielisten tekstien käyttö	Oppilas lukee yksinkertaisia tekstejä.	Oppilas lukee erilaisia tekstejä tai tekstikatkelmia, mutta pitäytyy enimmäkseen	Oppilas lukee erilaisia tekstejä tai tekstikatkelmia.	Oppilas lukee monipuolisesti erilaisia tekstejä.

					itselleen tutuissa tekstilajeissa.		
T5 ohjata oppilasta edistämään peruslukutaidon sujuvoitumista, kehittämään tekstien ymmärtämisen taitoja sekä kartuttamaan sana- ja käsitevarantoa	S2	Oppilas edistää lukemistaan ja oppii käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan.	Lukutaidon sujuvuus ja tekstien ymmärtäminen, sana- ja käsitevarannon laajentaminen	Oppilas lukee vielä hitaasti ja takellessaan rakenteeltaan ja kieleltään yksinkertaisia tekstejä.	Oppilas lukee melko sujuvasti rakenteeltaan ja kieleltään yksinkertaisia tekstejä.	Oppilas lukee melko sujuvasti ikätasolleen sopivia tekstejä ja hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon.	Oppilas lukee sujuvasti erilaisia tekstejä ja hallitsee laajan sana- ja käsitevarannon.
T6 ohjata oppilaita käyttämään lukutaitoaan ja tekstejä elämysten saamiseksi, tiedon hankkimiseksi ja arvioimiseksi sekä keskustelemaan teksteistä	S2	Oppilas oppii käyttämään lukutaitoaan ja tekstejä elämysten saamiseksi, tiedon hankkimiseksi ja arvioimiseksi sekä keskustelemaan teksteistä	Lukutaidon ja tekstien käyttö	Oppilas osaa hyödyntää yksinkertaisia tekstejä ja harjoittelee teksteistä keskustelusta apukysymysten ja mallien avulla.	Oppilas osaa hyödyntää mallien avulla ja itsenäisesti tekstejä tiedon hankkimiseksi. Oppilas ilmaisee mallien avulla tekstien yhteyttä omiin kokemuksiinsa.	Oppilas osaa hyödyntää lukutaitoaan ja tekstejä elämysten saamiseksi, tiedon hankkimiseksi ja arvioimiseksi sekä osaa keskustella teksteistä omien kokemustensa pohjalta.	Oppilas osaa keskustella erilaisista teksteistä pohtien tekstien yhteyttä omiin kokemuksiinsa.
Tekstien tuottaminen							

<p>T7 auttaa oppilasta kehittämään ilmaisuaan sekä positiivista suhtautumista kirjoittamiseen kielitaidon mukaan</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii kehittämään ilmaisuaan sekä positiivista suhtautumista kirjoittamiseen kielitaidon mukaan</p>	<p>Ilmaisu tekstien tuottamisessa</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa apukysymysten ja mallien avulla yksinkertaista kirjallista ja/tai suullista tekstiä.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa kirjallisesti ja suullisesti mallien avulla tekstiä käyttäen itselleen tuttuja ilmaisuja.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää teksteissään jossain määrin erilaisia ilmaisuja.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa kirjallisesti ja suullisesti tilanteeseen sopivia tekstejä käyttäen monipuolisia ilmaisuja.</p>
<p>T8 kannustaa oppilasta harjoitteluun ja sujuvoittamaan kirjoittamisen perustaitoja sekä tekstien tuottamisen taitoa</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas rohkaistuu harjoitteluun ja sujuvoittamaan kirjoittamisen perustaitoja sekä tekstien tuottamisen taitoa.</p>	<p>Kirjoittamisen perustaitojen hallinta</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisen tekstin. Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia rakenteita sekä pääsääntöisesti esimerkiksi virkkeen lopetusmerkkejä ja isoa alkukirjainta.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa lyhyen tekstin, jonka viestistä saa selvää. Oppilas noudattaa pääosin kirjoitetun yleiskielen peruskäytänteitä ja hallitsee saamenkieliset kirjaimet.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa tekstin, jonka viesti välittyy pääosin helposti. Oppilas osaa kirjoittaa tekstin käsin tai tietokone- ja viestintäteknikan avulla.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa loogisesti jaksotetun tekstin, jonka viesti välittyy helposti.</p>
<p>T9 innostaa oppilasta edistämään ajatusten ja kokemusten ilmaisemista asiateksteissä ja</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii edistämään ajatusten ja kokemusten ilmaisemista asiateksteissä ja</p>	<p>Ajatusten ja kokemusten ilmaiseminen teksteissä</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa mallien tai apukysymysten avulla yksinkertaisia kertovia ja kuvaavia</p>	<p>Oppilas osaa mallien avulla tuottaa yksinkertaisia tekstejä, joissa hän ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa ajatuksiaan ja kokemuksiaan ilmaisevia tekstejä.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa itsenäisesti kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ilmaisevia tekstejä.</p>

kaunokirjallisissa teksteissä		kaunokirjallisissa teksteissä		tekstejä itselleen tutuista aiheista.			
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T10 auttaa oppilasta pohtimaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä äidinkielen merkitystä	S4	Oppilas oppii ymmärtämään kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä äidinkielen merkitystä	Kielelliseen ja kulttuuriseen identiteetin sekä äidinkielen merkityksen havainnointi	Oppilas osaa tunnistaa joitakin kielellisen ja kulttuurisen taustansa ominaispiirteitä.	Oppilas osaa kuvailla apukysymysten avulla kielellisen ja kulttuurisen identiteetin ominaispiirteitä.	Oppilas osaa kuvailla kielellistä ja kulttuurista identiteettiään sekä äidinkielen käyttöä, sen ominaispiirteitä ja merkitystä.	Oppilas osaa kuvailla itsenäisesti kielellisen ja kulttuurisen identiteetin ja äidinkielen merkitystä.
T11 ohjata oppilasta tutustumaan saamen kielen keskeisiin rakenteisiin ja käyttämään niitä ilmaisussaan	S4	Oppilas oppii tuntemaan saamen kielen keskeisimmät rakenteet.	Keskeisten rakenteiden tuntemus	Oppilas osaa käyttää yksinkertaisimpia saamen kielen rakenteita apukysymysten ja mallien avulla.	Oppilas osaa käyttää mallien avulla saamen kielen keskeisiä rakenteita yksinkertaisissa viestintätilanteissa	Oppilas osaa tunnistaa mallien avulla saamen kielen keskeiset rakenteet ja osaa käyttää niitä tutuissa viestintätilanteissa.	Oppilas osaa saamen kielen keskeiset rakenteet ja käyttää niitä myös itselleen uudenlaisissa viestintätilanteissa.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena							
T12 ohjata oppilasta hyödyntämään saamen kielen taitoa	S5	Oppilas oppii hyödyntämään saamen kielen taitoa kaikessa	Saamen kielen käyttö oppimisessa ja eri	Oppilas osaa ohjatusti hieman hyödyntää	Oppilas osaa ohjatusti hyödyntää saamen kieltä oppimisessa ja	Oppilas osaa hyödyntää saamen kieltä oppimisessa ja osaa	Oppilas osaa luovasti hyödyntää saamen kieltä kaikessa

kaikessa oppimisessa ja kehittämässä eri tiedonalojen kieltä		oppimisessa ja kehittämässä eri tiedonalojen kieltä.	tiedonalojen kielen kehittyminen	saamen kieltä oppimisessa.	osaa mallien avulla kehittää eri tiedonalojen kieltä.	ohjatusti kehittää eri tiedonalojen kieltä.	oppimisessa ja osaa kehittää eri tiedonalojen kieltä.
T13 tarjota oppilaalle välineitä saamenkielisen tiedon etsimiseen, pohtimiseen ja arviointiin sekä tukea oppilasta omaksumaan itseohjautuva tapa opiskella saamen kieltä	S5	Oppilas oppii etsimään saamenkielistä tietoa ja oppii itseohjautuvasti opiskelemaan saamen kieltä.	Saamenkielinen tiedonhaku ja itseohjautuvuus	Oppilas osaa mallien ja apukysymysten avulla käyttää hieman saamen kieltä tiedonhaussa.	Oppilas osaa mallien ja apukysymysten avulla käyttää saamen kieltä tiedonhaussa. Oppilas osaa hakea tietoa tavonmaisista lähteistä mallien avulla.	Oppilas osaa etsiä tietoa saamen kielellä ja harjoittelee luotettavuuden arviointia. Oppilas tuntee jossakin määrin omakielisen tiedonhaun lähteitä.	Oppilas osaa etsiä saamenkielistä tietoa itsenäisesti ja harjoittelee lähteiden valintaa, käyttöä ja luotettavuuden arviointia. Oppilas osaa opiskella saamen kieltä myös itseohjautuvasti.

Liite 2: Perusopetusta täydentävä romanikieli

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
-------------------	---------------	--	---------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 ohjata oppilasta osallistumaan keskusteluihin ja arvostamaan omaa ilmaisuaan sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta	S1	Oppilas vahvistaa taitoaan keskustella sekä antaa ja vastaanottaa palautetta.	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa toimia ohjatusti itselleen tutuissa ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa kuunnella muita mutta osallistuu keskusteluun satunnaisesti.	Oppilas osaa toimia mallien ja apukysymysten avulla tavallisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja ottaa muut huomioon sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.	Oppilas osaa toimia rakentavasti ja tilanteeseen sopivalla tavalla myös itselleen uusissa vuorovaikutustilanteissa.
Tekstien tulkitseminen							
T2 ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä, kehittämään kuullun ja luetun ymmärtämistä ja huomioimaan puhe- ja kirjakielen eroja	S2	Oppilas oppii käyttämään romanikielisiä tekstejä kielitaidon mukaan, kehittämään kuullun ja luetun ymmärtämistä ja huomioimaan puhe- ja kirjakielen eroja.	Lukeminen ja romanikielisten tekstien käyttö	Oppilas lukee yksinkertaisia tekstejä.	Oppilas lukee erilaisia tekstejä tai tekstikatkelmia, mutta pitää kiinni itselleen tutuista tekstilajeista.	Oppilas lukee erilaisia romanikielisiä tekstejä tai tekstikatkelmia. Oppilas osaa tulkitä yksinkertaisia tekstejä ja tekee havaintoja puhe- ja kirjakielistä.	Oppilas lukee itselleen uudenlaisia ja erilaisia tekstejä. Oppilas osaa tulkitä monenlaisia tekstejä ja erottaa puhe- ja kirjakieliset ilmaisut.
T3 innostaa oppilasta	S2	Oppilas oppii etsimään	Itseohjautuvuus, omaehtoinen	Oppilas osaa mallien mukaani	Oppilas osaa ohjatusti etsiä	Oppilas osaa etsiä suullisia ja	Oppilas osaa aktiivisesti ja

omaehtoiseen lukemiseen ja romanikielisten tekstien käyttöön kielitaidon mukaan		romanikielisiä tekstejä ja tunnistamaan niistä itselleen uusia sanoja ja käsitteitä.	lukeminen ja tekstien tulkinta	etsiä suullisia ja kirjallisia romanikielisiä tekstejä. Oppilas osaa ohjatusti tunnistaa teksteistä itselleen uusia sanoja ja käsitteitä.	suullisia ja kirjallisia romanikielisiä tekstejä. Oppilas osaa tunnistaa teksteistä itselleen uusia sanontoja ja käsitteitä.	kirjallisia romanikielisiä tekstejä Oppilas osaa ohjatusti päätellä itselleen uusien sanojen ja käsitteiden merkityksiä.	itseohjautuvasti etsiä suullisia ja kirjallisia tekstejä. Oppilas osaa päätellä itselleen uusien sanojen ja käsitteiden merkityksiä.
Tekstien tuottaminen							
T4 rohkaista oppilasta kehittämään omaa romanikielistä kirjallista ja suullista ilmaisuaan	S3	Oppilas rohkaistuu harjoittelemaan ja sujuvoittamaan kirjoittamisen perustaitoja sekä kirjallisten ja suullisten tekstien tuottamisen taitoa.	Kirjoittamisen perustaitojen hallinta ja suullinen ilmaisu	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisen tekstin. Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia rakenteita sekä pääsääntöisesti esimerkiksi virkkeen lopetusmerkkejä ja isoa alkukirjainta.	Oppilas osaa tuottaa lyhyen tekstin, jonka viestistä saa selvää. Oppilas noudattaa pääosin kirjoitetun yleiskielen peruskäytänteitä ja hallitsee romanikieliset kirjaimet.	Oppilas osaa tuottaa tekstin, jonka viesti välittyy pääosin helposti. Oppilas osaa kirjoittaa tekstin käsin tai tieto- ja viestintätekniikan avulla.	Oppilas osaa tuottaa loogisesti jaksotetun tekstin, jonka viesti välittyy helposti.
T5 innostaa oppilasta edistämään ajatusten ja	S3	Oppilas oppii edistämään ajatusten ja	Ajatusten ja kokemusten ilmaiseminen	Oppilas osaa tuottaa mallien tai	Oppilas osaa mallien avulla tuottaa yksinkertaisia	Oppilas osaa tuottaa ajatuksiin ja	Oppilas osaa tuottaa itsenäisesti

kokemusten ilmaisemista yksinkertaisissa asiateksteissä ja kaunokirjallisissa teksteissä		kokemusten ilmaisemista asiateksteissä ja kaunokirjallisissa teksteissä		apukysymysten avulla yksinkertaisia kertovia ja kuvaavia tekstejä itselleen tutuista aiheista.	tekstejä, joissa hän ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan.	kokemuksiaan ilmaisevia tekstejä.	kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ilmaisevia tekstejä.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T6 rohkaista oppilasta keskustelemaan romanikulttuurista, romanien historiasta ja romanikielen merkityksestä yhteisölle	S4	Oppilas oppii ymmärtämään kielellistä ja kulttuurista identiteettiään sekä pohtimaan romanikielen yhteisöllistä merkitystä	Kulttuuritietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa tunnistaa joitakin kielellisen ja kulttuurisen taustansa ominaispiirteitä.	Oppilas osaa kuvailla apukysymysten avulla kielellisen ja kulttuurisen identiteetin ominaispiirteitä.	Oppilas osaa tuetusti keskustella romanikulttuurista, romanien historiasta ja romanikielen merkityksestä romaniyhteisölle	Oppilas osaa kuvailla kielellisen ja kulttuurisen identiteetin ja romanikielen merkitystä itselle ja yhteisölle.
T7 ohjata oppilasta tutustumaan romanikielen keskeisiin piirteisiin ja vertaamaan romanikieltä suomen kieleen	S4	Oppilas oppii ymmärtämään eroja ja yhtäläisyyksiä romanikielen ja suomen kielen välillä.	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa tunnistaa joitakin romanikielen piirteitä apukysymysten ja mallien avulla.	Oppilas osaa tunnistaa ohjatusti romanikielen keskeisiä piirteitä.	Oppilas osaa tunnistaa romanikielen keskeisimmät piirteet ja osaa ohjatusti nimetä keskeisimmät yhtäläisyydet ja erot romanikielen ja suomen kielen välillä.	Oppilas osaa itsenäisesti ja monipuolisesti havainnoida romanikielen keskeisiä piirteitä ja osaa vertailla niitä suomen kielen piirteisiin.

Liite 3: Perusopetusta täydentävä oppilaan oma äidinkieli

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 kannustaa oppilasta toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Oppilas oppii toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa toimia satunnaisesti itselleen tutuissa ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia mallien tai apukysymysten avulla tavomaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia rakentavasti myös itselleen uusissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas tekee aloitteita vuorovaikutustilanteissa.
T2 kannustaa oppilasta erilaisten ilmaisukeinojen käyttöön, myös ryhmä- ja vuorovaikutustilanteissa	S1	Oppilas oppii käyttämään erilaisia ilmaisukeinoja, myös ryhmä- ja vuorovaikutustilanteissa	Erilaisten ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa kuunnella muita mutta osallistuu ryhmä- ja vuorovaikutustilanteisiin satunnaisesti.	Oppilas osaa käyttää mallien avulla erilaisia kielellisiä keinoja osallistuessaan keskusteluun ryhmätilanteessa ja mukauttaa	Oppilas osaa hyödyntää kielellisten keinojen lisäksi äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton	Oppilas osaa mukauttaa kielellisiä ja viestinnällisiä keinojaan tilanteeseen sopivalla tavalla.

					niitä jonkin ver- ran tilanteeseen sopivaksi.	taitoja erilaisissa ryhmätilanteissa. Oppilas osaa mu- kauttaa viestin- täänsä ryhmäti- lanteeseen sopi- vaksi ja ottaa muut osallistujat huomioon.	Oppilas osaa toi- mia rakentavasti ryhmässä ja ot- taa muiden nä- kemykset huomi- oon keskustelles- saan.
T3 ohjata oppi- lasta arvioimaan omaa toimin- taansa ja vas- taanottamaan sekä antamaan palautetta	S1	Oppilas oppii ar- vioimaan omaa toimintaansa ja vastaanotta- maan sekä anta- maan palautetta.	Oman toiminnan arvioiminen sekä palautteen vas- taanottaminen ja antaminen	Oppilas osaa ni- metä jonkin vah- vuutensa tai ke- hittämiskoh- teensa oppijana.	Oppilas osaa ku- vata itseään op- piana ja nimetä muutaman vah- vuutensa ja ke- hittämiskoh- teensa. Oppilas osaa ot- taa vastaan pa- lautetta.	Oppilas osaa ku- vata vahvuuksi- aan ja kehittä- miskohteitaan oppijana. Oppilas osaa an- taa niukkaa pa- lautetta muille.	Oppilas osaa ar- vioida realisti- sesti omia vies- tintätaitojaan. Oppilas osaa ot- taa vastaan ja hyödyntää pa- lautetta omasta toiminnastaan sekä antaa pa- lautetta muille.
Tekstien tulkitseminen							
T4 innostaa oppi- lasta lukemiseen ja omakielisten tekstien	S2	Oppilas lukee ja käyttää omakieli- siä tekstejä kieli- taidon mukaan.	Lukeminen ja omakielisten tekstien käyttö	Oppilas lukee yk- sinkertaisia teks- tejä.	Oppilas lukee erilaisia tekstejä tai tekstikatkel- mia, mutta pitäy- tyy	Oppilas lukee erilaisia tekstejä tai tekstikatkel- mia.	Oppilas lukee monipuolisesti erilaisia tekstejä.

käyttöön kielitaidon mukaan					enimmäkseen itselleen tutuissa tekstilajeissa.		
T5 ohjata oppilasta edistämään peruslukutaidon sujuvoitumista sekä tekstien ymmärtämisen taitoja ja lukemisen strategiataitoja	S2	Oppilas edistää lukemistaan ja oppii käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan.	Peruslukutaidon edistäminen sekä tekstien ymmärtämisen ja lukemisen strategiataitojen hallinta	Oppilas lukee hitaasti ja takellellen rakenteellisesti ja kielellisesti yksinkertaisia tekstejä.	Oppilas lukee hitaasti ja takellellen rakenteellisesti ja kielellisesti yksinkertaisia tekstejä. Oppilas osaa käyttää jotakin yksinkertaista tekstinymmärtämisen perusstrategiaa.	Oppilas lukee sujuvasti kielitaidolleen sopivia tekstejä. Oppilas osaa käyttää tavallisia tekstinymmärtämisen perusstrategioita.	Oppilas lukee sujuvasti ja tarkasti erilaisia kielitaidolleen sopivia tekstejä. Oppilas osaa käyttää tekstinymmärtämisen perusstrategioita tarkoituksenmukaisesti.
T6 ohjata oppilaita käyttämään lukutaitoaan ja tekstejä elämysten saamiseksi, tiedon hankkimiseksi ja arvioimiseksi sekä keskustelemaan teksteistä	S2	Oppilas oppii käyttämään lukutaitoaan ja tekstejä elämysten saamiseksi, tiedon hankkimiseksi ja arvioimiseksi sekä keskustelemaan teksteistä	Lukutaidon ja tekstien käyttö	Oppilas osaa hyödyntää yksinkertaisia tekstejä ja harjoittelee teksteistä keskustelemista apukysymysten ja mallien avulla.	Oppilas osaa hyödyntää mallien avulla ja itsenäisesti tekstejä tiedon hankkimiseksi. Oppilas ilmaisee mallien avulla tekstien yhteyttä omiin kokemuksiinsa.	Oppilas osaa keskustella erilaisista teksteistä pohtien tekstien yhteyttä omiin kokemuksiinsa.	Oppilas osaa keskustella erilaisista teksteistä kysyen, tiivistäen, kommentoiden ja pohtien tekstien yhteyttä omiin kokemuksiinsa.
Tekstien tuottaminen							

<p>T7 auttaa oppilasta kehittämään ilmaisuaan sekä positiivista suhtautumista kirjoittamiseen kielitaidon mukaan</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii kehittämään ilmaisuaan sekä positiivista suhtautumista kirjoittamiseen kielitaidon mukaan</p>	<p>Ilmaisu tekstien tuottamisessa</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa apukysymysten ja mallien avulla yksinkertaista kirjallista ja/tai suullista tekstiä.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa kirjallisesti ja suullisesti mallien avulla tekstiä käyttäen itselleen tuttuja ilmaisuja.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa kirjallisesti ja suullisesti myös pidempiä tekstejä.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa kirjallisesti ja suullisesti tilanteeseen sopivia tekstejä käyttäen monipuolisia ilmaisuja.</p>
<p>T8 kannustaa oppilasta harjoitteluun ja sujuvoittamaan kirjoittamisen perustaitoja sekä tekstien tuottamisen taitoa</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas rohkaistuu harjoitteluun ja sujuvoittamaan kirjoittamisen perustaitoja sekä tekstien tuottamisen taitoa ja oman äidinkielen kirjoitusjärjestelmän hallintaa.</p>	<p>Kirjoittamisen perustaitojen hallinta</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisen tekstin. Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia rakenteita sekä pääsääntöisesti esimerkiksi virkkeen lopetusmerkkejä ja isoa alkukirjainta.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa lyhyen tekstin, jonka viestistä saa selvää. Oppilas noudattaa kirjoitetun yleiskielen peruskäytäntöitä. Oppilas harjoittelee oman äidinkielen kirjoitusjärjestelmän hallintaa.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa tekstin, jonka viesti välittyy pääosin helposti. Oppilas osaa kirjoittaa käsin tai tieto- ja viestintätekniikan avulla oman äidinkielen kirjoitusjärjestelmän mukaisesti.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa loogisesti jaksotetun tekstin, jonka viesti välittyy helposti. Oppilas hallitsee oman äidinkielen kirjoitusjärjestelmän.</p>
<p>T9 innostaa oppilasta edistämään ajatusten ja</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii edistämään ajatusten ja</p>	<p>Ajatusten ja kokemusten</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa mallien tai</p>	<p>Oppilas osaa mallien avulla tuottaa</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa ajatuksiin ja</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa</p>

kokemusten ilmaisemista asiateksteissä ja kaudokirjallisissa teksteissä		kokemusten ilmaisemista asiateksteissä ja kaudokirjallisissa teksteissä	ilmaiseminen erityyppisissä teksteissä	apukysymysten avulla yksinkertaisia kertovia ja kuvaavia tekstejä itselleen tutuista aiheista.	yksinkertaisia tekstejä, joissa hän ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan	kokemuksiaan ilmaisevia tekstejä.	itsenäisesti kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ilmaisevia tekstejä.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T10 auttaa oppilasta ymmärtämään kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä pohtimaan äidinkielen merkitystä	S4	Oppilas oppii ymmärtämään kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä pohtimaan äidinkielen merkitystä	Kielellisen ja kulttuurisen identiteetin ymmärtäminen sekä äidinkielen merkityksen havainnointi	Oppilas osaa tunnistaa joitakin oman kielellisen ja kulttuurisen taustansa ominaispiirteitä.	Oppilas osaa kuvailla apukysymysten avulla kielellisen ja kulttuurisen identiteetin ominaispiirteitä.	Oppilas osaa kuvailla kielellistä ja kulttuurista identiteettiään sekä äidinkielen käyttöä, sen ominaispiirteitä ja merkitystä.	Oppilas osaa kuvailla itsenäisesti kielellisen ja kulttuurisen identiteetin ja äidinkielen merkitystä.
T11 ohjata oppilasta tutustumaan oman äidinkielen keskeisiin rakenteisiin	S4	Oppilas oppii tuntemaan oman äidinkielen keskeisimpiä rakenteita.	Keskeisten rakenteiden tuntemus	Oppilas osaa käyttää yksinkertaisimpia äidinkielen rakenteita apukysymysten ja mallien avulla.	Oppilas osaa käyttää mallien avulla äidinkielen keskeisiä rakenteita yksinkertaisissa viestintätilanteissa.	Oppilas tunnistaa mallien avulla oman äidinkielen keskeiset rakenteet ja osaa käyttää niitä tutuissa viestintätilanteissa.	Oppilas tuntee äidinkielen keskeiset rakenteet ja osaa käyttää niitä myös itselleen uudentilanteissa viestintätilanteissa.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena							

<p>T12 ohjata oppilasta hyödyntämään oman äidinkielen taitoa kaikessa oppimisessa ja kehittämään eri tiedonalojen kieltä</p>	<p>S5</p>	<p>Oppilas oppii hyödyntämään oman äidinkielen taitoa kaikessa oppimisessa ja kehittämään eri tiedonalojen kieltä.</p>	<p>Oman äidinkielen käyttö oppimisessa ja eri tiedonalojen kielen kehittyminen</p>	<p>Oppilas osaa ohjatusti hieman hyödyntää omaa äidinkieltään oppimisessa.</p>	<p>Oppilas osaa ohjatusti hyödyntää omaa äidinkieltään oppimisessa ja osaa mallien avulla kehittää eri tiedonalojen kieltä.</p>	<p>Oppilas osaa hyödyntää omaa äidinkieltään oppimisessa ja osaa ohjatusti kehittää eri tiedonalojen kieltä.</p>	<p>Oppilas osaa luovasti hyödyntää omaa äidinkieltään kaikessa oppimisessa ja osaa kehittää eri tiedonalojen kieltä.</p>
<p>T13 tarjota oppilaalle välineitä omakielisen tiedon etsimiseen, pohtimiseen ja arviointiin sekä tukea oppilasta omaksumaan itseohjautuva tapa opiskella omaa äidinkieltään</p>	<p>S5</p>	<p>Oppilas oppii etsimään omakielistä tietoa ja oppii itseohjautuvasti opiskelemaan omaa äidinkieltään.</p>	<p>Omakielinen tiedonhaku ja itseohjautuvuus</p>	<p>Oppilas osaa mallien ja apukysymysten avulla käyttää hieman omaa äidinkieltään tiedonhaussa.</p>	<p>Oppilas osaa mallien ja apukysymysten avulla käyttää omaa äidinkieltään tiedonhaussa.</p> <p>Oppilas osaa hakea tietoa tavantomaisista lähteistä mallien avulla.</p>	<p>Oppilas osaa etsiä tietoa omalla äidinkielellään ja harjoittelee luotettavuuden arviointia.</p> <p>Oppilas tuntee jossakin määrin omakielisen tiedonhaun lähteitä.</p>	<p>Oppilas osaa etsiä omakielistä tietoa itsenäisesti ja harjoittelee lähteiden valintaa, käyttöä ja luotettavuuden arviointia.</p> <p>Oppilas osaa opiskella omaa äidinkieltään myös itseohjautuvasti.</p>